

Kazys Saja

Būrimas obuolio sėklom

Apysaka

Skaitmeninta iš knygos:

Kazys Saja. Būrimas obuolio sėklom. Vilnius: Mažasis VYTURYS, 2001.

ISBN 978-5-430-06003-9

Kūrinys suskaitmenintas vykdant ES struktūrinių fondų remiamą projektą „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas“, 2012
<http://mkp.emokykla.lt/ebiblioteka/>

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

Turinys

Būrimas obuolio sėklom	3
Žmigai, žmagai ir žmogynai	6
Šienligės epidemija	13
Beveik	23
Nubai, eik šalin!	28
Burtažodžių knyga	35
Negirk dienos be vakaro	43
Dviračių dalys	58
Katinas ir gandras	66
Dovo dūdelė	76
Ramiai lauk, kas bus toliau	86
Dėdė Tantas	96
Nėra bėdų, nėra ir nuotykių	105
Iškrikę žirgeliai	113
Prasilenkę laiškai	120
Nelygi dvikova	133
Ką daryti, kai nieko negali padaryti?	146
Netikėtumų diena	158
Eidamas pamesi, sėdėdamas nerasi	170
Pas Dovilę ir Dovą	183
Dvi pabaigos	194

Būrimas obuolio sėklom

Jie paėmė patį gražiausią raudonskruostį obuolį, atsargiai perpjovė į dvi lygias dalis ir iš vidurio iškrapštė šešias kaštonines sėklas. Pasidalijo po tris ir pasitiesė ant stalo Lietuvos žemėlapi. Laikydami ranką maždaug ties Kaunu, jiedu vienas po kito užsimerkė ir pabėrė sėkleles. Paskui įsižiūrėjo, į kokią vietovę atsigręžę sėklų smaigalėliai, užsirašė miestų ar miestelių pavadinimus ir išsiaiškino, koks ten galėtų būti rajonas. Pagal tuos adresus jiedu buvo nusprendę išsiuntinėti į mokyklas štai tokį savo laišką:

Sveiki, nepažįstami bičai!

Lyja, lyja, lyja... Jau trečią dieną iš eilės lietus plauna sniegą ir ledą, o mudu nebežinom, kaip gintis nuo apsėdusio Nubo. Per pamokas mėginom sužaisti savotišką krepšinį: kai tik vienas nusižiovauja, kitas tuoj stengiasi jam ką nors įmesti. Kaip ta Elenutė pakulas devynagalviui į nasrus... Susitarėm: kas įmes trintuką tris kartus, tai bus laikomas Nubo nugalėtoju. (Nubu mes vadinam nuobodybės slibiną.)

*Bet mudviem rungtyniauti nėra prasmės. Mes negalim viens kito įveikti, nes esam vienodo ūgio, vienodai stiprūs, vienodai vikrūs, vienodai žioplai, vienodai išdykę, vienodai apsi-
rengę... Esam vienodi kaip du vandens lašai.*

Kažkada čia mudu pasvajojom – kaip būtų smagu, jei kas mums atsiųstų netikėtą laišką! Papasakotų, kaip jie ten kovoja su Nubu, ką daro, kad tos pilkos dienos nebūtų tokios nykios ir vienodos. O svarbiausia – kaip jie sugeba išskirti, jeigu yra tokie pat dvyniai kaip ir mes.

Mudu nutarėm pirmieji parašyti jums, išsiuntinėti bent kelis vienodus laiškus – gal nors vienam pasiseks rasti tokius pat dvynukus, brolius arba seseris.

Mes, Ugnius ir Audrius, esame šeštokai. Sėdime pirmajam suole, ir daugelis sako, kad panorėję galėtume būti pirmieji mokiniai. Bet mudu per dažnai gaunam pastabų, kad esam nenuoramos, pramušgalviai, padaužos ir panašiai. Visus labai erzina tai, kad mūsų neįmanoma atskirti. Klasiokai, nežinodami, kuris iš mūsų Ugnius ir kuris Audrius, pravardžiuoja mus Ugriais. O tai mums kartais nepatinka. Kai sėdime suole, mokytojas vieną vadina Kairiu, o

kitą – Dešiniu. Bet mes dažnai keičiamės vietomis ir net namie kartais suvaidinam „aš esu ne aš“.

Mūsų mama – Živilė Giedraitytė. Gal kartais girdėjot? Ji yra teatro aktorė ir dažniausiai vaidina vaikus, nes mes išmokom ją visokių pokštų ir gudrybių, kurios neprieinamos suaugusiems. Tėvelis – keramikas. Jis žiedžia iš molio dekoratyvines vazas, taip pat yra nulipdęs tris pačius pikčiausius nelabuosių – Nubą, Terlių ir Parazą. Apie Nubą jau sakėm, o apie kitus galėsit sužinoti, kai parašysit mums ilgą ir įdomų laišką.

Jeigu pas jus nėra dvynukų, kurie norėtų su mumis susirašinėti, tai gal žinote kitą mokyklą, kur jų galėtų būti?

Kaip jūs įsivaizduojate, ką mums reikėtų daryti, kad nebūtume tokie panašūs?

Ar jūs žaidžiat žaidimą „su žalia žolele?“ Jei norit išmokti, parašykite mums. Mes dar papasakosim, kaip mes kovojam su žmigais, žmagais ir žmogynais.

Lauksime! Linkime sėkmės!

Ugriai
(Ugnius ir Audrius)

Žmigai, žmagai ir žmogynai

Audriui ir Ugniui seniai jau vakarais mama nebesėkė pasakų. Tėtis patarė dvynukams patiems prieš miegą paeiliui papasakoti ką nors įdomaus. Vieną vakarą tegul seka pasaką Ugnius, o kitą – Audrius. Dar vėliau jiedu išmoko skaityti ir knygose rasdavo gausybę įvairiausių nuotykių. Jų prisiskaitę, broliai atidėdavo knygą, užgesindavo šviesą ir įžengdavo į paslaptinę sapnų pasaulį, kur visi nutikimai kaip karuselė sukos apie juos.

Bet įdomiausia buvo tai, kad Ugnius ir Audrius regėdavo tuos pačius sapnus! Vos tik pajutę, kad jau minga, jiedu tuoj dairydavosi savo lazdelės keliauninkės – tarsi popieriuko, kuriuo knygoj pažymėtas neskaitytas puslapis.

Ryte pabusdami, jie tą lazdą įsmeigdavo kokioj nors lengviau atpažįstamoj vietoj ir atsikėlę dar primindavo viens kitam, kaip ta vieta atrodo. Taigi, vakare atsilabanaktinę, broliai netrukus vėl susitikdavo ten, kur styrojo įsmeigta jų vedlė lazdelė.

O toji lazda štai kaip atsirado.

Viešėdami kaime pas dėdę Petrą, vieną vasaros vakarą dvynukai kartu su pusbroliu Ramūnu ir jo

draugais bendrovės sode žaidė „viens, du, trys“. Čia buvo galima slapstytis už medžių, įlįsti į dobilais apkrautus žaiginius arba atsitūpti už avilių. „Prisimūšti“ reikėjo prie sargo namelio, stovinčio ant supliuškusių guminių ratų.

Ugniui ir Audriui puikiai sekėsi. Jiems dar nė karto nereikėjo, įsikniaubus į namelio sieną, skaičiuoti iki trisdešimt ir ieškoti išsislapsčiusių draugų. Ir štai vieną kartą, kai broliai griausmingai suplojo į sieną – vien, du, trys! – staiga atsivėrė durys, ir iš namuko išvirto susivėlęs pusgirtis vyriškis palaidais marškiniais, pro kuriuos buvo matyti gauruota krūtinė su išstatuiruotu slibinu. Sargas ne sargas buvo apsiavęs tik vienu auliniu batu, o į kitą kažkodėl nelindo koja. Keliskart nusikeikęs jis ištraukė iš aulo alaus butelį ir nudžiugęs pasakė:

– Cha! – Paskui sušuko susirinkusiems slėpynių žaidėjams: – Na rupūžiokai! Jūsų laimė... Kol išgersiu, dinkit iš akių! Ką nutversiu pirmą – pastatys man pilną!

Dantimis atlupo metalinį butelio viršelį ir, nusigrįžęs į sieną, ėmė kliukinti alų. Berniukai išlakstė kas kur. Dvynukams atrodė, kad tasai girtuoklis mėgins pagauti kaip tik juos, nes, audamas batą, sumaurojo:

- Palaukit!.. Tuojau ištirsiu - ar čia jūs iš tikro du, ar man akyse dvejinasi.

Ugnius ir Audrius įsiropštė į šakotą obelį, bet ir čia jiems pasirodė nesaugu: per daug ryškūs jų gėlėti marškinėliai. Toliau kūpsojo aukšta šieno stirta. Jiedu tartum žiurkėnai įsirausė į ją ir nuščiuvo. Įsiklausė. Jiems pasirodė, kad prie stirtos atšliupsi auliniai batai. Sustojo. Kažką murma. Skrebina degtukus. Užsirūkys... Lyg ir pakvipo degantis šienas. Ar tik tas paklaikėlis nesugalvojo užkurti visos kaugės?!

Taip ir yra! Tik šienas dar nenori degti. Persigandę broliai rausiasi gilyn į kaugę. Šienelis nepaprastai minkštas ir purus. Jiedu nemanė, kad stirta tokia didelė. Seniai turėjo prasikasti kiton pusėn!

Toliau šienas buvo toks purus, jog rodės, kad jie žengia per smulkaus išdžiūvusio atolo pūgą.

- Aš jau matau žemę ir žolę, - galiausiai tarė vienas.

- O aš - debesis ir dangų, - atsiliepė kitas.

Tačiau dūmų kvapas ir čia buvo jaučiamas. Apsidairę prietemoj, pamatė žaižaruojantį laužą. Liepsnos plaikstėsi prie pat kuplaus storakamienio ažuolo. Balkšvi dūmai smilko pro žaliuojančias

šakas, todėl atrodė, kad visas medis šviečia šiurpia vaiduokliška šviesa.

Aplinkui šmėžavo turbūt kokie nors brakonieriai, apsiavę ilgaauliais atraitotais žvejo batais. Prie upės, krūmuose, bolavo mašina, ant šakų buvo iškarstytas žolėm apkibęs tinklas. Dabar tie nenaudėliai, atokiau sustoję, svaidė į medį butelius, akmenis, pagalius... Paleidžia kas ką nutvėręs į ažuolo šakas ir vis pasiklauso.

- Jūs girdit? - šūkavo vienas. - Jis ne šiaip sau girgžda - jis kalba! Jis kažką mums sako!

- Aš bijau... - buvo girdėti moters balsas. - Susirinkime daiktus ir važiuojam.

Ugnius su Audriumi pastebėjo, kad medis iš tolo primena barzdotą milžino galvą. Papūtus vėjui prie žemės, sužėri lyg žaizda rusenantis kamienas - kaklas, o vešli lapija kartais prasiveria tarsi burna, ir aiškiai girdėti dejonė:

- O žmigai, žmagai! O žmogynai!.. o žmigai, žmagai!..

- Vyrai, nebevarkit - važiuojam! - pagaliau tarė vienas, pamatęs, kad į juos piktai žiūri iš kažkur atsiradę du berniukai. - Jis tik tiek viso labo... žmigai ir žmagai... Daugiau nebeišgausit.

Pakėlęs aprūkusi puodą, padaužė į medį ir iškratė žuvienės tirščius. Kelnėta moteris, nukabinus nuo šakos, garsiai paleido magnetofoną. Kitas pasiėmė kirvį ir tarė jai:

- Tokį fenomeną reikia paženklinti. Žiūrėsime, ką jis pagiedos mums kitą kartą.

- Ei, vaikūzai! - šūktelėjo tas, kur pasiėmė puodą. - Gal jūs ką nors žinot apie šitą medį?

- Žinom! - karingai atsiliepė tuodu.

- Tai ką jis čia stena? Kas tie žmigai? Kas tie žmagai?

- Jūs! - atsakė broliai.

- Tai gal senovėj taip vadindavo žmones? - tarė moteris, pritildžiusi magą. - Juk jis turbūt velnio-niškai senas...

- Jūs ne žmonės, ne... - atsiduso medis. - Jūs tik žmigai, tik žmagai... žmogynai nelaimingi...

Tačiau brakonieriai jo nebegirdėjo. Vienas jau šnypštino pontoninę valtį, spausdamas lauk iš jos orą, kitas suvarslavo tinklus, moteris nuo mašinos nušlavė visą glėbį vandens leliju, kurios jau buvo spėjusios nuvysti. Kitoj pusėj, kur dūmai ne taip graužė akis, žmigas medžio tošyje buvo iškapojęs savo inicialus.

Broliams pasidarė gaila sužaloto ąžuolo ir pikta, kad jie nieko negali tiems niekšams padaryti. Nenorėdami rodyti ašarų, jiedu atsistojo vienas vienoj, kitas kitoj ąžuolo pusėj, prisiglaudė prie ruplėto kamieno ir truputį paverkė. Kai Audrius panoro apglėbti dūsaujantį medį, jo pirštai pasiekė Ugniaus pirštų galus. Taip ir stovėjo tylėdami, laukdami – gal ir jiems ką nors pasakys tyliai šlamantis medis.

Ir ąžuolas prašneko. Vis patylėdamas, vis atsidusdamas ėmė porinti jiems:

– Vienas geras, labai geras, bet jau senas, daug pasaulio regėjęs žmogus... pasodino mane šalia savo trobelės... ir pririšo prie lazdos, kol sutvirtėsiu... Išaugau didelis... išroviau tą jo lazdą, iškėliau aukštyrą ir iki šiol tebesaugau... Įlipę atriškit, pasiimkit... Ji išves jus į pasaulį... Apsaugos nuo žmigu, nuo žmagų ir nuo žmogynų.

Lazda jau buvo apsitraukusi žalsvais pelėsiomis, tačiau dar tvirta, skambi, obelinė. Lenktasis jos galas buvo šiek tiek atsitiesęs, o kitas, ilgai buvęs žemėj, sutrūnijęs. Broliai tą nupuvusį galą gražiai nusmailino, pelėsius nušiūravo upės smėliuku ir abu pabandė rungtyniauti, kuris ilgiau išlaikys tą lazdą stačią ant vieno piršto.

Nuostabus dalykas: lazda negriuvo nei greit bėgant, nei aukštai šokinėjant per akmenis! Su ja galėjai žygiuoti dvigubai ar trigubai greičiau. Antrasis be lazdos vos spėdavo vytis.

Kai jiedu, priėję geležinę tvorą, perbraukė lazda, plieniniai strypai suskambėjo kaip mamos gitara. Arba kaip... visai kaip žadintuvas...

Broliai, pajutę, kad tuoj atsibus, skubiai įsmeigė lazda ir apsidairė, kad atsimintų kur: aukšta geležinė tvora, už jos tarsi kažkokia pilis, o medžiuose gyva galybė kuosų.

Šienligės epidemija

Oi, kaip smagu vieną kitą dieną pasidaryti sau atostogas ir ligonio teisėm pasilepinti namie! Ry tą gali nepaisyti žadintuvo, turi teisę nedaryti mankštos, niekas neragina praustis po šaltu dušu, o svarbiausia – nereikia eiti į mokyklą! Nors vaistai ne visada būna gardūs, tačiau visi žino, kad ligonius reikia maitinti truputį geriau negu sveikuosius. Negaluojuantiems dažnai naudinga valgyti medų, vaisius, šviežias daržoves, kurių būdamas sveikas šiuo metu nedažnai gausi.

Jeigu liga nelabai varginanti, išsimiegojus, pavalgius lieka marios laiko. Net sėdėdamas lovoj, gali sutvarkyti pašto ženklų arba etikečių kolekciją, gali klausytis muzikos, rašyti dienoraštį, laiškus, perskaityti įdomią knygą ir pasimokyti tuos dalykus, kuriuos netyčia esi apleidęs. O kiek pasirgęs namie, žiūrėk, jau ir mokyklos pasiilgsti. Ten dar gali porą dienų, ko nors nežinodamas, teisintis, kad sirgai ir šio beito nespėjai išmukti.

Audrius ir Ugnius sirgdavo palyginti retai. Ir ši sykį liga, matyt, nebuvo labai rimta. Broliai protarpiais čiaudėjo, santūriai kosčiojo, jiems truputį bliz-

gėjo akys, kaito veidai ir varvėjo nosys. Abu žadėjo per dvi ar tris dienas pasveikti ir sakė, kad gydytojo kviesti gal neverta. Tėvai ir nekvietė, tik siūlė berniukams nevaikščioti po lauką ir, išgėrus aspirino, pagulėti. Mama atnešė jiems tiesiai į lovą karšto sultinio su kvapiais pyragėliais, ant padėklo dar pui-kavosi du Maroko apelsinai.

Ligoniai viską miela sušveitę padėkojo, vienas po kito nusičiaudėjo, o mama susirūpinus tarė:

– Matyt, pavasarinis gripas. Dabar gerai apsiklo-
kit ir ramiai pagulėkit. Prakaituokit.

Ji pataisė pagalves, apkamšė dvynukus ir tyliai išėjo, įsitikinus, kad tuodu netrukus nugrims į saldų popiečio miegą. Tačiau vos tik ji uždarė duris, Ugnius kumštelėjo Audrių:

– Su žalia žolele!

Ir, atgniaužęs kumštį, parodė apelsino žievele.

– Ė, nesiskaito! – atsakė Audrius. – Apelsino žievė
ne žalia.

Žaisdami „žaliają žolelę“, jie buvo nugalėję visus klasės draugus – netikėčiausiose vietose reikalau-
dami iš jų žalios žolelės, žalio lapelio ar bent pušies spyglio. Neturi, pamiršai nusiskinti – mokėk baudą arba išeik iš draugijos! Dvynukai taip ir liko abu čempionais, niekaip negalėdami aplošti vienas kito.

- Ne visai žalia, bet ir nenudžiūvus! - dabar spy-rėsi brolis.

- Jei tau tokia tinka, tai še... - ir Audrius ištraukė iš po pagalvės „valtelę“ apelsino žievės.

- Aha! Ir tu pasikišai! - išsišiepė Ugnius. - Mane tikėjaisi sugauti!

- Sugausiu... - grasino Audrius. - Bet kol gulim, sutarkim negaudyti viens kito. Verčiau ką nors pas-kaitom.

Už sienos mama repetavo naują vaidmenį. Kažką bubeno, ginčijos spigiu balsu, berniokiškai kva-tojos - turbūt vėl buvo gavus vaidinti kokį nors padaužą. Neperskaičius pjesės, nebuvo galima suprasti, ko tas varlūzas ten šakojasi, todėl dvynukai įsigilino į Marką Tveną (vienas skaitė „Tomą Sojerį“, kitas - „Fino nuotykius“) ir motinos balso nebegir-dėjo. Tačiau po kurio laiko už sienos pasigirdo dar vienas kažkur girdėtas moters balsas:

- Oo! Kiek čia pas jus vazų! Ir kaip jos įdomiai išdėstytos!..

- Šitos, matot... Aš įsivaizduoju, kad čia mano partneriai. Čia karalienė, čia jos ministrai, budelis... Prašom sėstis.

- Tai gal aš prie to budelio... Nors laiko vis trūksta, bet reikia aplankyti savo klasės ligonius.

Broliai pažino savo auklėtojos balsą ir nustėro.

- Nebijot apsikrėsti? - už sienos juokavo mama. - Gal išgersim lašelį kavos?

- Ne, ačiū. Skubu. Būčiau jūsų nevarginus, bet savo Sigitą šiandien stebuklingai išgydžiau, gal, sakau, ir jūsų dvynukus pavyks... O kur jie dabar? Tikiuos, dar ne ligoninėj?

- Ne, - atsakė mama. - Per pietus daviau jiems aspirino ir apklosčius liepiau pamiegoti.

- Tegul pamiega, kol čia mes... Kol aš pasidalysiu savo rūpesčiais.

- Tai prašom - nors po apelsiną...

- Ačiū, paskui gal... Pirmiau išsitrauksiu savo juodą bloknotėlį.

- Esame žuvę... - tarė vienas iš brolių.

- Turbūt Sigitas išplepėjo, - atsiliepė kitas.

O auklėtoja suokė toliau. Ne veltui ją vadindavo Lakštuone.

- Audrius ir Ugnius puikūs, judrūs, geri berniukai, bet... tos energijos, sakyčiau. Kai kada net per akis. Štai! Jūs tik paklauskite, kiek jie parodė iniciatyvos...

Motinos balso nebegirdėjo. Ji turbūt, nuleidus galvą, lupo apelsiną.

- Gal nusičiaudom? - sukuždėjo Audrius.

- Tss!.. Juk mudu dabar miegam, prakaituojam...
- Man jau iš tikro darosi karšta.
- Štai, pradėsim nuo rugsėjo, - skundėsi auklėtoja. - Piešimo mokytojos gimtadienio proga Ugnius ir Audrius organizuoja originalų pasveikinimą: vietoj gėlių visa klasė pučia muilo burbulus!

- Įsivaizduoju, kaip tai buvo gražu!.. - mama dar bando juos užtarti.

- Gal ir gražu, bet... Viena mergaitė įtraukė muilo emulsijos ir pradėjo gokčioti. Pasidarė bloga, ir po viso grožio.

Mama tyli, o auklėtoja įsismagindama kalba vis garsiau, lyg čia sėdėtų trisdešimt septyni jos auklėtiniai.

- Spalį atsirado nauja epidemija: visi klasės berniukai ėmė vaikščioti kojūkais. Tam buvo panaudotas net vėliavos kotas. Iniciatoriai, žinoma, tie patys... Rezultatas - kojų traumos, tėvų skundai, signalai iš Švietimo skyriaus. O kalta, savaime aišku, auklėtoja...

- Apie tai jūs jau, rodos, kalbėjot, - sako mama. - Tėvas buvo nuėjęs aiškintis.

- Deja, čia dar ne viskas. Toliau žiurkėnų auginimo vėjus, pirštų abėcėlė, labai patogi sufleravimui... Paskui lošimas „su žalia žolele“.

- Kokia čia naujiena?

- Ogi kiekvienas privalo dieną naktį turėti kokio nors augalo lapą. Neturi - mokėk dvidešimt centų! O iš kur žiemą ištrauksi? Aš turiu galvoj tą žalumyną... Taigi. O mes mokykloj stebimės, kokie čia vabalai nugraužė fikusus ir palmes!

- Ir vis tai mūsų Ugrių išdaigos?

- Taip. Bet aš norėčiau susumuoti štai ką... Kol Ugnius ir Audrius drauge - jie didžiausi pramuštgalviai, klasės lyderiai, išdaigininkai, o atskirk kuri nors, ir nebelieka nei gyvumo, nei supratingumo - nieko! Net prie lentos jų negalima šaukti po vieną. Pusę sakinio pasako ir laukia, kol kitas užbaigs. Anądien kalbame apie vabzdžius, Audrius vietoj „kinivarpa“ sako „kivinarpa“. Ugniau, - sakau, - pataisyk brolių. Kaip teisingai tarti? Ir tas kartoja - „kivinarpa“! Klasėj, žinoma, juokas, o jie sau kivinklioja abu ir nė iš vietos.

- Tai gal jie tyčia? Jie kartais mėgsta pavaidinti.

- Bet kodėl vienas turi mėgdžioti kitą? O kur du, ten, žiūrėk, tuoj atsiras ir trečias, ketvirtas, penktas... Tiek to, čia jau mano bėda. Bet ir jums, tėvams, turėtų rūpėti, kas bus toliau. Juk ateis laikas - reikės turėti kiekvienam savo galvą.

Mama:

- Ir mes tą patį sakom. Jie net šūkį sau pasikabino:

„VIENODUMAS NUOBODUMAS!“ Bet jie - kaip du suaugę riešutėliai. Kaip atskirti, nesulaužius kevalo?

- Aš manau, kad juos reikėtų perkelti į skirtingas klases. Pavyzdžiui, vieną į „A“, o kitą - į „C“.

Mamos balsas darėsi liūdnesnis:

- Jie taip jums įgriso, kad norėtumėt atsikratyti abiejų?

- Ne, jūs nesupratot. Jeigu aš kuri paliksiu savo klasėj, kitas pasijus kaip išstremtas.

- Bet kad šiemet neilgai jiems liko mokytis...

- Aš kalbu apie rudenį. O per atostogas juos reikėtų būtinai išskirti, būtinai!

Mama:

- Gerai, mes pagalvosim. Ačiū jums.

Bet Lakštuonė dar nesiruošė išeiti. Toliau atsitiko tai, ko dvynukai labiausiai bijojo.

- O dabar ligoniai gal jau bus numigę, - tarė ji, - norėčiau pamatyti, kaip čia jiems sekasi sirgti.

- Prašom, jeigu nesibijot gripo.

Ir auklėtoja įžengė į dvynukų kambarį. Mokykloje įpratę įėjus mokytojai atsistoti, Ugnius ir Audrius pašoko iš lovų ir ėmė skubiai tvarkyti patalynę.

- Gulėkit, gulėkit... - tarė auklėtoja. - Kaip jau-
čiatės?
- Prakituojam... - duetu atsakė broliai.
- Nesišaldykit, gulkit, - patarė mama ir pasiūlė
auklėtojai kėdę.
- Prakituojat... - pakartojo Lakštuonė. - O mūsų
Sigitas jau sveikas. Smarkiau nusičiaudėjo ir... Tur-
būt atspėsit, kas jam atsitiko?
- Ugnius ir Audrius puikiai suvaidino, kad atspėti
čia turbūt neįmanoma.
- Ogi žirginį pametė, kurį buvo įsikišęs į nosį.
Lazdyno žirginį, - patikslino, atsigręžusi į dvynukų
mamą. - Trečdalis klasės šitaip susirgo po išvykos
į gamtą.
- Bet pačiupinėkit - jų kaktos iš tikrųjų karštos, -
nuraudus dar abejojo mama.
- Tikiu tikiu... - sakė auklėtoja. - Jei dar tuos žir-
ginius laikys ir trečią dieną, jie iš tikrųjų gali susi-
laukti komplikacijų.
- Na, berniukai, prisipažinkit! - baigėsi mamos
kantrybė. - O jei ne - tučtuojau iškviesiu gydytoją!
Turit žirginius nosy?
- Mes darėm bandymus... - atsiliepė vienas.
- ...ar lazdyno žiedadulkės gali sukelti šienligę, -
užbaigė antras.

- Fu, kokie jūs negerai! Marš tuoj pat į vonią išsičiaudėti!

- Čia ne taip lengva...

- Mes paskui, kai išleisime viešnią.

Auklėtoja vėl pasižiūrėjo į plakatą: „VIENODŪMAS NUOBODUS!“

- Jūs nepastebit klaidos? - paklausė. - Argi „vienodumas“ su ilgąja „ū“?

- Mes tyčia, kad tas „dūmas“ labiau graužtų akis.

- Matot - stengiasi... - pagyrė mama. - O vis tiek abu vienodi kaip viščiukai.

- Greičiau auginkite skirtingas plunksnas, - paragino Lakštuonė. - Įsivaizduokit, kaip būtų nyku, neįdomu, jei visi žmonės būtų tarsi kokios plytos - visi vienodi!..

- Tai kam tada mokykloj uniformos? - paklausė Audrius.

- Stop! - sušuko auklėtoja, kol dar Ugnius nepritarė broliui. - O tu imk ir įrodyk Audriui, kad uniformos mokykloj reikalingos. Na! Mokykis galvoti savarankiškai.

- Reikalingos, Audriau, reikalingos, - atsakė šis. - Vienybė - galybė!

- Teisingai! - pritarė Lakštuonė. - Vienybė geras dalykas.

- Tai kaip čia dabar, auklėtoja?! - nustebo Audrius. - Vienodumas - blogai, o vienybė - gerai? Mokytoja atsiduso, patylėjo ir tarė:

- Vienodumas ne tas pats kaip vienybė. Pamėginkit surasti skirtumą. O jei ne, aš rytoj jums mokykloj išaiškinsiu, - pasakė ji, primindama, kad iki rytojaus jie privalo „pasveikti“. - Dabar turiu apeiti dar kelis „ligonius“, kuriuos jūs užkrėtėt „šienlige“.

Beveik

Mieli Ugriukai,

Jūsų laiškas man beveik patiko. Kitaip nebūčiau parašius atsakymo. Dabar net sugalvojau štai tokį žaidimą: turit pasistengti, kad kitas jūsų laiškas būtų įdomesnis už pirmąjį. Tada aš nuo žodžio „BEVEIK“ nubrauksiu raidę „B“. Jei trečiasis bus įdomesnis už antrąjį, nubrauksiu raidę „E“. Liks žodelis „VEIK“, ir aš atvažiuosiu pas jus į svečius (jeigu norėsite) arba pati pakviesiu jus, nes esu nebe maža ir labai savarankiška.

Aš turiu dvynuką brolių. Jis – Dovas, o aš – Dovilė. Rodos, taip neseniai ir mudu buvome tokie panašūs, kad net pamiršdavom, kuris iš mūsų berniukas arba mergaitė. O dabar net sunku apsaityti, kokie mes pasidarėm skirtingi. Vienam laiške tikrai nesugebėsiu jums visko išpasakoti.

Iki ketvirtos klasės mudu su Dovu mokėmės maždaug vienodai ir nesistengėm vienas kito pralenksti. Paskui kažkaip netyčia paaiškėjo,

kad man geriau sekasi piešti. Viena akvarelė net nukeliavo į Paryžių. Aš buvau nupiešusi saulėgrąžą, ant kurios tupi dvi zylės. (Žiemą zylutėms mes visada pakabinam už lango gabalėlį lašinių, o vasarą tos nedėkingos smalžės mums išlesa saulėgrąžas, todėl, kai jos nužydi, turim aprišti skarelėm.)

Iš to džiaugsmo, kad man sekasi piešti, ėmiau pati sau dainuoti. O čia mane pastebėjo jau muzikos mokytoja. Dainuoti man patiko labiau negu piešti, todėl kitais metais patekau į „Dainų dainelės“ konkursą. Dainavau Vilniuje per televiziją, laimėjau trečią vietą, todėl dar ir dar turėjau dainuoti... Tėvelis, mama, muzikos mokytoja, visa klasė ir net visa mokykla man visaip nuolaidžiavo, stengėsi padėti, pasitiko su gėlėmis grįžusių iš Vilniaus, sveikino, gyrė ir net autografų prašydavo.

Paskui pastebėjom, kad aš net ūgiu smarkiai praaugau savo brolių! Dovas, palyginti su manim, atrodė lengvutis, čiuplūtis, mažai valgė ir dar mažiau kalbėjo. Švarkelis, kelnės, batai ir net kepurė jam pasidarė per dideli. Visi įnikom klausinėti – kas tau, Dovai, yra? Gal sergi? Gal tau skauda ką nors? Jis tik purtė galvą,

liūdnam žvelgė į žemę arba į dangų ir tylėjo. Ir vis labiau nyko. Susirūpinę tėveliai pasitarė su gydytojais ir nusprendė Dovą paguldyti į ligoninę tyrimams. Tačiau kitą dieną mūsų Dovu- kas dingo!

Mama ėmė ašaras lieti: gal kur mašina par-
trenkė ar ledas įlūžo... Apskambinom ligoni-
nes, policiją, kaimynus, gimines – niekas nieko
negirdėjo, nematė, nežino. Pagaliau vieną rytą
radom po durim pakištą raštelį: „Aš gyvas ir
sveikas, bet manęs neieškokit – nerasit. Ateis
laikas, ir pats pasirodysiu.“ Keista... Bet ką
darysi? Sutarėm laukti ir sakyti visiems, kad
mūsų Dovas gydos specialioj sveikuolių stovy-
kloj. Nuo alergijos, kurią jam sukelia kreidos
ir vadovėlių dulkės...

Ak, kokie mes buvom neišmanėliai! Juk
vargšas Dovas mūsų akyse džiūvo iš baisaus
pavydo, iš nuoskaudos, kad sesuo sužibo kaip
žvaigždė, o jis lyg pilkas, negabus, visų užmirš-
tas žvirblelis liko murksoti šešėlyje... Tokiam
tik ir telieka dar labiau susigūžti, susigniaužti
visam į kumštelį ir pasidaryti beveik nemato-
mam, beveik nykštukėliui. Tačiau, po truputį
mažėdamas, Dovas ėmė darytis protingesnis.

Į jo mažą galvelę dabar ateidavo labai drąsių minčių, atveriančių jam savą, mums, dide-liems, sunkiau įžvelgiamą pasaulį.

Kol buvo šalta, jis slapstėsi mūsų namo aukštinyje, kur buvo priversta daug nereika-lingų baldų, senų rakandų, apdriskusių knygų. Per žiemą jis mito džiovintais obuoliais, rie-šutais ir žirniais – suvalgydamas jų tiek, kiek galėjo sugrauzti dvi trys pelės. Todėl niekas neįtarė, kad mano brolis slapstosi čia pat po mūsų stogu.

Vieną vakarą, kai aš kieme rinkau išdžiaus-tytus skalbinius, pakėlus galvą pamačiau, kaip aukštai ant stogo saulėj blykstelėjo stiklas. Prasivėrė trikampis langelis, ir jame kažkas sušmėžavo. Paskui staiga išsiskleidė gėlėtas skėtis. Kiek pačiuožęs čerpėm, atsiskyrė nuo stogo ir gražiai kaip tikras parašiotas nusileido į smėlio dėžę, kur žaisdavo mažyliai. Priėjus žiūriu – ogi į lenktą skėčio rankeną įsikibęs Dovukas! Jau tiek sumažėjęs, kad jo kepurėlė vos tesiekė mano kelius. Nudžiugus pakėliau jį, priglaudžiau, net apsiverkiau iš džiaugsmo, o jis man ir sako:

- Na na na! Tik ne taip smarkiai, ne taip stipriai!.. Aš tau ne koks pakulų prikimštas meškinas.

Jis iš tikrųjų buvo įlindęs į pliušinio meškiuko „kailį“, persijuosęs dirželiu, iš rainos vaikiškos kojinės pasidaręs juokingą nykštuko kepurėlę.

- Leisk - aš įlipsiu į pintinę, - tarė jis. - Uždenk mane rankšluosčiu. Aš nemėgstu garintis, nenoriu, kad kas pamatytų.

Oi, vienam laiške tikrai visko neišpasakosi. Pirmai pradžiai užteks. Turbūt supratot, kad mudu su Dovu dabar tiek pat skirtingi, kiek judu viens į kitą panašūs.

Atsiminkit, kad mes nutarėm žaisti žaidimą „beveik“! Sėkmės jums!

Dovilė

Nubai, eik šalin!

Dvynukai puikiai suprato, kas dėjosi Dovo širdy. Perskaite Dovelės laišką, jie patys tartum sumažėjo ir ėmė dūsauti – kaip Dovelė ir Dovas įdomiai gyvena! Kas jiems ta „žalioji žolelė“ arba monas su žirginiais nosyje! Pienburnių išdaigos. Ir ką dabar jiems parašyti, kad antrasis laiškas būtų įdomesnis už pirmąjį?

Jiedu rašė ir plėšė, kūrė savo laišką kartu ir atskirai, o galiausiai sudarė štai tokį savo būsimo rašinio planą:

1. Mandagiai padėkoti ir nebesiskųsti, kad mes tokie vargšai.

2. Papasakoti apie mums žinomus tris nelabuosius: Nubą, Terlių ir Parazą.

3. Mes jau daromės skirtingi: vienas – už Dovą, kitas – už Dovelę.

4. Siūlome keistis radiniais ir nuotraukom.

5. Linkėjimai.

Priekabesnis skaitytojas lengvai pastebės tas vietas, kur broliai įsismaginę nukrypo nuo savo plano. Tačiau kaip tik tos vietos ir išėjo pačios įdomiausios, ar ne?

Alio! Alio!

Tavo laiškas, Dovile, mums labiau patiko negu tas, kur parašëm, ieškodami po Lietuvą dvynukų. Todėl mes nuo žodžio „BEVEIK“ iš karto nubraukiam dvi raides ir esam pasiryžę v e i k t i ! Savo pasiūlymus ir pageidavimus išdėstysim žemiau.

Kol dar vieni kitų iš arčiau nepažįstam, susidaro vaizdas, kad judu su Dovu gyvenat šiek tiek įdomiau negu mes. Jus turbūt ne taip dažnai apninka Nubas, apie kurį mes norim truputėlį papasakoti.

Nubas, kaip jau sakëm, yra vienas iš pačių įkyriausių nelabųjų, kuris kankina žmones nuoboduliu. Jis kaip tingus katinas labai mėgsta šiltas, ramias vieteles. Kartais snaudžia įlindęs į televizorių, įsibrauna į lėtai tiksintį laikrodį, į mokyklos suolą arba į storą, sunkiai paskaitomą knygą. Nubo mikrobai plinta su dulkėmis, šiukšlėmis ir su tuščiais žodžiais. Nubas labai mėgsta pilką spalvą, todėl dažnai apsėda žmones, kai apsiniaukia dangus, kai lauke lyja arba kai tenka skusti nešvarias žeminas bulves. Tada pradeda skaudėti galvą, apima žiovu-

lys, klasėje norisi rangytis, o namie – atvirkščiai – tingisi pajudėti iš vietos. Bet jeigu nori Nubą nusipurtyti, turi tučtuojau ką nors veikti. Jeigu sėdi, tuoj stokis ir eik, dairykis – gal ką rasi arba pamatysi ką nors įdomaus. Kai šalia yra draugas, galima staiga paklausti – greit sakyk, ką tau padaryti? Pasidaro įdomu, ką jis atsakys, ir Nubas pasitraukia. Jeigu jis apninka jau ką nors bedarant, reikia krestelėti galvą, giliai įkvėpti ir triskart pasakyti sau – Nubai, eik šalin!

Didžiausia bėda, kad mudu vis dar tebesame labai vienodi. Abu vienodai piešiam, abu dainuojam (kai niekas negirdi) ir, deja, neturim ko vienas kitam pavydėti. Tačiau dabar kur tik įmanoma stengiamės turėti savo nuomonę. Pavyzdžiui, perskaite tavąjį laišką, metėme burtus (penkis centus – herbas ar skaičius) ir sutarėm, kad Ugnius labiau domėsis Dovu, o Audrius – Dovile. Vienas mėgins įrodyti, kad geriau būti mažam, kuris gali bet kur įlįsti ir ramiai tūnoti, o kitas gins priešingą nuomonę – kad Dovilei reikėtų ne tik piešti ir dainuoti, bet ir žaisti krepšinį, plaukioti, jodinėti. Žodžiu

sakant, pasidaryti tikra Misisipe. (Jie, matyt, norėjo pasakyti „amazonė“. Red.)

Kai yra dvi nuomonės, iš karto darosi įdomu, kuris iš mudviejų teisus.

Kadangi mes norime su jumis susidraugauti, tai siūlome dar tokį žaidimą, kuris labai suartina žmones. Geri draugai, kaip žinot, kartais nori vieni kitiems ką nors padovanoti. Pinigų čia nereikia, nes ir nupirktas daiktas gali nepatikti. Mes darom kitaip – susitariam, kad vieni kitiem padovanosim tai, ką per mėnesį neieškodami surasim: gatvėj, kieme, miške – nesvarbu kur... Keisčiausia, kad ieškodamas sau nieko įdomaus nesumedžioji, o kai tik įsipareigoji ką nors rasti kitam, žiūrėk, ir surandi! Tik jau, žinoma, radęs – nors tai būtų ir gabalas aukso – turi atiduoti tam, kam pažadėta. Taip susiorganizuoji sau trigubą džiaugsmą: džiaugies, kai randi, džiaugies, kai dovanoji, ir trečias džiaugsmas – kai pats ką nors gauni.

Vieną kartą slidinėdami mes taip radom ir dovanojom vienam draugui odinį pavadėlį su apynasriu, ir tas nusipirko šunį. Kitam tokiam bičiui suradom pasagą, kuri taip pat atnešė laimę, nes jis netrukus išlošė loterijoj elektrinę

barzdaskutę. O jam, kaip tyčia, labai anksti prasikalė ūsai... Šitaip mes esame radę kasetę su Povilaičio dainom, auskarą, medalį, peilį ir paklydusią mažą papūgėlę.

Viskas prasidėjo nuo to, kai mes, dar mažiau, nutarėm ką nors rasti ir padovanoti mamai Motinos dienai. Suradom labai įdomią žalią pirštinę. Mama beardydama ją pastebėjo, kad ji numegzta iš vieno likimo siūlo. Po truputį vyniodama tą siūlą, ji sužinojo, kad žmogus, mūvėjęs žalią pirštinę, buvo garsus mokslininkas. Tai jis kažkoku būdu atsekė, kad mus dažniausiai persekioja trys demonai, trys nelabieji: Nubas, Terlius ir Parazas.

Apie Nubą jau sakėm. Terlius – visų chuliganų, storžievių ir apkiautėlių globėjas bei kurstytojas. Jo apsėsti žmonės virsta žmigais. Jie švaistos piktais žodžiais, stumdosi, mušasi, lipa kitiems per galvas ir kaip musės negali pakęsti švaros, tvarkos ir grožio.

Parazas – tai visokio plauko parazitų, vagių, sukčių, išnaudotojų įkvėpėjas ir mokytojas. Tai jis mums tyliai pakužda, kaip susirasti lengviausią darbą, kaip išsirinkti lengviausią

naštą ir kaip su didžiausiu maišu pirmajam atsirasti ten, kur dalijamos gėrybės...

Iš tos pirštinės siūlų mama įmezgė į mūsų šalikus po tris žalias juosteles, kad niekad nepasiduotume nei tingiajam Nubui, nei piktajam Terliui, nei sukčių globėjui Parazui.

Taigi dabar visa, ką tik rasime nuo šios dienos iki paskutinio mokslo metų skambučio, mes atiduosime jums, o jūs – ką aptiksite – mums, nes vasarą galbūt pasimatysim.

Su šiuo laišku siunčiam savo nuotrauką. Tiesa, dabar mes esame labiau išaugę ir suvyriškėję. Pamėginkit atspėti, kuris iš tų dviejų Audrius ir kuris Ugnius. Jūs taip pat atsiųskite mums savo fotografiją, kiek galima naujesnę, kur Dovas tau, Dovile, iki kelių. O gal jis dabar dar labiau sumažėjęs? Būtų gerai, kad Dovas pats mums parašytų porą žodžių.

Ugnius ir Audrius

P. S. Mielas Dovai! Kaip žinai, aš „sergu.“ Užtave. Atsimink, drauguži, kad ir mažas kups-tas didelį vežimą verčia! Jeigu tau tušinukas

per storas, išardyk jį ir parašyk man su viena šerdim. Spaudžiu dešinę!

Ugnius

P. S. po P. S. Klausyk, Dovile! Nors tu esi mergaitė, nebijok būti didelė! Mūsų mama mažutė kaip pirštinė, ir kas iš to? Teatre vaidina tik vaikus. O jeigu būtų aukštesnė, vaidintų karalienes. Su geriausiais linkėjimais!

Audrius

Burtažodžių knyga

Broliai užėjo pažįstamą tvorą iš daugybės geležinių iečių ir ėmė dairytis, kur ta jų lazdelė. Anąsyk už tos tvoros lyg ir buvo ramu, o dabar burzgė, džeržgė kažkokios rūkstančios mašinos. Dvokiančių dūmų debesyse spygavo vaikai, medžiuose kiauksėjo sunerimusios kuosas, aikčiojo įskaudintas šunelis. Kažkieno piktas balsas vis rėkavo, keikėsi – Audrius ir Ugnius apsidairė: gal čia juos kas bara? Gal jie įžengė ten, kur pašaliniams vaikščioti draudžiama? Bet jie būtinai turėjo surasti savo lazda. Su ja iš karto pasijustų drąsesni.

O va kur ji! Keista, kad jų vedlė styrojo įdurta į žemę ne šiapus, o anapus tvoros. Matyt, kažkas paėmė ją ir tyčia išmeigė ten, kad jie greičiau pastebėtų tą baltą daiktą, gulintį ant žemės... Gal ten koks sužeistas paukštis? Kartkartėm plėščioja sparnais ir barsto baltas dideles plunksnas.

Broliai pasileido kiek įkabindami palei tvorą, pribėgo vartus, smuko pro juos nesidarydami ir, atskubėję prie lazdos, pakėlė nuo žemės sulytą, apdriskusią knygą. Viršeliai buvo nuplėšyti. Vienas skyrius vadinosi „Stebuklinga gimtosios kalbos galia ir gro-

žis“. Kitas atrodė dar įdomesnis: „Liaudies burtažodžiai, geliantys kaip širšūnai ir glostantys kaip mamaitužėlės ranka“.

- Ei, pacanai! - išgirdo jie rūstų gargsėjimą. - Kas jus čia įleido?!

Pasirodo, prie vartų būta mūrinio namelio, iš kurio išlindo apsimiegojęs sargas. Ar tik ne tas pats, kuris tąsyk išrūkė juos iš šieno kaugės? Tik šio sargo koja buvo prirakinta stora grandine, ir jis negalėjo jų vyti.

- Eikite šen! Parodykit, kur jūsų leidimai! - skambijo mosuodamas rankomis, nes aplink burną jam zujo visas spiečius musių. - Grįžkit, sakau, bo bus blogai!

Ugnius prasisegė marškinius ir paslėpė užantyje knygą, o Audrius vis dar tebelaikė rankoje kelis išplyšusius lapus. Sargas turbūt pamanė, kad tai ir yra jų leidimai.

- Gal turit užrūkyti? - apsiraminęs paklausė.

- Kad mes nerūkom, - atsakė šie. - Ką jūs čia taip saugot, jei ne paslaptis?

- Cha! Čia kultūros ir poilsio zona. Fotografuoti ir filmuoti griežtai draudžiama.

- Mes ir neketinam.

- Ateikit čionai - aš turiu uždėti jums antpečius.

Broliai tik dabar pastebėjo, kad sargui ant pečių prisiūtos dvi žmigių devynakės.

- Mes tik trumpam, - atsiliepė Ugnius.

O Audrius dar pridūrė:

- Kai užsitarnausime, tada...

- Cha! Be antpečių jus per tvorą išmes! Man pasakyta tai, kas parašyta... Ei!.. Kur jus velnias neša?!

Sargas niršo, spjaudėsi, spardė gyvatvorę ir bjauriai keikėsi, bet Ugnius ir Audrius neatsigrįždami drožė toliau, kur juos vedė žvali, rankoj nenustygtanti lazdelė. Netrukus jie priėjo žalią veją, pridaigstyta sidabrinių eglaičių. Tik pačios gražiausios jau buvo iki pusės nupjaustytos Kalėdoms. Keli vyrai melsvų dūmų miglėlėj stumdė plerpiančius vejų skutiklius. O ten, kur pievelė jau buvo nuskusta, kitas būrelis maklinėtojų kastuvais varpė velėną ir ieškojo sliekų.

Dvynukai tik dabar pamatė, kad čia visur prikaišiota lentelių: „Vejomis vaikščioti draudžiama!“ Sliekautojai pastebėjo juos ir, pasirėmę ant kastuvų, laukė, kol jiedu prieis arčiau.

- Kodėl jūs be antpečių?! - šūktelėjo vienas ir metė į juos mazgu sumegztą slieką. - Čia leidžiama vaikščioti tiktai karaliams ir damoms!

- Mes čia su tūzo leidimu, - susiprato atšauti Ugnius.

Audrius savo ruožtu paklausė:

- O jums kas leido? Anie kerpa, o jūs čia viską suknisat...

- Kirptą velėną lengviau atversti, - pasišaipė kitas.

- A-nū, spauskit iš čia! - suriko tas, kuris mazgijojo sliekus.

Gal jis būtų net apkūlęs dvynukus, tačiau žolės kirpėjai tuo metu užgesino savo motorus ir šūktelėjo sliekautojams:

- Chebra! Užsirūkom!..

Šie įsmeigė į žemę kastuvus ir išsitraukė iš po eglaičių krepšius. Tie žmigai, matyt, rengėsi ne tik užsirūkyti, bet ir užkąsti.

Priešpiečių pertrauką buvo paskelbę ir statybininkai, juduliuojantys daugiaaukštėj pastolių raizgynėj. Tik broliams dar nebuvo aišku, ar jie čia stato naujus rūmus, ar po truputį griaua senus. Apačioj iki pat antrojo aukšto balkonų buvo priversta sutrupintų plytų, cemento gabalų, pridaužyta butelių, primėtyta plastiko ir popieriaus skiaučių.

- Žinai, kur mes patekom? - tarė sunerimęs Ugnius.

- Panašu, kad į Terliaus karalystę... - atsakė Audrius.

- Būkim atsargūs!

- Būkim... bet nebijokim.

Iš viršaus kažkas paleido į juos tuščią degtinės butelį. Stiklai pažiro prie pat kojų. Įkandin šlioptelėjo ir popieriaus gniužulas su maisto atliekom. Prie jų kaipmat atsirado susikūprinusi žiurkė, paskui alkanas kačiukas, o iš medžių nusileido dvi kuosos. Visi keturi bėginti susipešė. Ugnius pakrapštė tą gniužulą lazda - norėjo padalyti jiems grobį, bet nuo pastolių tarsi kruša pasipylė buteliai, kaulai, žuvies galvos, konservų dėžutės ir lentgaliai. Broliai spruko po šakotu medžiu. Tačiau tie nevidonai ėmė bombarduoti medį. Plytgaliai kapojo šakeles, ant žemės pabiro žali lapai.

Dvynukai prisiminė užantyje turį knygutę su žodžiais, „kurie gelia kaip širšūnai“... Išsitraukė, atsivertė, sukišę nosis parinko keletą geliančių žodžių ir, užvertę galvas, mestelėjo tiems Terliaus apsėstiesiems:

- Liaukitės mėtytis, priperėtgalviai!

- Mulkia! Papaišiai!

- Luzgiai nemintmoliai!

- Kluikos besmegeniai!..

Pajuto, kad šiam kartui užteks. Tie žodžiai juos gerokai suglumino – nuo viršaus nukrito dar kelios nuorūkos, ir apsišaudymas baigėsi.

Ugniui ir Audriui parūpo sužinoti, kas darosi ten, iš kur sklinda minios šauksmai, aplodismentai ir groja dūdų orkestras. Kiek pažingsniau jie išvydo vėliavom apkaišytą stadioną. Bėgimų takuose žmigu, žmagų ir žmogynų tūzai rungtyniavo, žaisdami kėgliais. Tik čia vietoj medinių kuokelių teisėjai išrikiuodavo trikampių penkiolika dvariškių su karalių, damų ir valetų drabužiais. Tada kuris nors tūzas, išsiveržęs iš savo patarėjų būrio, gerai įsibėgėdavo ir šaukdamas „cha!“ paridendavo sunkų geležinį rutulį, galbūt senovinės patrankos sviedinį, kuris išguldydavo trečdalį ar dar daugiau sustojusių didžiūnų. Sugriaudėdavo orkestras, sirgaliai džiaugsmingai švilpdavo ir staugdavo „valiooo“ ...

Kai kurie iš koto išvirtę „kėgliai“ stenėdami dejuodami vėl atsistodavo ir slinkdavo rikiuotis į mažesnę trikampį, o kitus budintieji sanitarai guldydavo ant neštuvų ir bogindavo į greitosios pagalbos automobilius.

Šalia brolių sėdintis valetas, gliaudydamas saulėgražas, paaiškino jiems, kad rungtynes laimi tasai

tūzas, kuris išgriauna iš klumpių daugiausia karalių ir damų.

- Tie karaliai turbūt paimti į nelaisvę? - paklausė broliai.

- Ne!.. Visi saviškiai. Bet jie tūzams nereikalingi. Visi didieji valdovai stengiasi būti vienvaldžiai.

- O į ką jie ridena tą rutulį, kai visus išvarto?

Valetas įtariai nužvelgė dvynius nuo galvos iki lazdos ir apsidairęs nebe taip garsiai paaiškino:

- Žaidynės vyksta kas metai. O per tą laiką atsiranda norinčių, iškyla... Argi judu, sakysim, nenorėtumėt būti valetai? Arba nors keletą mėnesių panešioti karaliaus drabužius?

- Ne! - nedvejodami atsakė šie. - Mums jau siūlė, bet mes atsisakėm.

- Ak šitaip!.. Tai kas jūs tokie, a? Iš kur čia atsiradot? Kas jus čia įleido?!

Nesulaukęs atsakymo, žmigų valetas išsitraukė švilpuką ir atsistojęs ėmė čaižiai švilpti. Aplinkui sėdintys sirgaliai atsigrižę ėmė rodyti kumščius, o valetas vis švilpė ir švilpė, lyg automatas pasikraipydamas į šonus.

„Žadintuvas!“ - suprato broliai ir apsidairė, kur čia jiems įbedus lazdą keliauninkę. Visur cementas, akmuo ir geležis. Vis dėlto pastebėjo pilkam betone

įskilimą, pro kurį smelkėsi žalios daigelis. Šia to daigo jie paskubom įsmeigė lazda ir atsibudo.

Gretimam kambary garsiai skambėjo muzika. Tarpdury stovėjo tėtis ir mama. Abu šypsojosi.

- Na?.. Labas rytas, miegpuviai! - tarė mama. - Kuris pirmas pasakys, kokia šiandien diena?

- Šeštadienis, - atsakė abu broliai.

- O dar?

- Gegužės vienuolikta.

- O dar?

- Pyragais kvepia...

- Kas dar?

- Tėtis su kaklaraiščiu!

- O kodėl su kaklaraiščiu?

- Jie žino, žino, kipšonai!.. - nebeiškentė tėvas. - Apsimeta nenaudėliais! Greit kelkitės! Gimtadienio proga jūsų laukia du dviračiai.

- Valio! - džiaugsmingai sušuko dvynukai ir puolė tėvams ant kaklo.

Trylikmečiai sūnūs jau buvo aukštesni už mamą, o norėdami apkabinti tėtį, jie dar turėjo šiek tiek pasistiebti.

Negirk dienos be vakaro

Nespėjo trylikmečiai broliai pasigėrėti dovanotais dviračiais, mama jau šaukė prie kvepiančių spurgų su kakava. O, jei kas būtų leidęs dar atsinešti prie stalo ir tuos riebaluoto popieriaus juostom apvyniotus dviračius – gurkšnojant kakavą, žiaumojant spurgas, iki blizgesio nušveisti kiekvieną varžtelį ir stipinėlį!.. Bet iki visiškos laimės dažniausiai trūksta kokio nors menkniekio – kaip tom spurgom kelių lašelių romo. (Taip sakė mama.) Kodėl, pavyzdžiui, Ugnius ir Audrius negimė dieną vėliau? Tada ši šventė būtų sekmadienį, ir nereikėtų galvotrūkišiais lėkti į mokyklą.

Šiandien ten būtina atsirasti anksčiau, nes dvynukų nekantraudami laukia keli bičai su savo trofėjais, kurių galbūt ieškojo visą mėnesį. Taigi išeitų, kad čia ne tik draugų, bet ir paties likimo dovanos. Kai kurios galbūt keistos, visai netikėtos ir net paslaptingos, kaip kokie šamanų amuletai. Nuo to tik įdomiau!

Gimtadienio proga dvynukų nuosavybėn perėjo visai sveikos moteriškos šukos, laimę nešantis akmenėlis su skylute, labai daili spynelė, kuriai tereikėjo

pritaikyti raktą, raupuotas stirnino ragas, iš kurio galėtų išeiti puikus peilio kotas... Ir dar vienas radinys, kurį dvynukai pripažino originaliausiu, buvo stiklinė žmogaus akis su žalsvai pilka rainele.

- Kur tu ją radai? - stebėjosi broliai.

- Atspėkit!

- Šiukšlininkas davė?

- Tik jau neskieskit!.. Buvom sutarę - viską patys turim rasti.

- Tai gal koks nors tavo bočius buvo vienakis?

- Neatspėsit. Iš baseino išgriebiau.

- Reikėjo paklausti, gal kas pametė.

- Klausiau. Visą mėnesį kabėjo skelbimas: „Jei kas plaukdamas pametėt akį, skambinkit...“

- Neskambino?

- Skambino. Manė, kad žiedo akį. Sako, buvo deimantinė.

- Tu gerai nardai. Gal būtum suradęs.

- Nardžiau... Ir dabar nosis bėga.

Skambutis!

Per visas penkias pamokas Ugniaus ir Audriaus vaizduotėj sukosi, mirgėjo, švytravo nauji dviračio ratai. Po suolu pačios kojos mynė nematomus pedalus, rankos gniaužė vairą, o galvos smelkėsi į priekį ir tarsi stebėjo akmenuotą nuokalnę. Nuo baisaus

greičiau per nugarą ėjo pagaugai. Toks jausmas juos apimdavo žiemą, kai slidėmis leisdavos nuo stataus kalno.

Per anglų kalbos pamoką mokytoja paklausė jų:

- *Boys, what do you see out there?*

- *A bright future...* - atsakė kažkuris už juos.

- *Today is their birthday.*

Namie ir vėl nebuvo kada pabendrauti su dvi-
račiais: atvažiavo mamos teta Kastutė ir dėdina
Vitalija su savo Ramūnu, dvynukų pusbroliu, kuris
šiemet jau turėjo baigti aštuntą klasę. Svečiai sku-
bėjo išbučiuoti, apdovanoti dvynukus, nes mama
jau ragino visus sėstis prie stalo. Dėdina buvo dar
labiau sustorėjęs, Ramūnas taip pat atrodė stambes-
nis pagal savo metus, o Kastutė vis tokia pat „šar-
kelė varnelė“, kaip sakydavo tėtis. Niekas nebūtų
patikėjęs, kad jai daugiau kaip šešiasdešimt. Pama-
čius dvynukus, ji kažko susijaudino, ilgai šluostė
nosinaite savo akinius, paskui atsiduso, nubraukė
ašarą ir apsiraminus vėl atsitvėrė nuo visų storais,
linksmi žaižaruojančiais stiklais.

Kastutės vyras Teofilis prieš metus pasimirė
vėžiu, todėl ji dabar našlavo viena ir augino gėles,
su kuriom, kaip sakė, net pasikalba, pasisemia iš jų
gyvenimo džiaugsmo.

Dėdina, pajutus, kaip netaktiškai, beveik nepadoriai girgžda ir pukši senas odinis krėslas, nutarė daugiau nuo jo nebesikelti ir paliepė sūnui:

- Ramūnai, paduok man rankinuką.

Rankinukas buvo didžiulis – rankinė, o ne rankinukas. Plačiai pražiodžius ją, dėdina visų pirma iškėlė šampano butelį, paskui, giliau panardinus žiedais apmaustytą ranką, išėmė kitą, mažesnę rankinuką, jame surado veidrodėlį, apsižiūrėjo, pasidažė ir sužvejojo piniginę su gražios artistės paveikslėliu. Iš jos ištraukė du banknotus po dvidešimt litų ir atkišo dvynukams.

- Šekit. Ko norėsit, nusipirksit patys.

- Oi! Kam tiek daug?! - nusigando mama.

- A!.. Kuo storesnė tetulė, tuo minkštesnė širdis.

- O aš jums atvežiau po meškerę, - atsiliepė Ramūnas ir sąmokliška mirktelėjo pusbroliams. - Kai išeisim į kiemą, pademonstruosiu.

- Sėskit, sėskit! Sriuba atauš, - ragino mama, matydama, kaip nesmagiai dabar pasijuto Kastutė. Ji atvežė tik didelę puokštę pačių gražiausių savo tulpių, kurių berniukai, sugrižę iš mokyklos, net nepastebėjo.

- Aš taip norėjau padovanoti jiems savo Teofilio žiūronus ir laikrodį... - vėl pasiguodė ji, kad ir

Audrius su Ugnium girdėtu. – Laikiau, laikiau ir praganiau... Anksčiau vagys vogdavo tik mano gėles, o dabar net po namus pradėjo landžioti.

Mama pakėlė nuo komodos vazą su tulpėm ir parodė dvynukams:

– Va, ką jums atvežė! Koks grožis, koks kvapas!..

– Tulpių kvapas gal ir nelabai... – pastebėjo Kastutė. – Bet jos turi labai daug energijos. Ištieskit ranką, gal pajusit...

– Bet geros silkės ir barščių niekas nepakeis! – garsiai tarė dėdina ir nukreipė visų dėmesį į tai, kas padėta ant stalo.

Pietūs buvo tikrai labai gardūs. Tik suaugusiųjų kalbos iš pradžių atrodė neįdomios. Paskui Audrius ir Ugnius pajuto, kad Kastutė ir dėdina tęsia anksčiau pradėtą šneką apie vasaros atostogas.

– Bėda, kad Ramūnas vasarą knygos į rankas nepaima, – skundėsi dėdina. – Jam reikia kompanijos. Išeitų sau su pusbroliais į paupį... Tegu maudosi, gaivinas ir skaito, kas jiems reikalinga. O aš už tokią dieną – kiekvienam po litą!

Ramūnas vėl pamerkė pusbroliams: maždaug atvažiuokit, gerai pagyvensim.

– Kodėl jūsiškiai tokie gabūs? – toliau šnekėjo dėdina. – Todėl, kad mėgsta skaityti knygas. O

mūsiškis net sakinio prie žmonių nesurezga. O kai reikia ką nors parašyti – siaubas! Ar tik ne jums vietoj „bučiuojam išsiilgę“ parašė „bučiuojam į silkę“?

– O gal aš tyčia tokį bajerį?.. – nusijuokė Ramūnas, parodydamas, kad šnekėti jis moka.

– Sakiau – šakute dantų nerakinėk! – subarė motina. – Tiesiai sėdėk prie stalo!

Vaikinas truputį susigėdo. Nuraudo. Todėl dėdina ryžosi šiek tiek pateisinti išbartą sūnų:

– Jam kad tik koks gelžgalys būtų rankoj – tuoj ką nors krapšto... Tikrai būtų laimė, jei įstotų į tuos automechanikus.

– Įstos... – užtarė pusbrolių dvynukai.

– Bet kad ten, sako, konkursas kaip į mediciną...

– Jei neįstosiu, mane tėvas ne blogiau išmokys, – nenusiminė Ramūnas.

– Tėvas!.. Verčiau kvieskis pusbrolius ir iš jų pasimokyk.

– Tu per daug jų neliaupsink, – atsiliepė mama. – Papasakočiau, ką jie čia tarpais išdarinėja, bet nenoriu gadinti jiems šventės.

– Šią vasarą jiems reikėtų pagyventi atskirai, – pagaliau tarė savo žodį ir tėtis. – Vienas tegul vasaroja su pusbroliu, o kitas...

Nebaigęs sakyti jis pažvelgė į Kastutę, kuri, to ir telaukus, šyptelėjo dvynukams ir čia pat prašneko:

- O aš tatai žadėjau kviesti juos abu pas save. Namelis medžiuose paskendęs, pilna visokių uogu, gėlės visą vasarą...

Broliai nuleidę galvas tylėjo. Kastutė pajuto, kad uogom ir gėlėm jų nesuviliosi. Atsidusus ryžosi dar šį tą pasakyti:

- Amžinatilsį Teofilis buvo baisiausiai išsiblaškęs. Kur nors pameta klumpes, kepurę ant šakos užmiršta... O paskui radęs žiūri, kad jo klumpėj jau paukštelis susikrovęs lizdą, kitąkart rupūžytė vaikus susilaipinus... Kepurę voverė jau nusinešus... Taip ir palikdavo jiems - tegul sau turi. Aš tatai norėjau pasakyti, kad ir dabar - nors Teofilio ir nebėr, bet tas jo gerumas kiekvienam žingsny... Kas tik pabūna, visi sako - kaip čia gera, ramu...

- Ramūnas neseniai viešėjo... - priminė dėdina. - Kaip ten tau? Patiko?

Ramūnas gūžtelėjo pečiais:

- Kodėl?.. Jeigu būtų chebros, būtų viskas okei.

Bet kai pusbroliai, pakilę nuo stalo, išėjo į kiemą, Ramūnas pasakė Ugniui ir Audriui:

- Tik nebūkit durniai. Ten tokia nūda - gali padvesti. Pasižiūrėkit, ką aš jums atvežiau!..

Jis atrišo pailgą brezentinį maišelį, kuriame turėjo būti meškerės, o iškratė tik vieną ilgoką lazda ir porą plonesnių strypelių. Kas gi čia? Strėlės?!

- Matot, ką aš jums vietoj meškerės!.. Per tris sąsiuvinius kerta.

Nagingas! Iš lankstaus meškerkočio Ramūnas buvo pasidaręs visai puikų lanką. Iš plonesnio galo išėjo dvi strėlės su aštriais variniais antgaliais.

- Namie iš to lanko aš net gaidį nupyliau, - pasigyre pusbrolis. - Todėl ir nenorėjau, kad motina žinotų, ką aš jums vežu.

Tokią dovaną norėjosi tuoj pat išbandyti. Gaila, kad kieme nebuvo vietos pašaudyti į kokį nors taikinį. Strėlę reikėjo paleisti tik stačiai į viršų, kad nukristų atgal į kiemą. Ramūnas patarė lanko per daug neįtempti - gaila būtų strėlės, jei užkristų ant stogo arba gatvėj kam nors ant kepurės.

Tačiau buvo labai rami pavakarė, jokie vėjelio, ir strėlė sugrižus įsmigdavo už kelių arba keliolikos žingsnių. Kai atėjo eilė iššauti Ugniui, jis pirmas pabandė įtempti lanką kiek tik turėjo jėgų. Paleido strėlę ir surikęs numetė lanką.

- Kas yra? Kas tau? - nusigando brolis ir pusbrolis.

Ugnius parodė savo dešinę. Plona nailoninė templė jam buvo skaudžiai prakirtusi riešą. O kurgi nušvilpė strėlė?

Ir vos tik jie pakėlė galvas, iš aukštybių sminganti strėlė caktelėjo Audriui... Dievulėliau! ar tik ne į akį?!

Audrius laikė ją užspaudęs delnu ir inkšdamas sukosi ratu. Pro jo pirštus sunkėsi kraujas. Pradėjo verkti ir Ugnius – jis nebegalėjo atgniaužti dešinės rankos.

– Vyrai, nesakykit... – vapėjo Ramūnas, brukdamas lanką į maišelį. – Pamela, užklausyk ją nors.

– Audriau, parodyk... Kur tau? – verkšleno Ugnius. – Ar tikrai į akį? Parodyk...

Audrius atitraukė delną – žaizda buvo lyg ir žemiau, bet akis atrodė šiurpia.

– Aaa, nieeekis... – padrąsindamas juos, užgiedojo Ramūnas. – Parėję sakykim, kad mus užpuolė chuliganai.

Visi parbildėjo namo. Dvynukai tik šniurkštė, kentė dantis sukandę ir laukė, kad viską paaiškintų Ramūnas. O tas apsižioplinęs užmiršo palikti „meškere“ už durų. Ir dar skubėdamas blogai užrišo brezentinio dėklo pasaitėlius. Iš jo išlindo strėlė, indėniškai aptaisyta gaidžio plunksnom.

- Chuliganai... - suglumęs pratarė jis, tačiau dėdinai jau buvo viskas aišku.

Nusigandusi mama žiūrėjo į vaikus ir niekaip negalėjo išklausti, kas nutiko.

- Viešpatie, kas jums? Kur taip susikruvinot?

- Audriui... į akį... - pralemeno Ugnius ir ta pačia proga parodė savo sužeistą ranką, kurioj buvo sugniaužęs įgytą naują amuletą, kad viskas baigtųsi laimingai.

Tėtis, mama ir viešnios jo delne išvydo balzganą, kruviną akį ir turbūt pamanė, kad čia ta Audriaus išmuštoji akelė. Mama iš siaubo net susverdėjo, Kasutė drebančiom rankom valėsi akinius, o dėdina balsingai šaukė:

- Jetau tu mano, greičiau skambinkit greitajai! Švogery, nestovėk kaip stulpas! Jetau tu mano!..

Tačiau tėtis bene pirmas suprato, kad ten visai kita, stiklinė akis, o apžiūrėjęs Audriaus prakirstą skruostą, nusprendė, kad ir greitosios kviesti nebūtina. Atsipeikėjęs dėdina staiga pasisuko į sūnų ir pradėjo jam talžyti žandus. Vieną kitą antausį Ramūnas būtų iškentęs nė nemirktelėdamas, bet motina įsimaginus tekšnojo jam kaip masažuotoja per kokią nors minkštą ir nejautrią vietą. Nebepakęsdamas tokio pažeminimo, Ramūnas čiupo nuo komodos

pirmą pasitaikiusią puodynę ir užsimovė tartum šalmą ant galvos. Dabar jis buvo panašus į riterį, tik trūko akims plyšelio, kad geriau orientuotųsi mūšio lauke.

Pasipiktinus dėdina susmuko į krėslą, kuris taip pat giliai atsiduso, sušniokštė ir nurimo. Mama atnešė visą krūvą tvarsčių ir vaistų. Tėtis atsiraitojo rankoves ir nusiėmė kaklaraištį. O Kastutė palaikė virš tulpių rankas, tarsi pasišildė prie ugnelės ir tarė labai ramiu balsu:

- Leiskite man...

Sužeistieji netrukus pajuto, kad jiems beveik nebeskauda, ir sužiuro, sukluso, kas nutiko Ramūnui.

- Nusiimk tą puodą! - barėsi motina. - Girdi, ką sakau!

- Kad negaliu, - dudeno Ramūnas. - Įstrigo...

- Kaip užsivožei, taip ir nusiimk. Ką čia dabar!..

- O kaip tu žiedo be muilo nebenuimi?.. Užtino...

- Nustok niekus plieurpti! Kaip duosiu su tuo tavo lanku, ir baigsis visi šposai!

- Ojoj!.. - sunerimo tėtis. - Tą puodynę prašyčiau pasaugoti. Šešioliktojo amžiaus radinys! Brangiausias mano turtas. Draugų dovana vestuvių proga.

- Girdėjai?! - sušuko dėdina sūnui. - Kad man tuoj pat nusiimtum ir padėtum kur buvo!

Ramūnas pakraipė galvą, pasukiojo puodynę ir vėl sududeno:

- Nu, tikrai negaliu. Nosis neleidžia. Žandai sutino.

- Tai pasėdėk, pasėdėk, kol atsileis. Mes niekur neskubam, - ženklais parodė tėčiui, kad šis nesi-
jaudintų. - Mes tuoj gersim kavą, valgysim tortą...

Ant stalo tikrai jau buvo padėtas didelis kaip girnapusė tortas, padalytas į dvi lygias puses. Viena oranžinė ir kremu išvedžiota „UGNIUS“, kita balta, su užrašu „AUDRIUS“. Abiejose dalyse sukaišiota po trylika žvakelių. Kastutė jau baigė tvarstyti šventės kaltininkus, mama pilstė kavą, o tėtis ėmėsi degioti žvakeles. Ramūnas tebesėdėjo su juoda Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės puodyne ant galvos ir, kumščiais parėmęs smakrą, kažką sunkiai mąstė. Dėdina vis rankomis rodė, kad niekas jo nekalbintų, užmirštų, nebekreiptų dėmesio. Kai visi, brazdėdami kėdėm, ėmė slinktis prie stalo, ji pavažiavo su visu krėslu prie sūnaus ir pusbalsiu pasakė:

- Duosiu tris litus, tik nusiimk tą...

- Penkis... - sugaudė apsivožėlis.

- Nedaryk man gėdos! Leisk, aš tau padėsiu.

- Nieko nebus. Verčiau nesiderėk.
- Paliksi be kavos ir be torto.
- Duokš penkis. Dar nežinau, ar pasiseks...
- Žmonių nejuokink! Visi girdi...
- Gerai, galiu ir patylėti.

Audrius, Ugnius, tėvai ir Kastutė davė suprasti, kad jie nieko nemato ir nesiklauso. Dėdina vėl pastvėrė savo krepšį, ištraukė rankinuką, iš rankinuko – piniginę, išlukštė penkis litus ir, nieko nebesakydama, įspaudė Ramūnui į ranką. Tas dar pačiupinėjo, paabejojo, ar čia tikrai tiek, ir šūktelėjo pusbroliams:

- Na, chebra, kas netingit, padėkit!
- Pamišai, kad vienas be rankos, kitas be akies, – priminė motina ir pati ėmė keltis nuo krėslo.
- Palaukit, gal aš... – prišoko tėtis. – Kaip nors, kaip nors atsargiau!

Tačiau puodyne nusimovė gana lengvai. Sukaitęs Ramūnas žvilgtelėjo į pinigą ir patenkintas mirktelėjo pusbroliams.

Mama nekantraudama sulaukė, kol tas šurmulys aprimo, atsistojo ir truputį susijaudinus tarė:

- Kol dega žvakutės, leiskite man tarti keletą žodžių tiems mūsų neklaužadoms... Pernai atsimeinat? – jūsų gimtadienio tortas dar nebuvo padalytas.

Teta Kastutė ir dėdina dar nesugebėjo atskirti, kuris iš jų Ugnius ir kuris Andrius. Šiomet jau žino, visi matom, kad vienas berankis, o kitas vienakis... Kaip būtų gerai, jei kitamet jus būtų galima atpažinti ne tik pagal randus, bet ir pagal tai, ką jūs gero nuveikt, patyrėt ar išmokot... Kad ateinantys metai jums būtų kaip dvi skirtingos, įdomios ir naudingos knygos. Todėl nebijokit pavargti, pakrutėti, išsiskyre pabūti vieni ir pasiilgti vienas kito. Ir apskritai – argi vaikinai, turintys Ugniaus ir Audriaus vardus, gali būti bailiai ir ištižėliai? Na, dabar užpūskit žvakes ir užmirškit, kas buvo negerai.

Visiems pasidarė truputį graudu – kaip ir visada, kai baigiasi šventė ir gėsta žvakutės. Bet, valgant tortą, vėl visi pralinksėjo. Dvynukai prisiminė jiems dovanotus sudedamuosius dviračius ir, pasitelkę Ramūną ir tėtį, panoro juos apžiūrėti iš arčiau.

Ir čia jų laukė didžiausias deguto šaukštas. Skaudėnis už pamušą ranką ir prakirstą skruostą. Paaikėjo, kad vienam dviračiui pridėtas per mažas, visai kito modelio ratas, o kitam vietoj sėdynės pririšta dar viena instrumentų dėžė! Jei ne mamos kalba, neseniai pasakyta prie stalo, Ugnius ir Audrius būtų užsidarę savo kambary ir gerai išsižliumbę.

- Terliaus darbas, - tarė tėvas. - Antradienį reikės nuvežti atgal į parduotuvę ir pareikalauti, kad apkeistų.

- Tokių jau negamina, - žinovo tonu pastebėjo Ramūnas.

- Nusiūsim į gamyklą, - pasakė tėtis ir vyriškai paplojo sūnums per petį. - Nepasiduosim nei Nubui, nei Terliui, nei Parazui!

Dviračių dalys

Apmaudas ilgai neleido Ugniui ir Audriui užmigti. Ilgai abu plūkėsi dienos išpūdžių perkrautam laively, kol pagaliau atsiyrė nuo tikrovės kranto ir nuplaukė nulingavo – su geliančia širdim nusivežė į sapną tuos savo luošius dviračius. Jiedu nusivarė juos į tą patį aptvarą ir laimingai atsirado prie stadiono. Čia, kaip ir praėjusį kartą, buvo pilna prisėdę žioplių. Kartkartėm pratrūkdami šauksmais ir aplodismentais, jie vėl nutildavo ir laukdavo, kol didysis Terlius išvers iš kojų mažesnius.

Dvynukai dairėsi, kur tas augalėlis, pralaužęs cementą, ir kur ta jų išganingoji lazdelė. Bet čia staiga pajuto ant savo pečių kažkieno rankas. Sunkios letenos su nekarpytais, pajuodusiais nagais taip stipriai įsikirto, kad net nebuvo įmanoma atsigrįžus pasižiūrėti, kas čia tokie pačiupo juos. Ko iš jų nori? Kur dabar stumia?

Jie leidosi žemyn prie stadiono aikštės. Broliai vis dar nenorėjo paleisti dviračių, tačiau, tie dardėdami cementiniais laiptais, vis barstė savo dalis, kol dvynukų rankose liko tik blizgantys nikeliuoti vairai.

Dabar jau pasidarė aišku, kad smurtininkai juos nori pastatyti aikštėj vietoj kėglių, nes jų trikampis buvo gerokai išretėjęs. Rikiuotojai jais ir užkišo dvi spragas beveik pačiame priekyje. Didysis Terlius stovėjo apžergęs rutulį ir išsišiepęs pamojavo jiems. Kai kurie „kėgliai“ atsiliepdami sušuko jam „chaaa!“ Terlius palingavo rutulį, įsibėgėjo ir parideno, dusliai drebindamas žemę. Karaliai apmirė, sustingo, karalienės pradėjo spiegti, bet jas nustelbė minios šauksmai ir švilpčiojimai.

Metimas buvo taiklus – rutulys išguldė daugiau kaip pusę „kėglių“, tačiau Ugnius ir Audrius laiku stryktelėjo ir peršoko sviedinį. Teisėjai tai pastebėjo ir, iš naujo rikiuodami „kėglius“, užmaukšlino broliams ant akių po kepurę. Dabar dvynukai stengėsi gerai įsiklausyti: va, dunkstelėjo rutulys, vis arčiau arčiau dreba žemė, suspigo kažkuri karalienė – strykt ir vėl pavyko peršokti!

Nusivožę aukštas kepures, pamatė, kad iš visų belikę vienu du. Pats didysis Terlius ateina jų pasveikinti. Buvo nuostabu, kad jo veidas, drabužiai ir visa figūra nuolat keitėsi. Todėl dvynukai niekaip neįstengė prisiminti, kada ir kur jį yra matę. Vieną akimirką net pasirodė, kad jis panašus į... Bet va, blykt – ir vėl nebe tas!

Terlius priėjęs apžiūrėjo juos ir tarė visai kaip fizinio lavinimo mokytojas:

- Narsūs, narsūs... Jėga! Bet kodėl sagų neužsisagstot?

Ir vos tik Audrius ir Ugnius pažvelgė, kur pas juos neužsagstyta, Terlius kapt abiem už nosies galo!..

- Šekit! - pastūmėjo į teisėjų pusę. - Nuveskite juos į medžioklės namelį. Kad nebekaišiotų snapo kur nereikia.

Iš baimės apmirusios nosys klusniai ištįso, Terliaus palydovas sugniaužė jas lyg svogūnų laiškus ir nuvedė dvynius į kažkokią daržinę, kur sienos buvo nukabinėtos žvėrių kailiais, briedžių ragais, šernų galvomis ir dar, kaip jiems pasirodė, įvairiausiom dvi-račių dalim. Tai sugražino broliams šiokią tokią viltį.

- Tėvas mums nupirko po dviratį... - ėmė aiškinti Terliui, kuris nusigrįžęs apžiūrinėjo medžioklės trofėjus. - Išvynioję pamatėm, kad vienas dviratis - brokas, o kitas ne taip supakuotas. Todėl mes norėjom...

- Aš dar neleidau jums reikšti savo norų! - su nugara atsakė Terlius. - Mes dar pažaisim va šitoki žaidimą...

Neatsigrįždamas iškišo kairiosios rankos delną pro dešinę pažastį, o kitą plaštaką lyg saliotuodamas pridėjo sau prie smilkinio. Terlius galbūt norėjo,

kad vaikinai į tą atkištą delną ką nors įdėtų, o šie pamanė, kad valdovas jiems siūlo pažaisti tokį pat žiužį, kokį per pertraukas jie pliekdavo mokykloj. Sudrožus per delną, reikėdavo nutaisyti tokią miną, kad muštasis neatspėtų, kas jam sudavė. Kitaip turėsi stotis jo vieton.

Ugnius stovėjo dešinėj, jam kirsti buvo patogiau, tad jis nieko nelaukęs ir cvanktelėjo Terliumi. Sudavė ir išvertė nusigandusias akis į brolių, tartum sakydamas – kaip tu išdrįsai!.. Ir Terlius, ko gero, tikrai būtų pamanęs, kad jam užvožė Audrius, bet atokiau sustoję žmigai pirštais, nosim ir net judančiom ausim ėmė rodyti į Ugnių. Terlius mostelėjo, kad Ugnius nusigręžęs pasiruoštų smūgiui, o pats priėjo prie senovės riterio šarvų ir nusegęs ėmė mautis geležinę pirštinę...

Audrius, pamatęs, kas laukia jo brolio, greitai prišoko ir pliaukštelėjo Ugniui. Jis jau norėjo pakeisti jį, bet Ugnius tyčia parodė į Terlių:

– Jūs!

– Ne... Aš dar nespėjau prisisegti pirštinės.

Ugnius dar kartą nusigręžė ir atkišo delną, bet Audrius vėl aplenkė Terlių. Tas, nenorėdamas pasirodyti žmigams esąs nevikrus, apsimetė, kad pirštinė jam buvo reikalinga tik tam, kad nesitepdamas

rankų galėtų numauti nuo smaigo vieną labai jam nemalonią, prastai išdirbtą odą. (Kadangi ant jos buvo kažkas surašyta, tą rudą šikšnos gabalą, matyt, reikėjo vadinti pergamentu.)

- Tai, sakot, jūsų tėvas nupirko jums dviratį? - tarė Terlius, geležine ranka skrebindamas odą. - Tas puodžius, taip?

- Keramikas, - patikslino Ugnius.

- Ir ne vieną, o abiem po vieną! - pridūrė Ugnius.

- Galbūt, galbūt... Čia pasakyta, kad jis kaišioja snapą ne vien tik į molį. „Tuos, kurie atsidavę Terliui visa širdimi, visu protu ir visomis jėgomis, jis vadina žmogais.“ O kas gi tas Terlius, a? - paklausė Terlius.

- Prievarta, žiaurumas, apgaulė, - atsakė Ugnius.

O Audrius pasistengė atsakyti dar aiškiau:

- Tai tas, kuris nieko nemyli, negerbia... Piktas, storžievis, kuris gamina niekam tikusius dviračius.

Terlius jų nesiklausė. Jis vis dar šifravo sunkiai išskaitomą skundą.

- O žmagai - tai tie, kurių protas daro taip, kaip pilvui patinka, nors širdis ir nepitaria?

- Taip, - sutiko dvynukai.

- O kas tie žmogynai?

- Žmogynai tik skėsčioja rankom ir nieko nedaro.

Jie dar patys nežino, ko nori.

- Cha!.. O jūs jau žinot, ko norit?

- Mes pirmiausia norėtume atgauti savo dviračius.

- Tik tiek? - apsidžiaugė Terlius ir šūktelėjo savo valdiniam: - Pašaukit Parazą!

Parazas išdygo lyg cirko fakyras iš rausvų dūmų kamuolio. Mostelėjęs rankom, išvaikė visą neaiškumą ir žvaliai pareiškė:

- Aš, kaip matot, visada ten, kur ir jūs!

- Nematau! - rūščiai atsakė Terlius.

Parazas apsidairė, pasimuistė, pamiklino rankas ir, priėjęs prie kabančios šerno galvos, ištraukė iš nasrų ilgą kažko prikimštą kojinę. Paskui švystelėjo kelias saujas konfeti, visi valandėlę paskendo spalvotų popierielių debesy, ir broliai vos spėjo pamatyti, kaip kojinė tarsi gyvatė sulindo į Terliaus rankovę.

- Mat koks meistras, kai nori... - nuolankiau prašneko Terlius. - O štai žmonės man reiškia pretenzijas dėl dviračių kokybės. Arba pasirūpink, kad būtų mažiau broko, arba imkis priemonių, kad pirkėjai man akių nekabinėtų.

- Bus padaryta! - atsakė Parazas. - Veiksim abiem frontais. Tuoj duosim komandą. Mobilizuosime sliėkų kasėjus.

Žmigai, žmagai ir žmogynai šiek tiek pagyvėjo.

- Kur tie jūsų dviračiai? - paklausė kažkuris.
- Jie ten... subyrėjo...
- Surinksim... Eime!

Stadionas jau buvo ištuštėjęs. Visur mėtėsi buteliai, popieriai, nuorūkos ir sudriskę vainikai. Tarp tų šiukšlių dabar visi ieškojo išbarstytų dviračio dalių. Tačiau ką nors radę, jie vogčiomis bruko sau į kišenes, kišo į užančius, slėpė po suglamžytais laikraščiais. Nusiminę broliai paslankiojo, vienas nusitvėręs dviračio rėmą, kitas – pedala, bet ir tuos netrukus numetė į šalį. Dar laimė, kad jie tarp šiukšlių aptiko savo lazda, kuri galėjo išvesti juos iš to košmariško sapno. Kai Ugnius tvirtai sugniaužė ją, per jo ranką nubėgo virpulys. Jis padavė ją palaikyti broliui. Ir tas patvirtino, kad iš lazdos srovena kažkokia energija. Kai iškėlęs pasuko ją virš galvos, aplinkui sukilo popiergaliai, ledų pagaliukai, apelsinų žievės ir saulėgražų lukštai. Pasuolėse cinkėdami ėmė vartaliotis buteliai. Tada broliai palypėjo iki pat laiptų viršaus ir čia taip įsuko lazda, kad net oras švilpė. Įelektrintos šiukšlės pakilo tartum paukščių pulkai ir susiliejo virš stadiono į vieną didžiulį verpetą. Jis sukosi kaukdamas, švariai iššluodamas visas pasuoles, takus ir pakrūmes. O kai Audriui pavargo ranka, ir jis nuleido lazdelę,

visas tas šlamštas ėmė leistis ir lipti prie vagišių, prisikrovusių kišenes ir užančius dviračių dalių. Tie žmigai ir žmagai, kurie per tą viesulą dar plėšė vieni kitiems iš rankų dviračio ratus, rėmus, grandines ir vairus, dabar per keletą akimirkų pavirto aukštom, beveik tvarkingom šiukšlių kupetom.

Broliai stovėjo nustebę ir netgi truputį nusigandę.

– Kažin ar jie ten neuždus? – tarė vienas.

– Ką tu! Juk jie taip mėgsta šiukšlynus!..

Jiedu įtraukė pilną krūtinę gaivaus, apsivaliusio oro ir pajuto, kad sapnas jau sklaidosi. Kur paslėpti lazdelę? Ugnius greit pačiupo Audrių, kilstelėjo, o tas vikriai užkabino lazdą ant medžio šakos, pasakė – jau! ir atsibudo.

Katinas ir gandras

Lietuvių kalbos mokytoja pasakė, kad jie mokysis kurti rašinėlius, ir liepė visiems išsiimti klasės darbų sąsiuvinius.

- Aš jums papasakosiu vieno nuotykių pradžia, o pabaigą turėsit sugalvoti patys.

„*Katinas ir gandras*“ - užrašė ji ant lentos.

- Taip mes pavadinsim šios dienos rašinėlių, - tarė ji. - O dabar gerai klausykite - aš papasakosiu, ką pati mačiau praėjusią vasarą, parvažiavusi į savo kaimą. Tik iš anksto perspėju - jokių smulkmenų, jokių detalių manęs neklausinėkit. Ką norėsit, prisidursite patys.

- Sutarkim, kad vienas į kito sąsiuvinį nežiūrėsime, - sukuždėjo Ugnius, nusirašęs pavadinimą „*Katinas ir gandras*“.

- Gerai, - sutiko Audrius ir tyčia savo sąsiuvinį užrašė atvirksčiai: „*Gandras ir katinas*“.

- Pas mano tėvus iš kažkur priklydo katinas, - pasakojo mokytoja. - Jis mokėjo gaudyti ne tik peles, bet ir žiurkes, kurių buvo atsiradę daržinėje ir tvarte. Namiškiai už tai katiną dažnai pagirdavo, mielai

būtų paglostę ir palakinę, bet katinas buvo pusiau laukinis ir retai kada užeidavo į trobą.

Prie mūsų daržinės augo sena tuopa, kurios viršūnėj buvo įkeltas gandraizdis. Nors apylinkėj nedaug teliko raistų ir pelkių, sumažėjo gervių, pempių ir gandrų, bet į mūsų sodybą gandrai vis dar parskrisdavo. Pristigę varlių, jie stypčiojo po dirvas - ieškojo sliekų, gaudė pievose žiogus ir net medžiojo peles. Gal dėl to katinas pradėjo neapkęsti gandrų. Jam buvo pikta, kad visi laukiniai paukščiai jo prisibijo, o gandrai jam visai abejingi.

Ir, vieną dieną eidama uogauti, pamačiau, kaip gandreliis kinkuoja, kažko ieškodamas plikoj ganykloj, o netoliese prie jo atsėlina katinas. „Negi jis išdrįs užpulti gandrą?“ - nustebau ir sustojus ėmiau žiūrėti, kas bus toliau.

Katinas, prigludamas prie žemės, palengva slinko vis arčiau, arčiau, lyg čia būtų koks žioplas balandis ar žvirblis... O gandras kaip niekur nieko dairėsi, gal pamatys kokį vabalą, gal pelė iš urvelio išlįs... Staiga katinas šoko jam ant kupros, suleido į plunksnas nagus, o dantimis įsikirto į kaklą. Gandras nuo tokio ūmaus raitelio susverdėjo, paskui kelis kartus pašoko, plasnodamas sparnais, atsispyrė nuo žemės ir pakilo. Skristi jam buvo nelengva, nes

katinas atkakliai tebesilaikė ant jo nugaros, draskė plunksnas, kandžiojo kaklą, tačiau paukštis plasnodamas mušė katiną sparnais ir sukdamas ratus kilo vis aukščiau...

Iki pabaigos, – patylėjęs pridūrė mokytoja, – nedaug ir liko. Truputį pagalvokit, įsivaizduokit, kad visa tai jūs matėt savo akimis. Arba aprašykit, kaip tą nuotykį būtų papasakojęs pats katinas arba gandras. Kiekvienas rašykit savo galva, nesikuždėkit!

Ugnius ir Audrius už savo rašinius gavo po dešimtuką. Mokytojai jie pasirodė tokie įdomūs, kad ji net perskaitė juos visai klasei. Broliai vėliau ne kartą stengėsi pasielgti panašiai, kaip jų aprašytasis gandras arba katinas. Štai kodėl jų rašiniai netgi pateko į šią knygą.

Ugniaus atpasakojimas:

Katinas ir gandras

Žmonės manė, kad jis yra laukinis, kad jo mažo neglamonėjo vaikai, ir šeiminingė niekad nelakino jo šviežiu putotu pieneliu... Iš tikrųjų viskas buvo kitaip. Žmonės anksčiau mylėjo

jį ir net buvo davę rimtam katinui tinkamą vardą – Rokas... Bet atsitiko taip, kad tame kaime, kur katiną atvedė, ir jis užaugo, melioratoriai nugriovė kai kurias sodybas. Roko šeiminkai išsikėlė gyventi į miestą. O katinas liko, nes buvo per daug pripratęs prie gimtųjų vietų, be to, jis nė už ką nebūtų sutikęs keliauti vienoj mašinoj su šunim! Tasai vergiškos sielos šunėkas nuolat pavydėjo Rokui, kad jis gali sau kur nori landžioti, medžioti, o šuo turi sau duoną užsidirbti su grandine ant kaklo, nuolat rodydamas meilę šeiminkams ir neapkęsdamas visų pašalinių.

Kaip šunys dažnai nekenčia katinų, taip Rokas, netekęs šeiminkų ir pusiau sulaukęs, ėmė nekęsti gandro.

Koks jis paukštis? Kur jis buvo, kai drengė šalti rudens lietūs? Kur lindėjo per žiemos speigus? Ir ko tas svieto perėjūnas dabar čia stypčioja, nieko nepaisydamas, kaip gaidys nuosavam kieme?!

Gaidį katinas gerbė ir mokėsi iš jo – išdidumo, narsumo... Tasai giedorius nelaižė šeiminkui rankų, nevizgino uodegos, nesibastė, ieškodamas lengvesnės duonos, ir giedojo tik

tada, kai jam pačiam norėjosi. Iš gaidžio vertėjo pasimokyti, kaip reikia ginti savo valdas ir neleisti, kad koks atėjūnas iš panosės pagriebtų gardesnę kąsnį.

Kol gandras mito varlēm, sliekais ir žiogais, Rokas dar šiaip taip kentė jo įžūlą, bjaurų kletavimą, nuo kurio iš karto norėjosi pasigalėti nagus... Bet kai šitas ilgakojis vasarotojas pradėjo kaišioti nosį į pelių olas ir graibstyti neatakusius peliukus, katinas tą akiplėšą ryžosi pamokyti. Lengvos pergalės jis nesitikėjo. Žinojo, kad jo priešas nepėsčias. Vien jo snapas ko vertas!

Rokas užklupo gandrą nusikaltimo vietoj, kai šis medžiojo lauko peles. Pritykinęs stryktelėjo ant nugaros ir nagais įsikibo į glotnias gandro plunksnas. Paukštis nespėjo jam kaukštelėti snapu. Išsigandęs sumojavo sparnais ir šiaip taip atsiplėšė nuo žemės.

Kol jie dar buvo neaukštai, katinas galėjo nušokti, bet jis ryžosi verčiau užsimušti, negu pasirodyti bailyis. Jis dar turėjo vilties, kad gandras, pristigęs jėgų, nusileis, o tada Rokas jam parodys, kuris čia tikrasis šeimininkas!..

Gandras, įpratęs skraidyti į dausas, kilo vis aukščiau ir aukščiau, sparnais mėgindamas nutrenkti katiną ant žemės. Bet šis taip įsikirto dantimis į jo sprandą, jog pagaliau gandras apsilpo ir akmeniu puolė žemyn. Kai iki žaliuojančios pievos teliko tiek, kiek siekė vandens purkštuvų čiurkšlės, katinas nuo krintančio paukščio atsiskyrė. Išpūtęs uodegą, išskėtęs kojas, jis nušoko ant žemės ir nubėgo, iš niekieno nelaukdamas nei pikto žodžio, nei pagyrimo.

Jis iš tikrųjų buvo pusiau laukinis, ir visi šie laukai dabar vėl priklausė jam.

Audriaus atpasakojimas:

Gandras ir katinas

Rudenį išskrisdamas, gandras iškilo aukštai aukštai, ilgai suko padangėję ratus ir paskutinį kartą apžvelgė išgeltusias apylinkes. Jis jau neatsiminė, kiek metų čia braidžiojo po pelkes, per kiek vasarų varlinėdamas išvaikščiojo visas lankas, dirvas, griovius ir pievas... Dabar čia buvo daug kas pasikeitę. Nebeliko

pelkynų, išdžiūvo lankos, mašinos per kelias dienas sušlamšdavo javus, sudorodavo šiaudus – ražienose nelikdavo nei pelės, nei žiogo, nei varlės. Ir gandrai jautė, kad kitąmet čia nebesugrįš...

Jam buvo gaila žmonių, kurie gerbė ir mylėjo gandrų, nors šiaip visus gyvius buvo įpratę skirstyti į naudingus ir nenaudingus. Vienus globojo, šėrė, lesino, o kitus naikino, nekentė jų arba, geriausiu atveju, jiems buvo abejingi. O gandrui jie vis dėlto įkėlė į medį seną tekinių, kad, pavasarį parskridę, tie ramūs, išmintingi paukščiai čia susikrautų lizdą ir išvestų vaikus.

„Sudie, senosios, braškančios tuopos! Likit sveiki, bulvių kasėjai! Aukit linksmi, kieme bėgiojantys vaikai!..“

Ir vis dėlto kitą pavasarį ta pati gandrų porėlė vėl pasuko į gimtąjį kraštą, panūdo pamatyti žilus namų stogus, laukus ir pievas. O kai išvydo senąsias tuopas, išgirdo gaidžio giedojimą kieme, varlių kurkimą tvenkiny, rodos, pati žemė ėmė juos traukti prie savęs, ir gandrai vėl nusileido į savąją gūžtą.

Vasara pasitaikė sausoka, gandrums trūko maisto, džiūstanti tuopa braškėjo, ir kartais darėsi baisu, kad stipresnės audros jis jau neatlaikys. Šalia tų rūpesčių netikėtai atsirado dar vienas: gandrų pradėjo persekioti stambus suįžūlėjęs katinas, kuriam neblogai sekėsi pievose gaudyti vieversius, užpuldinėti strazdų ir kurapkų būrelius.

Ir štai vieną sykį gandras, liūdnai žirgliodamas po ganyklą, iš tolo pastebėjo, kad juodasis katinas, vėl tykodamas jo, glaustosi prie žemės.

„Ką man su tuo akiplėša daryti? – pagalvojo gandras. – Galėčiau praskrisdamas jam kaukštelėti snapu, ir kuriam laikui būtų ramu...“

Bet gandras žinojo, kad katinas – naminis padaras, žmonės jį laiko naudingą, todėl jį skriausti – tas pats, kaip daryti žalą pačiam žmogui. Todėl geriau pasukti į šalį ir toliau daryti savo darbą.

Tačiau vos tik gandras spėjo užsimiršti, čia vienur, čia kitur nutverdamas žiogą, varliukę ar pelę, juodasis katinas prisėlinęs šoko jam ant nugaros. Nagais ėmė draskyti plunksnas, o iltimis mėgino perkrimsti jam kaklą. Gan-

drui nieko kita neliko daryti, kaip suplasnojus pakilti, kad tas kraugerys nustotų kandžiotis ir greičiau susirūpintų, kaip jam pačiam galo negavus. Gal iš aukščiau pažvelgęs į laukus, miškus ir pievas, jis nustebts – kokia plati toji žemė! – ir gal supras, kad ji negali priklausyti vienam katinui?

Nuo ganyklos pakylantį gandrą su katinu ant nugaros pamatė pro šalį einantis žmogus. Nustebęs sustojo ir pradėjo šaukti: kic kic kic!.. Katinas dar galėjo nušokti, bet jis, kaip ir dauguma įžūlių chuliganų, buvo bailokas: tik sukni aukė, visas pašiurpęs, ir kiek tik galėdamas įsikibo į plunksnas.

Kuo aukščiau jie kilo, tuo abiem darėsi sunkiau. Gandras jau pavargo mosuoti sparnais, o katinas juto, kaip jo nagai palengva slysta slysta... Žmogus, delnu nuo saulės pridengęs akis, pamatė, kaip padebesin iškilęs gandras staiga kryptelėjo ir pagaliau nusimetė naštą. Baltas paukštis ramiai nusklendė sau net nežiūrėdamas, kaip juodas katinas žnektelės į žemę. Išgirdęs duslų smūgį, pasidygėjęs nusi-grižo ir žmogus. Nuėjo savo keliu, žinodamas, kad Juodžiui dabar jau niekas padėti nebegali.

Dauguma mokinių savo atpasakojimuose buvo pasmerkę katiną ir užstoję gandrą. Tačiau Ugniaus rašinėlis įtikino juos, kad katinas Rokas buvo tikras šaunuolis. Dabar Audrius vėl pakeitė jų nuomonę! Todėl šeštokai vienas per kitą ėmė klausti mokytojos, kuris čia pagaliau teisybė – gandas ar katinas? Ir kaip jiems buvo keista, kai mokytoja atsakė, jog jie abu turėjo s a v o t i e s ą ! Ir kad mes linkę teisiu laikyti tą, kurį labiau mylim ir atidžiau išklausom.

Dovo dūdelė

Dovilė - Ugniui ir Audriui

Antrasis jūsų laiškas man pasirodė kur kas įdomesnis. Net nežinau, už ką labiau dėkoti – už nuotrauką, už Nubo aprašymą ar už pasiūlymą keistis dovanomis, kurias rasim, dažniau pagalvodami vieni apie kitus.

Fotografijoje judu tikrai labai panašūs ir gražūs vaikinukai. Abu kaip iš pirties... Aš nesu tokia graži. O Dovas dabar nė už ką nesutiktų fotografuotis. Jis ne tiek drovisi, kad yra toks mažas, kiek negali pakęsti neišmanėlių, kurie mėgsta šaipytis iš kiekvieno, kas tik nėra panašus į juos. Ypač pikti ir nemandagūs būna vaikai, nes jie dar nesupranta, kaip būtų nyku ir pilka, jeigu visi pasidarytų vienodi. Jam labai smagu girdėti, kad bent jūs tai suprantat.

Vietoj nuotraukos siunčiu savo piešinį. Matot, kokia aš išstypėlė ir koks mano brolelis žemlūžėlis... Bet žinokit, kad aš iš jo dabar mokaus ir mokaus. Esu tikra, kad jums bus įdomiau, jei aš daugiau papasakosiu apie broliuką,

o ne apie save. Jeigu nieko geresnio nesurasiu, ką galėčiau padovanoti jums, mano dovanėlė bus vienas kitas laiškas apie Dovą. Sutinkat?

Pirmajam laiške jums pasigyriau, kad man sekasi piešti ir dainuoti ir kad aš net laimėjau „Dainų dainelės“ laureatės vardą. Mano broliui, aišku, buvo labai liūdna, skaudu, kad jis, jausdamas maždaug tą patį, ką ir aš, negali vis to išsakyti nei dainuodamas, nei piešdamas. Dovas pavydėjo man ne tiek to garbstymo, kiek paties dainavimo. Juk ir jam kartais taip norėjosi išlieti, išdainuoti tai, kuo prisipildžius jo širdelė, bet kiekvienąkart pajusdavo, kad jis panašus į žvirblį, o ne į lakštingalą...

Ir kai Dovas iš sielvarto pradėjo džiūti ir mažėti, pasislėpęs nuo mūsų, jis ėmė drožinėti visokias dūdeles, lumzdelius ir birbynes. Jis norėjo pasidaryti sau tokią dūdelę, kuri pavaduotų jam balsą. Armonika, smuikelis ar gitara jam nepatiko. Dovui reikėjo, kad jo muzika išeitų kaip balsas iš krūtinės, iš lūpų, o rankom tereikėtų spaudyti skylutes ar vožtuvėlius.

Jam labai ilgai nesisekė. Dovas taip kankinosi, taip niršo ant savęs, kad kiekvieną dieną vis darėsi mažesnis, o dūdelė, kurią jis drožė,

jau būdavo per didelė. Numetęs tą, jis darydavo mažesnę, paskui dar mažesnę. Galų gale, jau būdamas toks, koks dabar yra, Dovas iš tuščiavidurio balandžio kaulo pasidarė mažą mažutytę dūdelę. Joje tėra tik trys skylutės, ir jis tegali išgroti pusę oktavos – sol, la, si, do... Dūdelės balsas toks silpnas ir švelnus, kad, norint išgirsti melodiją, reikia viską užmiršti, susikaupti ir gerai įsiklausyti.

Pirmą kartą, kai Dovas man sutiko pagroti, aš jį įkėliau į tuščią statinę, pati pasilenkus, įkišau galvą, ir man pasirodė, kad statinėj pro kažkokį plyšelį tyliai švilpauja vėjas. Bet kaip tos kelios gaidos man užbūrė sielą!.. Įsiklausius pajutau, kad esu lyg atitrūkęs medžio lapas: vėjas neša, skraidina mane virš mėlynuojančių Dzūkijos ežerų ir ežerėlių, virš miškų ir kalnelių, virš Vilniaus bokštų, virš Kauno rotušės, virš Nemuno... Paskui išgirdau žuvėdrų klyksmą, bangų ošimą... Buvau tokia maža, lengvutė, ir pati stebėjaus, kad many sutelpa tiek džiaugsmo. Paskui Dovas užgrojo kitą melodiją, ir aš tartum grįžau iš tos kelionės į save, jau didelę didelę... Kaip į kokį apleistą, užgriozdintą muziejų. Pamačiau savo

apdulkėjusį lopšį, lėles, senus, sulaužytus žaislus, dėl kurių tiek išlieta ašarų, tiek pyktasi su Dovu, nes buvau kvaila, aikštinga, užsispyrus...

Ir kai jis nustojo grojęs, manyje dar ilgai gyveno toks jausmas, kad aš pamiršau, ką reikia pamiršti ir prisiminiau, ką verta prisiminti. Širdyje buvo taip gera, erdvu, šviesu, lyg Dovo dūdelė būtų išpūtus iš manęs visokį šlamštą.

Aš ėmiau sakyti Dovui, kad jis taip pat pagrotų tėčiui, mamai, seneliui ir dar kai kuriems mūsų artimiesiems. Visi jie paskui tvirtino tą patį: Dovo dūdelė praskaidrina širdį ir išlaisvina protą. Visa, kas tau primesta, svetima, nereikalinga (kaip tie seni griozdai ant aukšto), kažkur išnyksta ir atsiranda daug vietos, sakysim, kad ir tokiems pasvarstymams:

Koks tu labiau norėtum būti – gražus ar protingas?

Norėtum, kad tavęs visi bijotų ar nebijodami sakytų, kad tu labai geras?

Norėtum, kad tave pastebėtų, ar būtų geriau, jei pats išmoktum pastebėti tai, ko kiti nepastebi?

Ko labiau norėtum išmokti – susikalbėti su kinais ir japonais ar su gyvulėliais ir medžiais?

*Vis klaustukai, klaustukai, klaustukai...
Dovas sako, kad klaustukas – ne šiaip sau
panašus į kabliuką. Ant jo dar galima ką nors
užkabinti. O šauktukas labiau primena vinį,
pagalį, baslį... Neduodie tokį praryti ir niekad
nieko gyvenime nebeklausti ir nebeieškoti!*

O pabaigoje dar toks polinksmis nuotykis...

*Mažiukui Dovui dabar sunku be manęs
vaikščioti po miestą. Aš turiu jį nešiotis tėve-
lio portfely, kur jis sau guli ant dugno ir klau-
sosi, ką aplinkui šneka visokie „žmigai, žmagai
ir žmogynai“.*

*Neseniai mudu užėjom į parduotuvę nusi-
pirkti sūrio. Čia man teko Dovą kartu su port-
feliu palikti ant stalo ir pasiimti savitarnos
krepšį. Šiek tiek užtrukus pasiėmiau portfelį
ir sakau Dovui negarsiai – nepyk, kad taip
ilgai. Buvo eilė, bet man pavyko gauti pui-
kaus rokforo. Ar tau nedvoks, jei padėsiu šalia
tavęs?*

*O Dovas tyli! Kas jam dabar?.. Atsegu port-
felį, o ten – degtinės butelis ir rūkyta žuvis!
Kažkas apsirikęs paėmė ne savo!.. Išsigandus
gatvėj šaukiu – Dovai! Dovai!.. Šaukiu ir bijau,
nes jeigu Dovas atsilieps, ką pagalvos tas,*

kuris jį nešasi? Apsidairius pasileidau gatve tekina – gal, sakau, dar pavysiu tą žioplį, kuris paėmė ne savo daiktą...

Žiūriu – po medžiais eilė prie alaus. O vienas toks dėdulė įraudęs svirduliuoja lyg nuo saulės smūgio ir laiko lygiai tokį pat kaip mano portfeli. Ir dar man pasirodė, kad jo viduj kažkas krustelėjo... Jau norėjau priėjus sakyti – dėde, atsimainykim, bet pamačiau, kaip jis pasidėjo tą portfeli prie šiukšlių konteinerio, o pats, viską užmiršęs, ėmė gaivintis alum. Tada aš, nieko nesakius, priėjau ir pasiėmiau, kas mano... Tik susijaudinus palikau jam tą sūrį, kur buvau nusipirkus.

Girdžiu – vargšelis Dovas portfely kad kūkčioja, kad verkia, nežinodamas, nei kas, nei kur jį dabar neša... Čia aš, Dovuti, aš – sakau jam – apsiramink. Tuojau atsegsiu...

Atidarius žiūriu – o ten toks mažas dreban-tis šunytis. Tikriausiai spanielis. Uodegėlę vizgina, džiaugiasi mane pamatęs...

Va, matot! Blogai, kai net portfeliai būna vienodi, o ką jau kalbėti apie žmones! Tuo galėčiau ir baigti savo laišką, bet kol yra popieriaus, pasakysiu, kas buvo toliau.

Apsižliumbus grįžau ieškoti to, su raudonu veidu. O šis kad šveičia mano sūrį ir geria su draugeliais ne savo degtinę!.. Man pagailo šunyčio – apsisukau ir parkiūtinau namo. Dovas atsirado tiktai kitą dieną. Žmogus, kuris jį parsinešė, iš pradžių manė, kad čia jam vaidenas nuo alkoholio... Paskui Dovas pagrojo savo dūdele, žmogus susigraudino, pradėjo pasakoti, kad jis girtauja todėl, kad jam labai nesiseka: sumaišo portfeliu, pameta pinigus, neberanda žmonos... Dovas dar pagrojo jam, ir žmogus prisipažino, kad girtauja ne iš vargo, o vargsta tik dėl to, kad girtauja. Sako – jeigu būčiau žinojęs, kad pasaulyje yra toks berniukėlis, yra tokia dūdelė, aš niekad nebūčiau taip žemai puolęs...

O man atrodo, kad vienišam žmogui galėtų užtekti ir tokio mažučio spanielio, tik reikia, kad pamiltų jį ir pamatytų, koks tai gražus ir mielas padarėlis. Tiesiog stebuklas! Mudu su Dovu jį nusprendėm pavadinti Divu.

Taigi visi trys mes ir linkime jums šaunių atostogų.

Dovilė

Audrius ir Ugnius - Dovilei

...Oi, kaip mums dabar reikėtų, kad Dovas pagrotų savo dūdele!.. Esam gerokai nusimineę, nusivylę ir nuleidę nosis. Todėl iš anksto atsi-prašom, kad mūsų laiškas bus trumpas ir sau-sas kaip gyvatės išnara.

Kai pasidaro liūdna, sako, reikia prisiminti tai, kas buvo smagu ir linksma. Tegul bus taip.

Gana šauniai atšventėm savo gimtadienį. Tik dviračius, kuriuos mums dovanojo tėtis, teko parduotuvėje pakeisti. Bet ir tie mažai ką geresni. Terliaus darbas, kaip sako tėvas... Gal bevažinėdami pamažu pasidarysime šaltkalviais.

Pasveikinti mūsų su trylikos metų „jubilie-jum“ buvo atvažiavus dėdina su savo sūnum ir mamos teta Kastutė, kuri augina gėles ir šiek tiek supranta jų kalbą.

Ir dar pasigirsim: mokykloj rašėm atpasa-kojimą apie katiną, kuris išdrįso užpulti gan-drą, ir sėkmingai įrodėm, kad mudu sugebam kiekvienas turėti savo galvą.

Lyg ir puiku, ar ne tiesa? Bet liūdniausia, kad visa, kas mums džiugino širdį, dabar tar-tum apvirto aukštyn kojom.

1. Jei mums nebūtų nupirkę dviračių, nebūtų reikėję tiek siusti ir keiktis, kad jie nuolat genda.

2. Jei nebūtų atvažiavus teta ir dėdina, tėvams gal nebūtų šovus į galvą ta kvaila mintis išsiūsti mus pas jas vasaroti.

3. Jei nebūtume savitai parašę to atpasakojimo, dėl kurio auklėtoja net rado reikalą paskambinti tėvams, jie būtų manę, kad mus išskirti dar kiek per anksti. O dabar jau galite pasveikinti: vienas važiuoja pas dėdiną, o kitas – pas Kastutę...

Tas išsiskyrimas mums tiesiog galvoj nesutelpa. Kaip mes ugdysim save, iš kur žinosim, ką daro kitas, jeigu gyvensim atskirai, vienas kito nematydami?

Labai liūdna rašyti, tačiau tikroji priežastis, matyt, yra ta, kad mama turi išvažiuoti filmuotis, o tėtis sutiko dalyvauti tarptautiniame keramikų simpoziume. Geriau taip ir sakytų, kad šiomet jie neturi kur mūsų padėti.

Nors ir praradę gerą nuotaiką, mes vis dar pasidairom – gal ką surasim, kad paskui galėtume apsikeisti „likimo dovanom“. Vieną radinį jau turim, Atspėkite, kokį!

Jis telpa degtukų dėžutėj...

Gyvas, bet valgyti neprašo...

Šiandien jis nebe toks, koks buvo vakar, o ryt bus nebe toks, koks yra šiandien.

Ką su juo daryti, kai išsipildys žinovų prašystė? Tada jis nebetilps degtukų dėžutėj ir, ištrūkęs į laisvę, pasiliks nuostabaus grožio iki pat mirties...

Atspėjot? Mūsų biologė (auklėtoja) sako, kad iš tos lėliukės išsiris labai retas drugys, ligustrinis sfinksas, kurį vertėtų atiduoti kokiam nors kolekcininkui. Ačiū!.. Mes verčiau pasidžiaugsime juo ir mėginsim išaiškinti, kad jis nuskristų pas Dovilę, atsitūptų ant kokio nors žiedo ir pasiklausytų, kaip Dovas groja dūdele...

Gaila, kad mes tada būsime kažkur toli. Jeigu pamatysit atskridusį ligustrinį sfinksą, prisiminkite mus, visai vasarai ištremtus pas gimines.

Ugnius ir Audrius.

P. S. Ačiū už piešinį, kuris mums, atvirai šnekant, šiaip sau...

Ramiai lauk, kas bus toliau

Audriui reikėjo važiuoti pas Kastutę traukiniu, o Ugniui pas dėdę – autobusu. Mama jau antrą savaitę filmavosi, vaidino truputį nerimtą išsiblaškėlę ir, matyt, įsigilinus į vaidmenį, pavėlavo Ugnių išlydėti. Tėtis taip pat skubėjo su savo reikalais. Autobusų stoty jis pasirūpino, kad vairuotojas gražiai padėtų багаžinėj išardytą dviratį, ir dar kartą susakė Ugniui, kas jau buvo kalbėta anksčiau:

– Tai pirma jūsų savarankiška kelionė. Aš, būdamas trylikos metų, jau buvau išmaišęs visą Lietuvą... Tave pasitiks dėdė Petras, Ramūnas. Linkėjimų jiems... Bilietą turi... Parašyk, kaip ten tau... Stebėk gyvenimą ir, kaip sakydavo jūsų senelis, daryk gerai ir ramiai lauk, kas bus toliau.

Paskui apkabino sūnų, vyriškai patekšnojo per nugarą ir paliko Ugnių dar šnektelėti su broliu. Audriui reikėjo iškelti tik po pietų.

– Eik ir tu, – tarė jam Ugnius. – Viskas pasakyta: rašyk, nenuobodžiauk, stebėk gyvenimą...

– Žinai, ką aš dar sugalvojau?

– Iki šiol žinodavau...

- Tu ir toliau laikykis katino politikos, - pasiūlė Audrius. - Būk toks kaip Rokas, supranti? Aš irgi savo gandrui sugalvojau vardą - Filas...

- Jei aš būčiau kaip katinas Rokas, aš važiuočiau tik ten, kur pats užsimanyčiau.

- O kur tu norėtum?

- Pas Dovilę ir Dovą!

- Tai kad jie mūsų nekviečia.

- Gal drugys išsirstų, arba dar ką nors jiems rastume...

- Dabar jau šaukštai po pietų. Tau laikas lipti į autobusą.

- Verčiau apsikeiskim, - tarė patylėjęs Ugnius: - dabar aš būsiu gandras, o tu - katinas.

- Kad aš jau kažkaip apsipratau, - atsakė Audrius. - Pas Kastutę ir taip katinų pilna.

- Filas... Aš ir žiūriu, ko tavo nosis taip ilgėja...

- Geriau žiūrėk, kad uodega tau neišdygtų, Rokai...

- Na, nebūkim žmigai! - Ugnius ištiesė ranką.

- Nebūkim žmagai! - atsakė Audrius atsisveikindamas.

Autobuso keleiviai sėdėjo, prasmegę minkštuose krėsluose su aukštom atkaltėm. Nešnekus Ugniaus kaimynas, turbūt kažką netikusio užvalgęs, ilgai čep-

sėjo, liežuviui įsakęs išvalyti visus burnos užkaborius, paskui išsiėmė degtukų dėžutę ir, vis atlupdamas nuo jos po atplaišėlę, rakinėjo dantis. Ugniui pasidarė nesmagu sėdėti šalia ir jis nudrožė į patį autobuso galą, kur dar buvo kelios neužimtos vietos.

Iš gretimos eilės į jį piktokai pažvelgė Ramūno metų vaikas su firminiais džinsais ir amerikoniškais marškinėliais. Ant krūtinės buvo spalvotas piešinys: kaubojiškai apsitaisiusi pelė su didžiuliu koltu letenėlėj. Apačioj mirgėjo užrašas: „MARSHALL MOUSE“. Už jo, sėdėdama prie lango, kikeno tokio pat amžiaus mergaitė. Ji labai priminė katytę: juodi karčiukai dengė visą kaktą, veidelis trikampis, didelės akys, maža nosiukė – tik ūsų ir tetrūksta. Vaikino džinsai buvo smarkiai per ilgi, atlenktos klešnės siekė iki pusės blauzdų. Dėl to jis Ugniui pasirodė truputį juokingas. Mergaitė savo išblukusius džinsus buvo nusikirpus iki kelių.

Bet visa tai Ugnius pastebėjo ne iš karto. Kai čia atėjęs išsirinko naują vietą, „Maršalas“ pažvairavęs, padėbčiojęs nusprendė nuvaryti jį.

– Spausk iš čia! – burbtelėjo Ugniui. – Supranti lietuviškai?

Tačiau šis nuleido negirdom. Atsilošė krėsele ir užsimerkė, tarsi ketindamas ramiai pasnūduriuoti.

Paskui, pravėręs akį, pastebėjo, kad jiedu ten patyliukais rūko vieną cigaretę: paeiliui užtraukia ir pučia dūmus sau po kojų. Vaikinas smilko mergaičiukei blauzdas, o ši vis taikosi nukrėsti pelenus jam už tų užlenkimų... Dar po valandėlės Ugnius išgirdo, kaip įsismaginęs rūkorius pasakoja apie kažkokias muštynes. Jis ne tiek kalbėjo, kiek mosavo rankom, kraipėsi, švilpčiojo, košė pro dantis keiksmazodžius, kumščiaavo krėslo atlošą ir pagaliau apspardė pralaimėjusį priešą spalvotais importiniais sportbačiais.

„Žmigas“... – pagalvojo Ugnius. Snaudulys praėjo, ir jis ėmė svajoti, kad reikėtų sukurti eilėrašį, dainą, kuri... kuri pasakytų žmigams, kad jie – žmigai... „O žmigai, žmagai! O žmogynai!.. Tara rara, tari rara... Jūs, vargšai, Terliui pasidavę, už nosies Nubo vedami... Ne, ne taip!..“

Išbandęs dar kelis variantus, Ugnius pagaliau įsikalė atmintin šitą tokį posmelį:

*O žmigai, žmagai! O žmogynai!
Jūs Terliaus, Nubo apsėsti,
Ar bent kartelį pamėginot
Pabūt nors dieną nepikti?*

Vėl pasidomėjo, ką ten dabar daro „Maršalas“. Vaikinas išsitraukė iš džinsų kišenaitės kažką ypatingą monetą ir pasididžiuodamas parodė savo draugei. Toji pažiūrėjo, pavartė ir, gūžtelėjus pečiais, sugražino vaikiniui.

- Penkios sovietų kapeikos... - tarė ji nusivylus. - Aš maniau, kad čia kokia auksinė...

- Pakelk savo užpakalį!

- Kam? Ką tu darysi?

- Pasikelk...

Mergaitė nustebus atsistojo. „Maršalas“ brūkštelėjo krumpliais per sėdynę, ir aštriai nugalastas monetos kraštelis be garso perskrodė naujutėlaičio kėdės gražų odinį apvalkalą.

- Supratai? Greičiau prisėsk, kad niekas nematytų.

- Kaip tu čia padarei?

- Fokusas!.. Va, žžžich!.. - atsigrižęs dar įpjovė savo kėdės atlošą.

- Ėjėi! - sušuko Ugnius. - Ką jūs darot!

- Už-si-čiaupk!.. - iškošė chuliganas, karingai atkišęs apatinį žandikaulį. - Nori, kad išgražinčiau marmūžę? A? Mauk iš čia! Girdi, ką sakau?!

Kai Ugnius atsistojo eiti, tasai žmigas dar spyrė jam į blauzdą. Vienas kitas keleivis sužiuro į juos,

bet nieko įdomaus nebe pamatė. Kažkuo pasipiktinęs berniukas šlubčiodamas nužingsniavo į autobuso priekį ir kažką pasakė vairuotojui. Autobusas pradėjo mažinti greitį ir netrukus sustojo kelio pakrašty.

Kol Ugnius atsivedė vairuotoją, vaikiną su savo „katyte“ persėdo į kitą vietą. Kai kurie keleiviai tai, be abejo, matė, bet visi tylėjo, kai „Maršalas“ ir ta mergiotė begėdiškai melavo supjaustytame krėslė nekad nesėdėję. (Jie tyčia sakė „tam“, o ne „tuose“, lyg nežinotų, kad supjaustyti du krėslai, o ne vienas.)

- O tu, snargly, akis atsikrapštyk! - perkreiptu veidu šaukė „Maršalas“ Ugniui. - Juk tu visą laiką miegojai! Mes jam pasakėm - spausk iš čia, oro negadinęs - už tai ir priskiedė nesąmonių. Gal jis pats ir supjaustė - ką mes žinom...

- Galėsit aiškintis policijoj, - pagaliau pasakė vairuotojas. - Prieš valandą tie krėslai buvo kaip iš fabriko.

Jis dar užsirašė Ugniaus pavardę, paklausė, kur jis gyvena. Ugnius pasakė ir perspėjo vairuotoją, kad prireikus ieškotų jo pas dėdę Petrą iš Vyšnėnų miestelio. Paskui Ugnius grįžo į savo vietą. Jo kaimynas dabar susikaupęs krapštinėjo nagus. Tam tikslui jis irgi naudojo degtukus, kurių jau buvo gerokai prišnerkštęs.

- Narsus!.. - nesuprasi - pagyrė ar pasišaipė. - Jėga!..

Ugnius mėgino prisiminti: kur jis tą pagyrimą girdėjo?

- Jeigu aš būčiau tavo tėvas, sakyčiau - prikąsk liežuvį, sugausi žuvį. O jei nenori žuvies...

- Jūs turbūt žvejas? - neleido jam užbaigti Ugnius.

- Iš ko atspėjai?

Ugnius pažvelgė į jo rankas.

- Aha, sliekų ieškojau...

Ugnius prisiminė sapną. Sliekautojas tarsi buvo atkeliavęs iš ten... Tačiau stebėtis nebebuvo kada: autobusas įvažiavo į galutinę stotį. Antai stovi Ramūnas, dėdė Petras... Ugnius išlipdamas pasižiūrėjo į „Maršalą“. Tas krapštėsi prie lango: jei pavyktų žemiau nuleisti stiklą, jis išspruktų pro langą.

- Ei! - sušuko jam vairuotojas. - Nesivargink... Kartu išlipsim.

Užrakinęs autobusą, jis išlipo ir atidarė keleiviams bagažinę. Kol dėdė Petras padėjo Ugniui iškelti lagaminą ir dviratį, pusbrolis autobuse pamatė uždarytus belaisvius. Ramūnui jie buvo pažįstami!

- Dariau! - Šūktelėjo jis. - Ko nelipi lauk?

Tas pirštu pabaksnojo į Ugnių ir, šiepdamas dantis, pagrasė kumščiu.

- Kas jis toks? - paklausė Ugnius.

- Dinderis Darius, - atsakė Ramūnas. - Ką tu jam padarei? Už ką jis tau grasina?

- Paskui pasakysiu.

Vairuotojas atsivedė policininką.

- Va, šitas vaikinai, - parodė į Ugnių. - Jis matė, kaip jie supjaustė.

- Pjaustė tik jis vienas, - patikslino Ugnius ir parodė, kaip tas vaikėzas laikė išgalastą pinigą.

Pusbrolis užmynė Ugniui ant kojos, kad tas patylėtų. Dėdė Petras kažko sunerimęs grėžiojosi atgal.

- Geriau, kad jūs daugiau nesusitiktumėt, - pasakė jis, nešdamas Ugniaus lagaminą.

- Susitiksime... - nelinksmi atsiliepė Ramūnas. - Mūsų miestely nepasislėpsi.

- Dinderis šioks toks mano viršininkas, - paaiškino dėdė. - O aš, kaip matai, vis dar vežioju vandenį. Susitariau, kad grįždamas tave paimsiu. O mano dar tuščia cisterna. Turėsime prisipilti, o tada jau namo.

Ugnius žinojo, kad bendrovė turi mineralinio vandens pilstymo stotį. Bet netgi dėdė su jais dabar važiuos net iki Druskininkų?

Jie pririšo dviratį prie autocisternos, o lagaminą pasiėmė į kabiną. Pavažiavęs už miesto, dėdė Petras pasuko siauru keliuku ir sustojo laukuose prie laistymo vamzdžių. Čia jis prijungė storą žarną ir ėmė pildyti cisterną.

- Einam, pasivaikščioms, - tarė pusbrolis Ugniui. - Šnektelėsim...

- Argi čia mineralinis vanduo? - nustebęs paklausė šis.

- Jis dar švaresnis, - atsakė Ramūnas. - Sumaišys, prigazuos, ir nė pats velnias neatskirsi, ar čia „Birutė“, ar „Vytautas“. Tik tu, žinoma, nepliurpk. Ir taip jau prisivirei košės.

Kai Ugnius smulčiau papasakojo jam, kas įvyko autobuse, pusbrolis nusispjovė ir tarė:

- Gali pasveikinti... Abu mes, pasirodo, įklimpom.

- O tu ką padarei?

- Supranti... Namuose pas mus dabar karo stovis. Mama iškniso tuos Kastutės žiūronus, laikrodį ir dar tokį menkniekį... Kastutė gal pati neatmena - ji man žadėjo, jei padėsiu sukasti jai daržą...

Ugnius iš karto suprato, kad pusbrolis meluoja.

- Bet ji tau neatidavė, - dėl visko dar paklausė jis, - tu pats pasiėmei, ar ne?

- A, nebesismulkinkim. Nusispjaut... Galėsiu grąžinti, jeigu reikės. Bet jei tu nori, kad apginčiau nuo Dinderio, ir tu man padėk.

- Kaip aš tau padėsiu?

- Pasakyk mano mamai, kad Kastutė tąsyk išvažiudama prisiminė - per jūsų gimtadienį...

- Ką prisiminė?

- Ką - tu nemiegojęs, kad nesupranti? Prisiminė, kad tuos žiūronus, laikrodį ir portsigarą atidavė man... Išvažiudama - sakyk - va šitaip, akinius valydama prisiminė ir pasakė... Atsiprašė ir pažadėjo jums ką nors kita... Pasakyk mano motei, a?

- Kažin ar ji manęs klaus.

- Aš pats prašiau, kad paklaustų. Sakiau, kad tu paliudysi.

Ugnius neryžtingai papurtė galvą:

- Aš turbūt, Ramūnai, negalėsiu... Gal dar mudu kitaip sugalvosim.

- O tu žinai, ką man Darius parodė per langą?

- Ką?

- Va šitaip parodė dviem pirštais... Žinai, ką tai reiškia? Šakės tavęs laukia, šakės!

Dėdė Petras pyptelėjo jiems. Cisterna jau buvo pripildyta.

Dėdė Tantas

Plackartinio vagono skyriuje, kur sėdėjo Audrius, ant viršutinio gulto miegojo senis, pasiklojęs miegmaišį. Audrius, vis pasižiūrėdamas į jį, galvojo, į ką jis panašus. Saulėje įdegęs veidas, žili, nuo pakaušio vienodai į visas puses sušukuoti plaukai, ilgoki ūsai, nusmailinta barzdikė... Pagaliau prisiminė – ogi į tą režisierių, į Miltinį! Mama daug sykių apie jį yra pasakojusi tėčiui ir svečiams. Audrius vartė apie Miltinį parašytą knygą su fotografijomis, paskui matė per televiziją... Tai bent pavyko, jeigu čia iš tikrųjų tas pats! Gal jis tyčia taip paprastai apsirengęs? Po suolu nudrengti batai, kuprinė... Važiuoja sau per Lietuvą ir žiūri, vieną akį primerkęs, į žmones.

Senis pasisuko ant šono ir staiga paklausė:

– Vaike, kur aš tave mačiau?

Audrius gūžtelėjo pečiais.

– Tu taip spoksojai į mane... Gal tu mane pažįsti?

– Ne, – atsakė šis. – Tik jūs labai panašus į vieną režisierių.

– Į režisierių? Galbūt... Nors teatre – neatsimenu – kažin ar esu buvęs. O kur tu važiuoji?

– Į Gegrėnus.

- Į Gegrėnus?.. Gegrėnai man lyg ir girdėti. Bet man vis atrodo, kad aš tave kažkur mačiau, - pakar-tojo senis ir vėl atsigulė aukštiekninkas. Pasikišo po galva rankas ir užsimerkė.

Iš gretimo skyriaus pas Audrių vėl atbėgo mažytė mergaitė nusmukusiom baltom kojinelėm. Pastovėjo įsikandusi pirštą, pažibino tamsiai mėlynom akim, ir kai tik Audrius ištiesė ranką, ji treptelėjo koja ir nudūmė pas savo mamą su tėčiu. Jie ten, pasidėję ant kelių lagaminą, žaidė su bendrakeleiviais kortom. Mergytė, palaksčius po vagoną ir nesuradus tinkamo draugo, taip pat sumanė užsikarti ant gulto.

- Mama, žiūrėk! Matai, kul as!..

O paskui pasigirdo bildesys ir klyksmas. Audrius puolė žiūrėti, kas ten atsitiko. Mergytė buvo užsigavusi kaktą, alkūnę, bet labiausiai klykė, kai mama paliesdavo jos koją. Kaimynai siūlė pereiti per vagonus ir paklausinėti gydytojo. Bet čia prie mergytės priėjo tasai žilabarzdis.

- Vajei, kokie tavo balti plaukeliai!.. - paglostė verkiančią mergytę. - Visai kaip ir mano! O gal aš kartais tavo senelis, ką? Kaip tavo vardas?

- Bilutė.

- Birutė... Ar parodysi man savo kojelę?

Mergytė abejodama papurtė galvą, bet nebesipriešino. Senis atsargiai apčiupinėjo jos mažą pėdutę, pagyrė gražias kojinaites, pastukseno ir, stipriau suėmęs, timptelėjo. Birutė vėl pradėjo verkti. Bet iš to, kad verkdamas dar klibino koją, buvo matyti, kad mergytė vėl netrukus bėgios.

Keleiviai pasislinko, leisdami seniui atsisėsti.

- Tamsta turbūt daktaras? Chirurgas? - klausinėjo, stebėdamiesi tokia kuklia jo apranga.

- Kad aš ir pats nežinau, - atsakė šis. - Va, šitas berniukas tvirtina, kad aš panašus į režisierių... Stoty vienai tokiai panelei prikaliau nulūžusį kulniuką. Sako - turbūt jūs buvęs batsiuovys... Vakar vienam vaikinui padėjau sutaisyti motociklą. O iš kur visą tai moku - nežinau. Diletantas...

- Dėdė Tantas, - pakartojo pramušgalvė Birutė.

- Tai gal leistumėt mums kaip nors atsilyginti?

Dėdė Tantas galbūt suvaidino, o gal iš tikro nepajuto, kaip mergytės tėvas įspraudė jam į kišenaitę dešimtinę. Seniui, matyt, labai norėjosi išsikalbėti. Klausytojų dabar užteko. Kažkuris atnešė švarią stiklinę ir pasiūlė dėdei Tantui alaus. Tas nė kiek nesiragino. Nubraukęs nuo ūsų putas, jis garsiai ir mįslingai tarė:

- Aš - kaip dabartinis pasaulis, kuris daug ką išmano, bet nieko neatsimena ir nežino, kur eina.

- Bet jūs gi žinot, kur važiuojat?

- Ne! - atsakė Tantas. - Aš net užmirštu, kad aš važiuoju. Šiaip žiūriu į žmones... Kai kurie atrodo lyg matyti. Sakau, gal atsiras ir toks, kuris mane pažins.

Nutilęs pasigraibė marškinių kišenėj, ištraukė tą pačią dešimtinę ir nustebęs kilstelėjo antakius.

- Iš kur čia tie dabar?.. Irgi neatsimenu.

Kitoj kišenėj jis rado tai, ko ieškojo - apdilusį popieriaus lapelį - ir padavė žmonėms, kad pasiskaitytų.

Tai buvo ligoninės pažymėjimas, išduotas maždaug 70 metų pacientui, kurio ūgis 176 cm, akys pilkšvos, plaukai ir barzda žili... Praėjusių metų pavasarį jis buvęs atgabentas į ligoninę su stipriai sutrenktu pakaušiu. Be sąmonės ir be dokumentų. Per gydymo laikotarpį jo asmenybės nustatyti nepavykę, nes ligonio niekas neieškojo, o jis pats neprišiminė nei vardo, nei kilmės, nei gyvenamosios vietos... Ligoninė šiuo dokumentu tikėjosi nukreipti nežinomąjį į senelių prieglaudą.

- Laisvas žmogus! - pasididžiuodamas tarė dėdė Tantas. Ir čia pat atsidusęs pridūrė: - Nežinai, kas

toks esi, iš kur atėjai ir kur nueisi... Visiems svetimam ir niekam neskolingas.

Vieni sakė, kad taip iš tiesų geriausia, o kiti užjautė benamį ir dar įpylė jam alaus. Atsirado ir toks, kuris pasišaipydamas paklausė:

- Ar tik neskiedi, seni? Išlipsi ir užgiedosi kokiai nors... „Vilniuj buvau, bobut mano“...

Senis dėbtelejo pro antakius ir tarė jam:

- Aš apie patį irgi galėčiau šį tą pasakyti...

- Na na?

- Mechanikas... Per smarkiai išgeri... Turėjai avariją... Su žmona skiries arba jau išsisykyrei...

- Čigonas! - sušuko tas. - Garbės žodis, čigonas!

- Kaip jūs manot, - pagarbiai paklausė Birutės tėvas, - kodėl dabar vaikai nebeklauso tėvų?

- Argi jie turi klausyti? Man rodos, jie turi mylėti. O jeigu mylėti nėra už ką?..

- Bet prisiminkit, kai mes augom... - buvo bepradedęs ginčytis senyvas žmogus.

- Aš tai jau nieko neprisimenu... - pakartojė Tantas ir vėl pažvelgė į Audrių, kuris taip pat turėjo klausimą:

- Pasakykit, kodėl kregždės niekad netupia ant žalio medžio?

- Ar pats pastebėjai, kad netupia, ar kiti pasakė?

- Neatsimenu, - atsakė Audrius. - Gal pats, o gal ir ne pats...

- O! - apsidžiaugė dėdė Tantas. - Tikrai doras atsakymas. Jeigu aš būčiau kregždė, aš tikrai pamėginčiau nutūpti. Vien dėl to, kad kitos neišdrįsta. Bet kodėl jos vengia žalio medžio - nežinau. Nežinau, berniuk.

Praėjo vagono palydovė ir visiems liepė sėstis į savo vietas: bilietus tikrins. Kol pasirodė kontrolierius, Audrius dar spėjo Tantui parodyti lėliukę degtuku dėžutėj.

- Kas jai yra? Kodėl nebejuda, kai palieti?

- Mirė, - pažiūrėjęs atsakė senis.

- Bet kad niekas jai blogo nedarė!

- Tai tau taip atrodo... Ji pati nebūtų lindus į degtuku dėžutę. Nereikėjo jos judinti, nereikėjo žadinti be laiko. Vis tam žmogui knieti ką nors radus kišti į kišenę!..

Audrius truputį nusiminė. Jis norėjo paaiškinti, kad rado lėliukę su visa dėžute, bet atėjęs kontrolierius paprašė parodyti bilietus.

- Kur jūs važiuojat? - paklausė senio, kai patikrino bilietą.

- Jei būčiau pėsčias, sakyčiau - kur akys veda.

- Jūs seniai pravažiuavot savo stotį!

- Galbūt, - atsakė dėdė Tantas. - Aš čia šiek tiek užsikalbėjau...

- Ten mergytė buvo išsisukus koja, - įsiterpė Audrius. - Aš galiu pašaukti - jie paliudys...

- Gegrėnuose jums teks išlipti, - tarė kontrolierius. - Turėsit nusipirkti bilietą, jei nuspręsit važiuoti toliau.

- Pagalvosiu, - atsakė senis. - Čia mes turim didesnę bėdą: matot, kokia didelė lėliukė numirė. Koks tatai būtų buvęs drugys arba vabalas!

- O jūs žinot, kaip vadinasi tie vabalai, kurie važinėja be bilieto?

- Blakės, - atsakė Tantas.

- Zuikiai... - šyptelėjo Audrius.

- Taigi, - pasakė kontrolierius. - Gegrėnuose prašau abu išlipti!

- Jūs galėsit apsistoti pas Kastutę, - tarė Audrius, norėdamas paguosti senį. - Pas mano mamos tetą.

- Zuikis!.. - pakartojo dėdė Tantas. - O aš buvau užmiršęs... Dabar aš kas rytą atsibudęs pasakau sau - šiandien bus nuostabi diene! Būtinai turės kas nors atsitikti. Ir atsitinka! Pabuvau zuikio kaily... Pažiūrėsim, kaip čia klosis toliau.

Traukinys jau artėjo prie Gegrėnų. Dėdė Tantas kietai susuko miegmaišį ir pririšo prie savo kupri-

nės. Audrius ištraukė iš pasuolės sudedamąjį dviratį ir taip pat užsikabino ant pečių kuprinukę. Keleiviai palinkėjo jiems viso geriausio. Net mažoji Birutė šypsodama pamojavo rankele.

Perone Audrius dairėsi Kastutė su narcizais rankeje.

- Audriuk! - apsidžiaugė pamačius. - Su kuo tu čia?

- Čia vienas mamytės pažįstamas... Režisierius... Dėdė Tantas. Jis labai nusipelnęs... Jeigu mes galėtume kartu pagyventi, aš tiek daug išmokčiau, tiek visko sužinočiau!..

Sumišus Kastutė nebežinojo, ką ir besakyti.

- Aš tik viena galiu pažadėti, - skardžiu balsu atsiliepė Tantas, - išmokyčiau jį niekad nemeluoti. Nesu aš nei režisierius, nei mamytės pažįstamas, šiaip - zuikis, diletantas...

- Jis atvažiuojant išgydė vienai mergytei koją! Jis neturi namų, jis nieko neatsimena... - susigėdęs Audrius grobstė teisybės grūdus, kurių pasirodė besą ne tiek maža. - Jis kaip pasaulis - apie viską išmano, bet nežino, kur eina.

- Ir dar pridėk, - tarė senis, - kad aš turiu savo miegmaišį, katilą ir palapinę. Kad tik rasčiau, kur ją pastatyti.

- Vietos atsiras... - nelinksmi pratarė Kastutė ir atsidusus ėmė valyti akinius.

- Jeigu akiniai rasoja, bus lietaus, - apsidairęs tarė dėdė Tantas.

Audrius žinojo, kad Kastutei akiniai sudrėksta dar ir tada, kai jai norisi verksti. Bet, laimei, dėdė Tantas ją netrukus pralinksmino. Jis pamatė apkūnią moteriškę, kuri vienoj rankoj nešėsi alyvų puokštę, o kitoje vilko sugniaužus už kojų dvi nugeibusias vištas.

- Ojoj!.. - sušuko senis. - Piliete, stabtelėkit! Žiūrėkit!..

- O kas yra?

- Negi nematot? Vištos žemyngalviui! Juk buvo rašyta: kas taip neša vištas, tam jau laikas į ligoninę.

- Dėl ko tat?

- Širdis taukais apėjus! Jeigu dabar tamstą kas šitaip už kojų, ką tamsta sakytum?

- Tfu!

- Ne vieną, o triskart, triskart nusispjaukit! Širdies kaip ir nēr!.. - Įkandin sušuko Tantas.

- O kitoj rankoj, kipšienė, dar nešasi gėles... - pritardama jam, pasakė Kastutė ir, iškėlusi ranką, sustabdė taksi.

Nėra bėdų, nėra ir nuotykių

Ugnių ir Audrių netrukus atsivijo Dovilės laiškas su tokiu štai ironišku kreipiniu:

Sveiki, vargdieniai tremtiniai!

Sveiki atostogaujantys tetulių, dėdžių, senelių ir dėdienių numylėtiniai! Ak, kokie jūs, vargšai, nelaimingi!.. Pieneliu girdomi, ligi pusrytėlių migdomi, ankstyviausiom sodo ir daržo uogelėm bei morkelėm lepinami!.. Ar iš dyko buvimo dar pavelkat kojas? Ar nepaėmė Nubas, Terlius ir Parazas?

Matot – ryžausi truputį įgelti jums, nes paskutinis jūsų laiškas man pasirodė nelabai skanus. Būčiau dar labiau nusivylusi, bet prisiminiau, kad ir man tarpais užėina prasta nuotaika, žmonės atrodo negeri, tėveliai neteisingi, niekas tavęs nesupranta, darosi liūdna ir pikta. Taigi Nubui į talką prisistato ir Terlius, ar ne taip?

Ar jūs jau valgėt šiltnamio agurkų? Pastebėjot, kokie jie beskoniai ir bekvapiai, paly-

ginti su tais, kurie vėliau užauga darže, iškentę pavasario šalnas, darganas ir kitokius nuotykius?

Aš pabrėžčiau tą žodį todėl, kad pati neseniai supratau, jog visi mūsų mylimiausių herojų šaunūs nuotykių yra ne kas kita, kaip jų išgyventos nelaimės, įveikti sunkumai, nugalėtos kliūtys... Tarsi gyvenimo šalnos, darganos ir šalimais augančios piktžolės. Tik va kur kablys, va kur didžiausias klausimas: kaip čia išmokus įbūsimąsias gyvenimo negandas žiūrėti taip pat linksmai ir drąsiai, kaip mes žiūrime į visas praėjusias bėdas, kurios jau virto nuotykių?

Taip jau yra, ir nieko čia, matyt, nepapūsi – kad paskui būtų smagu ką nors prisiminti, reikia, kad iš pradžių būtų neramu, baisoka ir sunku. Man rodos, kad judu per anksti padarėte išvadą: visa, kas buvo gera, pavirto į blogą... Gal tai tik ženklas, kad ir jus, kaip tuos daigus, iš tėvėlių šiltnamio persodino į tetulės ar dėdinos daržą?

Gal man lengviau būti tokiai išmintingai, nes aš vis nenustojau mokytis iš Dovo. Jūs turbūt juokėtės, kai praėjusiam laiške aprašiau,

kaip jis su tuo portfeliu pateko pas kažkokį girtuoklį? Bet aš jums nepasakojau, kiek tada prisizliumbiau ir kokį siaubą išgyveno Dovas. Abu supratom, kad toliau šitaip jo nešioti negalėsiu. Būtina ieškoti kitos išeities.

Dovas nustojo grojės, liovėsi skaityti knygas ir visiems laikams atsižadėjo portfelio kaip transporto priemonės... Jis tik valgė, miegojo, mankštinosi, maudėsi ir vėl mankštinosi. Po visą valandą iškybodavo kaip šikšnosparnis įsikibęs į skersinį arba, atsistojęs ant rankų, vaikydavosi Divą. Ir ką jis patyrė? Dovas įsitikino, kad, toliau taip sportuodamas, jis galėtų užaugti daug didesnis, pasidarytų maždaug toks kaip visi, bet prarastų tai, ką anksčiau per tokį vargą įsigijo... Vieną dieną jis išdėstė man įdomią savo „teoriją“...

Žmonės, dideli ir maži, yra ir turi būti lygūs. Ir tas išplitęs milžinas, nelyginant didžiulis kubilas, ir tas mažutis q̄sotėlis talpina žmogaus esmę. Arba, sakykime, sielą... Indai skirtingi, o sielos vienodos kaip dvi žuvelės.

- Sutinki? - klausia Dovas.

- Sutinku, - sakau.

- O tu pamėgink, - sako jis, - įleisk žuvį į kubilą... Ji sau plaukios palengva, žvalgysis, nuobodžiaus viena... Lauks, gal koks mašalas įkris, kuri bus galima praryti, gal ant dugno maurų atsiras, kad būtų kur įlįsti... Dabar įleisk tokią pat žuvį į ąsotį - ji tau nė minutės nenurims. Taškysis, blaškysis, spurdės - ieškos išeities... Kiekvienas, akį metęs, pasakys, kad tam ąsotyje kažkas yra.

Taip mūsų Dovas nusprendė pasilikti mažas kaip tas ąsotėlis, kad tik būtų guvesnis, kad tik neapsnūstų ir neapkerpėtų.

Bet kaip jam, tokiam pipirui, tarp didžiųjų vaikščioti? Kuo važinėti? Kokiais būdais pamatyti platesnį pasaulį?

Dovas nenusiminė. Buvo tikras, kad, ilgiau pasukęs galvą, suras kokią nors išeitį. Iš to, kad jis manęs prašė nupirkti keletą didesnių balionėlių, supratau, jog tas nenuorama mėgins iš jų pasidaryti aerostatą. Bet ko jį pripildys? Iš kur gaus lengvųjų dujų? O jeigu vėjas jį nuneš visai ne ten?..

Man net galvą suskaudo nuo rūpesčių, bet žinojau, kad Dovo dabar nereikia klausinėti. Pati mačiau, kad jam nesiseka. Visi mano par-

neštieji balionėliai jau buvo susprogę. Dabar jis prašė, kad sporto reikmenų parduotuvėj nupirkčiau patį didžiausią sviedinį. Parnešiau jam tokį, kokius pliažuose ritinėja maži vaikai. Pripūstas jis atrodė kaip didelis gaublys, kaip maža mūsų žemė. Sviedinys buvo beveik tokio pat aukščio kaip Dovas.

- Dovuti, - pasakiau jam, - ko tu taip džiaugies? Juk jis tavęs vis tiek nepakels. Būtų gražu, jei toks pakiltų, bet ko tu jį pripildysi?

- Savęs, - atsakė Dovas. - Rytoj galėsime išbandyti.

Jis dar prašė, kad pasiūčiau jam labai keistą kombinezoną. Jeigu matėt, kaip atrodo skraidanti sterblinė voverė, jūs įsivaizduosite ir Dovą su tuo keistu drabužiu.

Atvirai pasakius, man buvo labai neramu. Namie nei mamos, nei tėčio. Dovas apsivilko tuo sklandytojo kombinezonu, balkone pasidėjo šalia savęs tuščią sviedinį ir liepė man kokiai valandai palikti jį vieną.

Kiek paslankiojus neiškenčiau ir pažvelgiau pro durų stiklą, ką jis ten daro. Ogi nieko ypatinga: pasižiūri į debesis, giliai įkvepia oro,

išpučia į sviedinį ir vėl, tarsi ilsėdamas ar kažką mąstydamas, žiūri į dangų.

Po valandos, kaip jis kad sakė, priėjau – sviedinys jau išsipūtęs, beveik kietas, o Dovas gal kiek išvargęs, nieko nešneka, neatsako į klausimus, tik akys žiba linksmi, lyg jau būtų paskraidęs ir laimingai nutūpęs. Pajudinau „gaublį“ ir nustebau: jis man pasirodė sunkus lyg vandens pripiltas. Dovas pirštu parodė man užrašą žydram Ramiojo vandenyno fone: „NELIESK! PALAUK, KOL GRĮŠIU.“

Kol aš perskaičiau tuos keturis žodžius, Dovas švystelėjo pro mane ir atsidūrė padangėj.

– Vėjo, rodos, nėra, – išgirdau kitam balkone kaimynės balsą, – o žiūrėk, kaip neša kažkieno skarelę...

Kitiems atrodė, kad ten aukštai iškilęs aitvaras, dar kiti sakė – naujas skraidyklės modelis... Aš irgi būsiu smarkiai perdėjus, sakydama, kad sviedinys liko kaip vandens pripiltas. Jis pasunkėjo lygiai tiek, kiek palengvėjo Dovas, išpūtęs iš savęs visus rūpesčius, baimę ir nepasitikėjimą, visoki pyktį, pavydą, irzlumą ir užgaidas. Visus skausmus, peršėji-

mus ir negalavimus. Mintis apie valgį, drabužius ir žaislus.

Taigi Dovas dabar kaip ta žuvelė sugeba iššokti iš savo qsočio ir plaukioti didžiuliam vandenyne. Plasnoti jam beveik nereikia – jį neša minties arba valios energija – jeigu aš teisingai supratau... Pasako sau – noriu būti ten ir ten, sukaupia savo dėmesį ir skrenda.

O sugrįžęs štai ką jis padaro... Atsimenat Dovo dėdelę? Kad jis vėl galėtų būti kaip visi, jam tenka susigrąžinti savo rūpesčius, pareigas, įpročius, norus ir net šiokias tokias ydas... Parskridęs Dovas pritaiso prie išpūsto sviedinio savo dėdelę, pats atsisėda lyg milžinas ant Žemės rutulio ir klausosi.

Šį sykį muzika jau nebe tokia graži, ir Dovas nebe viską priima atgal į save. Bet, šiaip ar taip, jis vėl pasunkėja, gaublys subliūkšta, o Dovilė su pavydu atsidūsta...

Tačiau kaip jums, berniukai, pasigirsiu – ir aš jau daug ką sugebu išpūsti. Kai supykstu ar susierzinu, kai apninka Nubas arba Terlius, ir aš kaip Dovas pasidairau į dangų, į medžius, pamatau ką nors gražaus ir, giliai įkvėpus, padarau mainus: visą bjaurastį su švilpesiu

išpučiu lauk, o visa, kas gražu ir gera, įsileidžiu į širdį. Pabandykit ir jūs!

Oi, kaip aš užsiplepėjau! Likite sveiki – dūduokit, dainuokit, tik nebedejuokit!

Jūsų Dovilė

Iškrikę žirgeliai

Ugnius naujoj vietoj prastai miegojo. Naktimis liūdnam kaukė šuva. Vakarieniaujant dėdina net pirštu pabaksnodavo į pilvą, reikalaudama, kad jis būtų ne minkštesnis už kaktą.

Ramūnas prie viso to jau buvo pripratęs. Jis į miegą nugrimzdavo tarsi į pragarą, nes tuoj pradėdavo griežti dantimis. Įsiklausius dar buvo galima išgirsti, kaip už dviejų sienų knarkia dėdė Petras, kaip tvartelyje karvė rarina ragais į sieną, ir kaip ant stogo cypčioja raudonas velniūkštis – iš skardos iškirpta vėtrungė.

Kartais vidurnakty prie namo atburgzdavo motociklas, mašina, atriaumodavo traktorius, ir koks įkaušėlis imdavo belstis – prašyti, kad dėdina iškištų pro duris ko nors stipresnio. Be gražos... Dėdina buvo parduotuvės vedėja ir to „skysto kuro“ niekad nepritrūkdavo.

Kažkurį vakarą vos tik užsnūdęs Ugnius pajuto nerimą. Lyg būtų kažkur pavėlavęs arba jo tykotų koks nors pavojus. Taip ir yra! Juk jo visur tyko Dinderiai. Sūnus ir tėvas su savo džipu – šimto dvidešimt arklio jėgų visureige mašina! Ramūnas liko

pasaugoti dviračių, o Ugnius, užsikabinęs Kastutės žiūronus, atpuolė pasiimti sapnų lazdelės. Tai buvo vienintelis jų ginklas, neskaitant dviračio pompos, kurios nepaleido iš rankų Ramūnas.

Bet kaip tą lazdelę nukrapštyti nuo medžio? Juk tąsyk Ugnius kilstelėjo Audrių, o tas ją taip aukštai užkabino, kad be kopėčių niekaip nepasieksi. Be to, ir medis per tą laiką šiek tiek paūgėjo, stadionas pavirto griuvėsius, o Terlius, ko gero, pasikeitė pavardę ir pasivadino Dinderiu. Pro žiūronus kaip ant delno matyti: tėvas užtaisinėja medžioklinį šautuvą, o sūnus švaistos su peiliu po krūmus – maskuoja šakom visureigį.

- Jei nori atitolinti juos, pažvelk pro apverstus žiūronus, - išgirdo Ugnius tartum savo paties balsą.

Audrius! Kokia laimė, kad jis čia! Ir dar su savo dviračiu!..

- Bet kaip mums pasiekti lazdelę? Matai, kur ji dabar?

- Duok man žiūronus, - paprašė brolis. - Priešus reikia nutolinti, o lazdą priartinti. Juk tam ir žiūronai... Va, dabar pakelk mane...

Ugnius, suėmęs už kojų, kilstelėjo Audrių, tas, viena ranka prilaikydamas prie akių žiūronus, kita sudavė per lazdos galą. Lazda pasiūbavus nukrito ir

įsmigo į žemę. Keistoka, kad per tą laiką, kol jų čia nebuvo, išstypo ne tik medis, bet ir lazda. Ji buvo tvirtesnė, ilgesnė, lengvai smigo į kiečiausią žemę ir aižė visa, kas negyva. O kai Ugnius netyčia baks-
telėjo sau į koją, lazda atšoko, lyg būtų su guminiu antgaliu.

Ilgiau tuo stebėtis nebuvo kada. Ugnius užkišo žiūronus ir lazdą sau už nugaros ir paklausė Audriaus:

- Iš katros rankos?

- Iš dešinės, - atsakė šis ir gavo lazdą.

Ugnius užsikabino ant kaklo žiūronus, ir jiedu nuskubėjo pas Ramūną. Pusbrolis parodė jiems pompą ir butelį rašalo. Gal ten buvo toks violetinis vynas, o gal iš tikrųjų rašalas, Ramūnas jo neragavo, o tik prisisiurbė to skysčio savo pompą. Visi trys greit sėdo ant dviračių ir, užgulę vairus, ėmė sprukti nuo persekiotojų. Žalias kupstas - taip iš tolo atrodė šakom apkaišyta „Niva“ - jau pasirodė horizonte. Ir čia, kaip tyčia, ėmė šliumpsėti Ugniaus dviračio ratas. Užpakalinė padanga supliuškus! Jis šiaip taip dar pasivijo Audrių, parodė į automobilį ir šūktelėjo:

- Atitolink, jei gali, nenulipdamas nuo dviračio...

Audrius, viena ranka vairuodamas, pasistengė atsigrižti tiek, kad galėtų pasižiūrėti į Dinderius pro apverstą žiūroną. Žalias kupstas kuriam laikui pranyko.

- Bravo! - sušuko Ugnius, toliau tarškėdamas su tuščia padanga.

- Kas iš to? - atsiliepė Ramūnas. - Jų džipas - tai ne mūsų ožiai. Daugiau kaip šimtas arklio jėgų!

- Rasime taką ir suksim į šoną...

- Sumėtysim pėdas, - pritarė Audrius.

Ir vėl nesėkmė! Ramūno dviračiui nukrito ilgai barškėjusi grandinė.

- Sustokit! - jis riktelėjo pusbroliams. - Suroošim jiems pasalą.

Nušokęs nuo dviračio, jis dar pamojavo jiems pompa ir pasislėpė už pylimo. Ugnius net apsidžiaugė, kad ne dėl jo kaltės dabar visi atsidūrė mirtinam pavojui. Dinderio džipas nebematydamas dviratininkų padidino greitį. Žali berželiai lėkė nuo jo kaip nušiurusios plunksnos. Ugnius jau matė pro langą iškištą Dinderio dvivamzdį. Kitoj pusėj sūnus rodė pirštu, kur pasislėpė dviratininkai.

Pirmasis iš pakelės iššoko Ramūnas ir spėjo purkštelti rašalo ant priekinio mašinos stiklo. Automobilis šiek tiek susimėtė. Kol Dinderis įjungė valy-

tuvus, Ugnius išbėgęs ant kelio įsmeigė lazda, kuri dar niekad brolių neapvylė.

Sužviėgė geležis, pažiuro stiklai, viduje išgąstin-
gai sužvėngė daugiau kaip šimtas uždarytų arklių.
Jie nuspyrė variklio dangtį ir pabiro, pasklido kaip
riešutai iš perplėšto maišo. Į laisvę ištrūkė žirgeliai
pasispardydami šuoliavo į pievas ganytis, prie upės –
atsigerti arba šiaip sau palaigyti, pasivolioti žolėje.

Ugnius, Audrius ir Ramūnas be didelio vargo
pasigavo po vieną bėruką, apžėgė ir švilpaudami
pasileido per laukus. Užjoję ant kalno, jie stabtelėjo
apsidairyti.

– Pažiūrėk, ką jie ten daro... – Audrius padavė
Ugniui žiūronus.

– Ir Dinderis pasigavo du arklius, – pastebėjo
Ramūnas.

Pro žiūronus buvo matyti ir tai, kaip Darius apėjo
suknežintą mašiną, per jos kėbulą braukdamas užaš-
trintu pinigų. Aprėžė ir nuvožė mašinos viršų tarsi
kaimiškos duonos papentį. Džipas pasidarė panašus
į paprastą vežimą su guminiiais ratais. Dariaus tėvas
iš saugos diržų ir savo petnešų sumazgė pakinktus,
ir porinis vežimas buvo gatavas. Apsidairė, iš ko čia
pasidarius botagą. Darius paspardė ant kelio gelž-
galius, ištraukė dvynukų lazda ir sušėrė arkliams.

Raiteliai dabar leidosi šuoliuoti savo malonumui, nebesitikėdami, kad persekiotojai juos dar gali pavyti. Tačiau atsitiko tai, ko niekas nebuvo numatęs... Dar kiek pajojęs Ugnius pajuto, kad jo arklys ėmė mažėti. „Sumenko kaip Dovas“... – pagalvojo jis ir žvilgtelėjo į Ramūną ir Audrių. Jų kojos taip pat jau siekė žolę, o žirgeliai buvo pasidarę mažką didesni už avinus.

- Ei, vyrai! – šūktelėjo. – Mes nuvarėme žirgus! Paleiskime juos pasiganyti.

- Aš ir pats nusivariau, – prisipažino Ramūnas.

Užteko raiteliams sustojus kiek pasistiebti ir pirštų galais atsiremti į žemę, arkliukai, iš karto linksmai suprunkštę, išniro jiems pro tarpkoją ir nurisnojo į lankas, kur sodresnė žolė.

Ir patys joiškai pasijuto išalkę ir nuvargę. Saulė jau buvo nusileidus, temo. Laimei, dėdės namai jau buvo netoli. Pro medžius bolavo šiferio stogas, stūgavo Tutis... Ramūnas nusižiovavo ir tarė:

- Laikas būtų numigti, nes tie nevidonai ryt vėl pradės mus vaikytis.

Kaip tik po tų žodžių iš tamsos išniro Dinderio vežimas. Tėvas miegojo užsikvempęs ant vairo, o sūnus knapsėjo nosim, laikydamas rankoj sapnų laz-

dele. Jų arkliukai atrodė dar labiau nustekenti ir slinko vos vilkdami kojas.

- Išskinkykit mus... - paprašė vienas dusulingu balsu.

Kitas graudžiai virpino lūpą ir net žodžio nebeištarė. Broliai susižvelgė - nuo ko čia pradėti. Ramūnas, labiau patyręs, perspėjo juos:

- Vežimas sustos, ir tie iš karto atsibus...

- O mes padarysime taip, - tarė Ugnius: - tu atsargiai išskinkyk arkliukus, o mes tuo metu stumsime vežimą.

Jie taip ir padarė, Ramūnas išskinkęs nuvedė arklius prie kūdros pagirdyti, o broliai toliau stūmė, lingavo Dinderius, kol vežimas pats ėmė riedėti į pakalnę. Pamatęs, kad ten, žemai, telkšo mėnesioj bala, Ugnius šūktelejo broliui:

- Paleidžiam!

Audrius dar spėjo pagriebti iš Dariaus rankų sapnų lazdele. Ugnius atsigrįžo - iš kur čia taip šviesu? Ramūnas, velnio vaikas, pagirdęs arklius užsimanė parūkyti. Įmetė degtuką į kūdrą, ta ir suliepsnojo...

- Nesąmonė! - atsiliepė Ramūnas. - Greičiau slėpkit savo lazda! Matot, kad saulė šviečia į akis!..

Prasilenkę laiškai

Brolių laiškai ir vėl prasilenkė. Ugnius dabar turbūt skaito Audriaus laišką, o šis ką tik atplėšė jo atsiųstą „margą gromatėlę“.

Ugnius - Audriui

...Pamažu, po truputį apsi-pratau, nes ir šuo kariamas, kaip sakoma, pripranta.

Nuo šuns ir pradėsiu. Kad tu išgirstum, Audriau, kaip jis čia, vargšelis, staugia naktimis! Lyg prieš kokią nelaimę - sako dėdina. Ji vis prašo, kad dėdė Petras jį kur nors išvežtų. (Suprask - paklaidinti...) Iš pradžių maniau, kad Tutis kaukia todėl, kad labai nori naktimis palakstyti. Vieną vakarą nusegiau nuo kaklo dirželį, vos tik šuo susigriebė, kad yra laisvas, tuoj nusigandęs spruko atgal į savo būdą. Dėdė Petras filosofuoja, kad laisvė dažnai daugiau pareikalauja, negu duoda, todėl ne kiekvienas jos trokšta. O šunys turi nuojautą...

Ramūnas mūsų diskusijoje dėl šuns beveik nedalyvauja. Jam nusispjaut į Tutį. Todėl Tutis

ir kaukia. Kurią čia dieną įsižiūrėjau ir pamačiau, kad iš profilio, iš kojų, iš ausų ir iš to, kad abu gali graužti žalias bulves, Tutis ir Ramūnas kaip dvynukai! Mokslui yra žinoma, kad labai ištikimi šunys per ilgesnį laiką pasidaro panašūs į savo šeimininkus. Tai kaip tas bėdžius nelauks, kaip jis neverkšlens naktimis!.. „Susiramūnino“, išmoko graužti žalias bulves, net pažvairuoti viena akimi, o Ramūnas jo net basa koja nepaglosto. Gaila man jo, t. y. Tučio. (Ir pusbrolio gaila, bet apie jį kiek vėliau.)

Jeį Kastutė dar galvoja pirkti gerą šunį sodui ir gėlynui saugoti, sakyk, kad aš rekomenduoju Tutį. Ir nuo savęs dar pridėk gerą žodį. Tikrai neapsiriks.

O dabar apie Ramūną... Praėjusiam laiške prasitariau, kad mama jį užlaužė dėl tų žiūronų... Kai dėdina manęs paklausė, ar Kastutė per mūsų gimtadienį sakė, kad tuos daiktus atidavė krikštasūniui, aš ėmiau skiesti, kad man tada labai skaudėjo ranką.

- Bet ausies tau neskaudėjo? - taikliai pastebėjo dėdina.

Atsakiau, kad man taip skaudėjo, jog net ausyse darėsi žalia... Dėdina užsirūstino, kam tiesos nesakau, o Ramūnas – kad per mažai meluoju... Dabar mudu susitarėm taip: jis mums, pagal Kastutės norą, atiduoda žiūronus ir laikrodį, o pats, kaip krikščtasūnis, pasilieka sau atminimui sidabrinį portsigarą, kuris groja „Ar atsimeni auštantį rytą“... Ir dar pasakyk Kastutei, kad jis mušasi sau į krūtinę, įsipareigoja daugiau nebe... šeiminkauti jos lenty-nose ir prašo pacituoti štai tokius jo žodžius: „Kastute, dovanok. Arklys, ir tas ant keturių kojų suklumpa, bet garbės žodis, daugiau taip nebebus.“ Jis pats tuo kartu jai rašyti nedrįsta, bet, žinoma, labai pageidauja, kad Kastutė parašytų jo motinai laišką ir kaip nors išteisintų nabagą... Tada dėdina ištesėtų savo pažadą ir nupirktų Ramūnui mopedą – devynmetės baigimo proga.

Kas čia dar? Gavai Dovilės laišką? Ji rašo, kad išsiuntė abiem. Man teko nuorašas per kalkę. Aš tiesiog buvau pritrenktas. Dovo atradimas gali padaryti perversmą visam pasauli. Nors man sunku įsivaizduoti, kad tie visokie žmigai, žmagai ir žmogynai galėtų šitaip

išpūsti iš savęs visą balastą ir pakilti į orą. Čia, matyt, reikia būti labai mažam ir kartu labai dideliam. O mudu, deja, esam arčiau vidutinių. Kai dar pasakysiu tau, ką aš dabar privers-tas daryti, tu suprasi, kaip esu susipainiojęs ir įklimpęs. Įžemintas kaip tas dėdės žaibolaidis...

Kaip ir reikėjo tikėtis, netrukus po to, kai tau išsiunčiau pirmąjį laišką, dėdę Petrą užkal-bino Dinderis, to chuliganiuko tėvas. Pasiūlęs užsirūkyti, jis ironiškai pasveikino dėdę, kad šis surado naują „mineralinį“ šaltinį (suuodė vis dėlto!) ir pagąsdino, kad už tokią racio-nalizaciją dėdė gali turėti didesnių nemalonumų, negu dabar Dinderis turi dėl savo sūnaus.

Supratai, kodėl aš panašus į žaibolaidį?

- Jeigu tas tavo svečias, kuris apskundė mano Darių, nueitų į policiją ir, durneliu apsi-metęs, pasakytų, jog jis tik s p ė j a , kad mano sūnus brūkštelėjo per tą dirbtinę odą...

Na, vienu žodžiu, supratai... Dinderis norėjo, kad aš išbalinčiau Darių, o jis paža-dėjo nebejuodinti dėdės. Prisiminęs tėvelio pamokslą (išvažiuojant stoty) ir mūsų žūtūbū-

tinę kovą su ž. ž. ž., aš tai padaryti griežtai atsisakiau. Ir štai rezultatai:

1. Netekau dėdės ir dėdinos palankumo.

2. Ramūnas mane išdurnino. Jo žvalgybos duomenimis, Darius su vienu „ginklanešiu“ ruošia man kruviną kerštą.

3. Dėdė Petras eilinį kartą užgėrė – iš baimės, kad Dinderis jam dabar neduos gyventi.

Su Ramūnu santykius šiaip taip atkūriau, kai pasiūliau jam broliškai pasidalyti Kastutės „dovanas“ ir per tave paprašyti jos atleidimo. Laukdami Dariaus užpuolimo, vakarais stengiamės būti prie namų. O šiaip visur vaikštom apsidairydami ir apsiginklavę. Ramūnas irgi turi gyslelę išradimams. Ypač visokiems ginklams. Prie savo dviračių vežiojamės smėlio pripiltas pompas. (Nenorėčiau, kad man su tokia kaukštelėtu...) Kišenėse nešiojamės cheminių ginklų... Trašų ir chemikalų skyriuje pavašarį buvo pardavinėjamos tabako dulkės. Jomis dėdina barstė ridikėlius, kad spragės nekapotų. Ramūnas iš tų dulkių padarė du „kukurbezdačius“ – kiaušinio didumo polietileno plėvelės mazgelius su tuo tabaku. Pradrėskėi ir švystelėk užpuolikui, kad gerai pačiaudėtų...

Bet vis tiek mes dar nesijaučiam pakankamai saugūs, nes esam tikri, kad ir Darius galanda kokį nors ypatingą karo kirvį. Ramūnas sakė, kad pernai mokykloj jis jau nešiodavos kastetą. Todėl mes...

Tiek to. Tegul tuo kartu lieka paslaptis, ką mes darom. Nors tai būtų reikšminga laiško pabaiga, bet pataupysiu ją kitam kartui. Geriausia būtų, kad tu pats pas mus atvažiuotum. Neužmiršk, kad tavo broliui gresia gana rimtas pavojus. „Kur du stos, visados priešui nosį nubalnos“, – kaip sako Ramūnas. Dėdina jau anksčiau prasitarė, kad tau reikėjo atvažiuoti pas ją, o man keliauti pas Kastutę. Dabar ji sako, kad mielai priimtų ir abu.

Lauksiu tavo laiško arba telegramos, kad jau atvažiuoji. Tik neužmiršk pagraudenti Kastutę dėl Ramūno šuns ir dėl jo paties. Lik sveikas!

*Laikinai einąs gandro pareigas katinas
Rokas.*

Audrius - Ugniui

...Aš vis neatsigaunu po Dovilės laiško. Kaip šauniai ji mus išvanojo! Pasijutau, lyg būčiau pirmąkart nusimetęs batus ir basas išbėgęs į lauką. Palengvėjau kaip Dovas, išpūtęs iš savęs visa, ką ten prinešė Nubas, Terlius ir Parazas. Nežinau, kuris iš jų nuolat stengiasi paritinti man po kojų akmenį.

*Neseniai aš suklupau, norėdamas pralinks-
minti Kastutę. Nesuprasdamas, kuriam galui
ji augina vieną seną, surambėjusį kaktusą, aš
smeigtukais prisegiau prie jo kelis pačius gra-
žiausius šiaudinukų žiedus. Man pačiam atrode
nuostabiai gražu ir truputį juokinga. Maniau,
Kastutė pamačius aiktelės iš džiaugsmo, o tik
paskui arčiau prisikišus pastebės, kad žiedai
prisegioti. Bet ji iš karto viską suprato, nusi-
minė ir net nubraukė ašarą. Atsargiai ištrau-
kiojo smeigtukus ir per atstumą, kiek leido
spygliai, švelniai paglostė, pašnekino kak-
tusą... Manęs ji nebarė, tik tuo savo glostymu
parodė, kaip jai subadyto kaktuso gaila. Man
pasidarė gėda, norėjau jos atsiprašyti, bet abu
lyg susimokę tylėjom.*

*Ji slaugė tą augalą dar kelias dienas – vis
prieidavo ir palaikydavo prie jo rankas. Kaktu-*

sui tas gydymas labai patiko. Jis, matyt, iš kailio nėrėsi, kad tik Kastutė paglostytų jį tartum kačiuką... ir čia įvyko, Ugniau, nematytas ir netikėtas dalykas: kaktusas pradėjo šertis! Ant jo „pakaušio“ dabar nebėr nė vieno spyglio!

Kastutė ir kaktusas labai išaugo mano akyse, tik aš gailiuos, kad tavęs čia nėra. Bet nenusimink – aš jau su ja kalbėjau. Kastutė sutinka, kad tu atvažiuotum. Pamatytum čia dar kai ką įdomaus...

Jaučiu, kaip tau dabar norisi paklausti – o kur dėdė Tantas? Kodėl jį užmiršau? Turėk kantrybės!

Dėdė Tantas dabar irgi panašus į kaktusą. Savo barzdą genėja tik kas penktą dieną ir kaip pašėlęs darbuojasi Kastutės „dvare“. Ir aš, jo parankinis, dar niekad nesu ragavęs tokios gausybės visokiausių darbų. Mudu užtvėrėm naują vielinę tvorą, išrovėm ir sudeginom iššalusias slyvaites, nukarpėm gyvatvorę... Baigę žemės darbus, pakėlėm akis į dangų ir nusprendėm dar aptvarkyti Kastutės namelio stogą.

Tantas mane stebina tuo, kad jis viską moka ir viską daro tarsi pirmą kartą. Knebinėja, žiū-

rinėja, stebisi, lyg niekad nebūtų matęs velėnos su mažais sliekeliais, kurie tūno susirangę į rausvus gumulėlius, arba komposto su karkvabalių lervom... Jų balta odytė ant pilvelio visai permatoma, ir dėdė stebisi, iš ko ji padaryta, kam ji tokia lervoms reikalinga... Su juo dirbdamas taip ir lauki ko nors netikėto, lyg čia kasinėtum probočių senkapius arba mėginatum atskleisti piramidžių paslaptį.

Ir, žinai, nusivilti neteko. Vieną dieną, kasdami tvoros stulpeliui duobę, mudu aptikome lobį! Jis visas tilpo sakais užlydytam pieno butelyje. Tokiame, kokius mes anksčiau parsinešdavom iš parduotuvės. Butelyje radom liniuoto sąsiuvinio lapą, kuris buvo sulankstytas, susuktas į vamzdelį ir apvyniotas meškerės ašutiniu siūlu su plūde, gramzdeliu ir kabliuku. Ant lapo buvo surašytas laiškas:

„Sveikas, laimingasis, radęs šį butelį, kuriame aš užkasiau visą savo turtą. Jeigu tas „lobis“ pateko į Tavo rankas, žinok, kad manęs jau nebėr...“

Į butelį įdedu skeveldrą, kuri dar buvo karšta, kai radau ją mūsų gatvėj, kai vokie-

čiai subombardavo du namus. Šiomet aš baigiau pirmą gimnazijos klasę. Poryt man sukaks dvylika metų. Bet niekas nežino, kur mes būsim poryt, nes vakare iš čia jau išvažiuojam. Sudiev!

Vytautas Milius

*1941 m. birželio 24-a,
trečioji karo diena“*

Vytukas nebuvo turtuolis – į butelį supylė net savo rašomąsias plunksnas... Tarp įdomesnių dalykų radom Vilniaus vadavimo ženklelį – iš tų laikų, kai mūsų sostinę buvo užgrobę lenkai, nedidelį gintarą, kuriame įklimpę ir voras, ir musė, žibintuvėlio lemputę ir kokią saują prieškarinės Lietuvos centų.

Kastutė vėl susigraudino, apsiverkė. Kai ji čia po karo atsikėlė, visi namai buvo sudeginti, ir niekas čia gyvenusio Miliaus neatsiminė.

Šis liūdnokas radinys, kaip tu žinai, turės atitekti Dovilei ir Dovui, todėl aš nepasiėmiau sau nė vieno daiktelio.

O toliau pasakysiu tau dar vieną man skaudų dalyką: atsirado dėdės Tanto giminaičiai... Kai tik jis užlipo ant stogo, žmonės pamatę ėmė Kastutės klausinėti, koks čia profesorius su balta barzda, kuris tokio juodo darbo nesibijo. Pasklido gandas, ir vieną vakarą atėjo toks tipas su savo žmona. Atsiņšė šampano ir paklausė – kur čia tas mūsų dėdė Leonardas... O jis sandėliuke remontavo mano dviratį: buvo kiek susimetęs priekinis ratas. Nuėjau pakviesti ir pradėjau žliumbti... (Žioplys, žioplys ir dar kartą žioplys!)

Tie žmigai, arba į tokius panašūs, atėjo jau išgėrę, liežuviai pinasi, vienas dėdę vadina Leonidu, kitas – Leonardu... Pagal jų pasakojimą, dėdė vienas pats gyvenęs kažkur Dzūkijoje, palei Nemuną. Trobelę pardavęs ir ketinęs apsistoti pas kažkokį giminaitį. Tas, nesulaukdamas dėdės, pamanęs, kad jis su pinigais nuvažiavęs pas Čičirkas. (Tokia tų žmonių pavardė.)

Čičirkienė vis korėsi dėdei ant kaklo ir vis klausė:

– Nejaugi, dėde, neatsimeni?! Juk tiek sykių grybavom, žiobrius gaudėm, šnapsą gėrėm!..

Aš taip norėjau, kad Tantas pasakytų – neatsimenu ir nebeneriu prisiminti, bet jis gniaužė barzdą ir lingavo galvą.

– Galbūt, gal... Každą lyg per miglą, lyg per sapną atsimenu.

Čičirka gyrėsi, kad kolektyviniam sode statosi namuką, per atostogas visi sukibę baigs, ir dėdei nebereiks nakvoti palapinėj.

Štai taip... O dabar įrodysiu tau, kad mudu jau esam pakankamai skirtingi, nes toks žio-plys kaip aš niekad nebuvai ir nebūsi. Kai dėdė Tantas atsisveikinęs išėjo, kai Čičirkos išsinešė visą jo mantą, tik tada atsiminiau, kad tą žmigą su penkiais plaukais užmaskuota plike aš mačiau atvažiuodamas traukiniu! Jis ramiai sau lošė kortom, paskui telkšojo kampe, kai visi skaitė dėdės Tanto pažymėjimą, kartu stebėjosi, krapštė pakaušį ir, gerdamas alų, neprasitarė, kad su tuo dėde jis yra gaudęs Nemune žiobrius.

Tu supratai, kas atsitiko? Tie sukčiai pasivogė nagingą žmogų lyg paklydusį arklį ir parsivedę jau turbūt įkinkė į statybos darbus. Dabar kasdien trankaus po kolektyvinius

sodus, visų klausinėjau, bet Čičirkų niekas nepažįsta.

Ugniau, atvažiuok! Gal tada mudu kaip Šerlokas Holmsas su daktaru Vatsonu pagaliau jį surasim ir išvaduosim. Lauksiu tavo laiško arba telegramos.

Ugnius

Nelygi dvikova

Dėdina tesėjo pažadą: kai Ugnius su Ramūnu praleisdavo pusdienį prie knygu, ji mokėdavo abiem po litą. Slaptame pokalbyje, kuris įvyko parduotuvės sandėly tarp kruopų ir cukraus maišų, dėdina, vaišindama sūnėną šokoladu, dar žadėjo duoti gerą premiją, jeigu jis sąžiningai papasakos jai, kaip Ramūnas mokėsi, ar nebando rūkyti, išgerti arba dar ką nors neleistina išdarinėti. Dėdinai taip pat rūpėjo, kokie žmonės lankosi dėdės garaže, kai ji pati užtrunka parduotuvėj...

O dėdė Petras sykį išgėręs įbruko Ugniui penklitį, kad jis nieko neplepėtų dėdinai.

- Kodėl jūs visi manot, kad aš toks plepys? - užsigavo Ugnius. - Nereikia man!.. Aš ne šnipinėti čia atvažiauvau.

- Tai, vadinas, maniškė jau tavęs klausinėjo?

- Lyg ir klausė kažko, dabar neatsimenu.

- Užtai ir duodu penkis litus, kad neplepys. Jei dėdina duos, ir jai žinok, ką atsakyti.

Koks nors žmigas dar būtų ši tą išspaudęs ir iš Ramūno. Jis daug ką darė ne taip, kaip mamytė norėjo. Todėl ir perspėjo pusbrolių:

- Jei nori, kad padėčiau apsiginti nuo Dinderio, nepliurpk mano motei ko nereikia.

Jo sąlygas teko priimti. Darius Dinderis atostogavo pas tėvus ir galėjo užklupti Ugnių bet kurią dieną. Tikriausiai būtų jau užklupęs, jei ne žmonės aplink. Sutikęs pusbrolius, jis tik nutaisydavo baisiai nuožmų veidą, sugniauždavo kumštį arba dviem praskėstais pirštais rodydavo ženklą: šakės jūsų laukia, šakės...

Ramūnai toks muštynių laukimas net ėmė patikti. Vis įdomiau, negu vasarą sėdėti prie knygų. Jis pasiūlė Ugniui už tuos litus, kuriuos mama jiems moka kaip dienpinigius, nusisamdyti Albertą Žugą, kad bent kiek juos patreniruotų.

Dabar, pavalgę pusryčius ir pasiėmę po knygą, jie sakydavo einą į mokyklą, kad prie lentos galėtų pakartoti fiziką ir geometriją, o iš tikrųjų prasmukdavo į sporto salę, kur sargienės Žugienės sūnus dalijosi su jais patyrimu. Sulaužyta nosis ir bronzos medalis rodė, kad Albertas gerokai nusimano apie boksą, o pastaruoju metu jis dar domėjosi ir karatė.

Dėdinai pasirodė įtartina, kad iš mokyklos jie grįžta tokie nusiplūkę. O vieną rytą ji pamatė, kaip Ramūnas pudruoja prieš veidrodį mėlynę po akim.

- Kas čia tau? - paklausė. - Visas veidas dėmėtas...

- A... Nuo dviračio nusiritau.

Dėdina, supratusi, kad jis meluoja, pasišaukė Ugnių.

- Ką tu padarei Ramūnui? Kodėl jo paakys pamuštas?

- Argi Ramūnas sako, kad tai aš?

- O kas, jeigu ne tu?

- Mes truputėlį treniravomės, - prasitarė Ugnius. Iš vakaro mėlynių nesimatė, todėl pusbroliai nebuvo susitarę, ką sakyti.

Dėdina suprato, kad čia tik pusė tiesos, o ji mėgdavo žinoti viską. Gal parduotuvėj pasigerino Žugienei, gal pati juos pasekė, ir vieną dieną, pravėrus sporto salės duris, savo akimis pamatė, kaip Ramūnas ir Ugnius kartoja geometriją... Kad bent boksuotųsi su pirštinėm, kaip per televiziją rodė, o jie tarsis kumeliai vis taikėsi kits kitą apspardyti!

Kažkoku būdu ji sužinojo ir tai, kad už tas muštynių pamokas Žugas pasiima iš jų po du litus. O kada jie skaito knygas? Kada Ramūnas ruošiasi egzaminams?! Ramūnas - žinomas, patyręs sukčius, bet Ugnius!..

- Atsirado mat sąžiningas!.. - Užkūrė svečiui gerą pirtį. - Kai kitas pjaustė autobuso krėslus, jis net policiją užjudino, o pats, pasirodo, gali ir savo dėdiną apgaudinėti! O tai jau pjovimas žmogui per širdį, o ne per krėslą!..

Ramūnui teko pasakyti visą tiesą: kol pusbroliui gresia pavojus, kol Darius nešiojasi diržą su švino prilydyta sagtim (Albertas matė, čiupinėjo), apie sėdėjimą prie upės su knyga negali būti nė kalbos.

- Tai ką? Ruošiatės muštynėms?

- Ruošiamės... Ginsimės, jeigu užpuls.

- Tu Dariaus neskundei, tau nėra ko pyktis su juo.

- Negi aš Ugnių paliksiu vieną?

- Nueik pas Darių ir pasišnekėk, - griežtai pasakė motina. - Žmonės susipyksta ir vėl susitaiko. Todėl išikalk sau: kol nesusitaikysit, kol tu nepradėsi rimtai mokytis, tol neturėsi mopedo. O tu, - perspėjo Ugnių, - jeigu dar nesiliausi kariavęs, aš apie viską parašysiu tavo mamai. Visas pasaulis kovoja už taiką, pakovosiu ir aš!..

Ramūnas pažadėjo ryt poryt pašnekėti su Darium. Jeigu tas, žinoma, nepasiųs jo po velnių arba nekaukštelės, kaip Ugniaus užtarėjui, per makaulę... Prisiminęs, kad Darius Dinderis rūko, jis dar išprašė iš motinos du pakelius geriausių cigarečių. Ugnius

sakė, kad Ramūnui nereikėtų prieš Darių uodegos vizginti, bet jo nuomonės dabar niekas neklausė. Kiek nusiminęs jis turėjo pripažinti, kad Terlius ima viršų... Dėl mopedo Ramūnas pasirengęs išduoti savo pusbrolių.

- Na kaip? Sutikai? - paklausė Ugnius, nužvelgęs Ramūną, ar tas negavo nuo Dinderio pylos.

- Sutikau, - pusbrolis kvėpėjo cigaretėm, tačiau neatrodė švytintis. - Jis norėtų su tavim susitikti be liudininkų, akis į akį.

- O ką jis man - diržo sagtį parodys?

- Ne, aš jo prašiau, kad...

- Ko tu prašei? Nesisarmatink...

- Na, vienu žodžiu, gal ir užvažiuos tau koki kartą, bet tik ne su sagtim. Jis man pažadėjo.

- O jeigu aš neisiu?

- Kaip nori. Bet žinok, kad aš jau nebe karys. Aš tiktai kaip sekundantas.

- Jis mane muš, o tu žiūrėsi, taip?

- Galiu ir nežiūrėti. Kaip nori...

- Vadinas, išdavei mane?

- Baik!.. Galvos juk nenusuks. Bet užtat bus taika, kaip mama sako.

- Sekundantas!.. - pakartojo supykęs Ugnius. - Pats matai, koks jis ir koks aš...

- Reikėjo galvoti tada, kai tu jį skundei. Kol galėjau, padėjau. Ar aš kaltas, kad motina suodė?

Ugnius tylėjo. Svarstė, gal jam tuoj pat išvažiuoti pas Kastutę, pas Audrių. Jis prisiminė katiną ir gandrą. Ten nei vienas, nei kitas nebuvo bailyš...

- Tai kaip? - paklausė Ramūnas. - Su manim ar be manęs? Pats nueisi pas Dinderį ar lauksi, kol jis tave užklups?

- Pats, - atsakė Ugnius.

- Be manęs?

- Galiu ir su tavim. O kur jis norėtų?

- Darius kasdien drybso prie upės. Aš žinau kur.

- Gerai, parodysi man...

- Kada?

- Dabar tau nesakysiu.

Ramūnas raportavo motinai, kad jis jau su Darium susitaikė, o su Ugnium Dinderis dar nori šnektelėti akis į akį.

- Na ir gerai, - pagyrė dėdina. - Tegul pasišneka ir susigerina. Galit net užkviesti namo, aš iškepsiu pyrago.

- O mopedas kada?

- Mopedas bus, kai tik pradėsi mokytis. Ir kai gausiu iš Kastutės laišką.

Ramūnas nukabino nosį. Jis manė, kad apie Kastutę mama jau pamiršo. Dabar išeina, kad jis vėl turi įsiteikti Ugniui – gal tas parašys Audriui dar vieną laišką.

Ugnius nusprendė pasirodyti Dariui tada, kai šis maudysis upėj. Jam tereikėjo, kad „sekundantas“ pasaugotų Dinderio džinsus, kad šis pribėgęs neištrauktų diržo su grėsminga sagtim. Ramūnas patarė Ugniui prieiti iš kito kranto, tada nereikėsia net saugoti. Jeigu Darius puls iš vandens prie savo drabužių, Ugnius galės lengvai pabėgti.

– Tik, žinoma, reikėtų, – pridūrė jis, – kad ir tu būtum su vienom kelnaitėm. Kitaip Dinderis dar pagalvos, kad slepi kišenėj kokį daiktą.

Ugnius tylėjo. Matyt, sutiko su viskuo, bet kažkodėl pasidarė nebe toks šnekus. Jis galvojo jau rytoj, jei diena bus karšta, pavalgyti pietus ir nudrožti į tą nelemtą susitikimą.

Rytą atsikėlus, Ugniui net pusryčių nesinorėjo. Iš galvos niekaip nenorėjo išeiti tas Dinderio grašinimas: „Šakės tavęs laukia, šakės“... Ir nei tau pusbrolio šalia, nei pompos su smėliu, nei „kukurbezdalio“ su tabako dulkėm... Vienas prieš vieną, trylikametis prieš šešiolikametį. Todėl ir nelenda

kąsnis. Toks pat nešnekus po vakarykščios jis tik tiek tepasakė Ramūnui:

- Tu čia pazubrink, kol nekaršta, o aš einu apsidairyti.

- Kur? Prie upės taip anksti jo nerasi. Jis tik apie dvyliktą...

- Iki dvyliktos dar marios laiko, - atsakė Ugnius ir išėjo į kiemą. Pasižvalgė, kurioj pusėj gražiau žaliuoja laukai, kur nedulka mašinos, negirdėti žmonių balsų, ir patraukė pro daržus, pro runkelių lauką - prie žalsvom vilnim jūruojančių rugių. Ugnius norėjo įbristi į juos tartum į ežerą ir pasinerti. Bet pagailėjo vilnijančių javų ir atsigulė palaukėje tarp smilgų. Virš pievos čireno vieversiai, kvepėjo rugių žiedadulkėm, o po valandėlės už poros žingsnių sujudėjo kurmiarausis. Drėgnų žemių kaurėlis ėmė rūgti tarsi nuo mielių - Ugnius budriai sekė, gal pasirodys ir tas paslaptingas požemių medžiotojas, bet kurtis į paviršių taip ir neišlindo.

Ugniui čia buvo gera. „Aš turiu būti ramus, - mintimis tvirtai pasakė sau. - Turiu būti ramus! Juk aš nėmaž nesigailiu, kad sudraudžiau autobuse Darių. Atsiprašyti jo neketinu. Nuo to nei jam, nei man nebus geriau. Žinau, kad jis mėgins mane primušti,

bet nebūsiu bailys. O jeigu darai tai, ką reikia daryti, turi būti ramus.

Baisoka, bet reikia nebijoti! Taip pat kaip Darius nebijo manęs. Dinderis drąsus, nes žino, kad yra stipresnis, o aš turiu nebijoti, nes žinau, kad esu teisus. Ir mama, ir tėtis, ir Audrius – visi pasakytą tą patį. Aš privalau nebijoti. Aš jau nebijau!

Kai esi ramus ir nieko nebijai, jau galima pagalvoti ir apie tai, kad ir Dinderis tikriausiai mano, jog elgiasi teisingai. Jam turbūt labai pikta, kad aš, už jį mažesnis – geltonsnapis palyginti – nenusileidau jam. O jis taip norėjo pasipuikuoti prieš tą savo katyte!.. Ką padarysi, tegul papyksta, o aš turiu būti ramus. Pyktis ir baimė man gintis nepadės. Aš būsiu ramus, drąsus ir tvirtas!“

– Aš jau dabar nebejaučiu nei pykčio, nei baimės, – garsiai pakartojo jis. – Aš ramiai pasiūlysiu jam taikytis.

Diena buvo saulėta, alsu, ir Ugnius su Ramūnu patraukė prie upės, nelaukdami pietų. Prie tiltelio pusbroliai išsiskyrė. Ramūnas nuėjo pasakyti Dariui, kad Ugnius jo laukia kitoj pusėj upės, kur nėra poilsiautojų, ir niekas netrukdytų jiems pasišnekėti.

- Ugnius bus, kaip ir tu, tik su maudymosi kel-
nėm, - dar perspėjo jis, nes Dinderis, sugriebęs savo
džinsus, jau norėjo išverti muštinėms diržą.

- Tai kur tas tavo pusbrolis? Tegul pasirodo.

Ugnius, anoj pusėj už krūmų nusirengęs, išėjo į
laukymėlę ir pamojavo jiems.

- Ko ten rodai dantis?! - šūktelejo Darius. - Nori,
kad atėjęs suskaičiuočiau?

- Pamokyk jį, bet pasistenk, Dariau, be kraujo
praliejimo... - nuolankiai paprašė sekundantas. -
Matai, koks jis vištytis prieš tave.

- Bet kartais mėgsta pavaizduoti gaidį... - atsakė
Dinderis ir lyg bebras niurktelejo į upę.

Ugnius pastebėjo, kaip, išlipdamas į krantą,
Darius sugriebė nuo dugno saują akmenuoto dum-
blo. Jis taip pat užkišo savo dešinę už nugaros, lyg
laikytų sugniaužęs kokį įnagį.

- Ką ten slepi? - paklausė Dinderis. - Parodyk
rankas!

- Ir tu parodyk, - atsakė Ugnius. - Išmesk tą dum-
blą.

- Maniau, kad tau patiks... Būčiau davęs para-
gauti... - Darius panardino ranką į vandenį ir ištrau-
kęs atkišo tuščią saują.

Ugnius taip pat parodė, kad rankose nieko neturi.

- Aš ne muštis atėjau, - ramiai pasakė jis. - Mudu su Ramūnu norėtume su tavim susitaikyti.

- Jooo? - pašaipiai atsiliepė šis. Priėjo arčiau, tartum abejodamas, ką čia daryti, ir staiga tvojo Ugniui į veidą.

Bet Ugnius laukė to smūgio ir spėjo prisidengti. Šito jis buvo išmokęs per pačią pirmąją Žugo savi-gynos pamoką: pačiupti priešininko ranką, suktelejus užlaužti ją už nugaros ir čia pat sudrožti su plaštakos briauna užpuolikui per sprandą. Ugnius viską padarė kaip reikėjo, tik jo smūgis buvo silpnokas. Ir, užlaužęs Dinderiui ranką, jis vėl pasiūlė taikytis, šis skaudžiai spyrė jam kulnu į blauzdą. Ugnius atspėjo, kad anas mėgins įspirti dar kartą, ir nusitaikęs pačiuopo jam už kojos. Dabar Dinderis tik strakaliojo ant vienos kojos ir bjauriai plūdosi, grasindamas susidoroti - jei ne dabar, tai kitą kartą. Paskui pamanė, kad pargriuvus jam bus lengviau paimti viršų. Bet Ugniui jau darėsi aišku, kad jis laimėjo kovą. Buvo ramus, rungėsi be įtūžio ir lengvai atspėjo visus Dinderio ketinimus. Jis nesutriko ir tada, kai Darius apsimetė praradęs sąmonę. Tik paleisk, tas ir griebis pirmą pasitaikiusį akmenį... Todėl klūpojo, prispaudęs prie žemės apsimetėlį, ir trečią kartą ramiai pasiūlė jam:

- Apsigalvok - gal susitaikom? Ramūno mama ta proga ištaisys mums balių.

Dinderis tebevaidino nugeibusį. Čia Ugnius pamatė, kad per seklumą atbrenda jų sekundantas.

- Paleisk! - šaukė jis pusbroliui. - Neiškuk jam rankos! Duok jam atsikvėpti!..

- Jis tik vaidina... Tuoj atsikels - pamatysi.

Pagal daug kur aprašytas dvikovų taisykles sekundantas turėjo pripažinti, kad Ugniaus priešininkas yra nugalėtas, ir visi galėjo ramiai išsiskirstyti. Tačiau jokių taisyklių nepripažįstantis Dinderis vangiai atsikėlė, tartum abejodamas, ar galės pastovėti ant kojų, ir, staiga apsisukęs, smogė Ugniui į paširdžius. Manė, kad nugalėtojas jau bus praradęs atsargumą ir dabar skaudžiai pasimokys. Bet Ugnius numatė ir šitą apsimetėlio gudrybę. Jis suskubo užsidengti ir besigindamas dar taukštelėjo Dariui į smakrę. Smūgis buvo stiprus, tik Darius, peštynėse mėgstantis kuo baisiau išsižioti, dabar įsikando į lūpą ir nusispjovė krauju.

Ramūnui pasirodė, kad pusbrolis per daug šakojasi. Šitaip su Dinderiu jie niekada nesusitaikys. Todėl, stovėdamas Ugniui už nugaros, sučiupo jį ir, tvirtai apglėbęs, palaikė, kol Darius, dantimis griež-

damas, trenkė jam skaudų antausį. Tada paleido Ugnių ir tarė, ramindamas Dinderį:

- Viskas, Dariau, viskas... Dabar jau atsiskaitę, viens - viens... Dabar galėsit susitaikyti.

Tą pačią dieną po pietų Ugnius išsiuntė broliui telegramą: „RYTOJ IŠKELIAUJU PAS TAVE GALBŪT ATVEŠIU TUTĮ“.

Su Ramūnu jis nesikalbėjo.

Ką daryti, kai nieko negali padaryti?

Kol Audrius apžergęs dviratį važinėjo po kolektyvinius sodus, kol dar turėjo vilties surasti dėdę Tantą, jis bent vakare išvargęs beregint užmigdavo. Dabar atgulęs nebežinojo, ką darys rytoj, nesėkmės užgožė paskutinę viltį, o graužatis vis neleido užmigti. Jis dar niekad nebuvo toks nelaimingas, niekad nesijautė toks menkas, apgailėtinas žioplelis.

Šiandien galutinai sugedo jo dviratis. Mieste važinėti su juo buvo neįmanoma: nebeveikė stabdis. Gali minti pedalus pirmyn arba atgal – dviratis rieda kaip riedėjęs. Būtų dėdė Tantas, pataisytų.

Vakar, kai Audrius su tuo kledaru norėjo skersai išilgai pervvažiuoti dar nelankyta sodą, žmonės jį palaikė braškių vagimi ir apmėtė grumstais. Vienas jam kliuvo į pakaušį. Ir dabar dar ne visai išsi-vaikščiojo guzas.

Kai anądien kitam sode paklausė – gal jūs žinot, kur Čičirkos statosi namelį? – žmogus atsakė – žinau... Audriui iš džiaugsmo net burna išdžiūvo. Žmogus nuvedė jį, žado netekusį, prie savo vilos ir parodė į pastogę, kur už vamzdžio kyšojo sausų

žolių kuokštas. Lizdas... Iš jo purptelėjo žvirblis. Va tau ir Čičirka!..

Audrius ir Kastutė net pradėjo abejoti, gal Čičirka visai ne pavardė? Gal žmonės taip praminė juos? Telefonų knygoj nebuvo nė vieno Čičirkos.

Skaudėjo širdį, kad dėdė Tantas pats neišgalėjo aplankyti jų. Gal jis net nebežino, kur jie gyvena, ir jau nebeatmena nei Audriaus, nei Kastutės?.. O Audrius – atvirksčiai: jis atsimena kiekvieną Tanto pasakytą žodį, kiekvieną su juo praleistą dieną ir net valandą. Ir kaip jis taip gėdingai apsižioplino! Leido, kad tie sukčiai ir melagiai pasisavintų dėdę kaip kokį vergą!..

Ir ką dabar daryti? Dievulėliau, ką daryti? Nors visą galvą gumbais nusėk iš nevilties – nebėr dėdės Tanto... Nei žinelės, nei pėdsako. O graužatis dėl to žioplumo smaugtinai smaugia. Vakarieniaujant net kąsnis į gerklę nebelenda. Viską suprantanti Kastutė palingavo galvą, norėjo pridėti jam prie kaktos ranką, bet šis suniurzgėjęs išsisuko – dar aptiks tą nelemtajį gužą...

Gaila Kastutės, gaila dėdės Tanto, gaila savęs. Taip liūdna, kad net gyventi nesinori. Vis tiek esi kaip ir numiręs, jeigu nieko nebeįstengi padaryti.

Kastutė galbūt išgirdo, kaip jis vartos lovoje, o gal iš vakaro pajuto, kad jis neužmigs – kyšt ir įėjo, priskynusi puokštę kvapių naktinukių, kurios žydi tik naktį.

– Aš labai gailiu jas skinti, – tarė ji, – bet pasakiau – apraminkit jūs tą mano Audrių... Kai užaina liūdnumas, prisimink, kad va... šioj žemėj dar žydi gėlės, Audriuk.

– Kas man iš jų?.. – atsiduso jis.

– Nesakyk taip... Pajusk, pakvėpink, pasidžiauk, kai išėsiu. O kada nors pastebėk – pabuvęs tarp gėlių, tarp medžių, pasijunti ramesnis. Oi, kaip jos širdį ramina! Kiek jos man yra davusios gero!..

– Geriau patark man, teta, ką daryti. Kaip man dėdė Tantą išvaduoti?

– Tiek jau ieškojai, vargai... O dabar pabūk, pailsėk, apsiramink. Dabar kitaip daryk... Jeigu klausysi, aš tave pamokysiu.

Audrius atsidusdamas įkvėpė gardaus naktinių gėlių aromato, ir kartėlis krūtinėj tarsi sumažėjo.

– Tik užgesinkime šviesą, – pasiūlė Kastutė, – kad jos neužsimerktų ir nenustotų kvėpėjusios... Kai nėra to žmogaus, kuriam norėtum padėti, – sakė ji, – daryk gera kam tiktai gali. Pasakai kam nors „labas rytas“, parodai žmogui kelią, palaistai

Kastutės daržą – nemanyk, kad veltui sugaišai. Tu lieki čia, kur esi reikalingas, o širdis tegul ieško... Ir pamatysi, vaikeliai, suras!.. Patikėk, apsiramink ir migdykis.

Audrius prisiminė, kad ir tėvas, išlydėdamas juos, sakė maždaug tą patį. Nors jį dar graužė apmaudas, norėjosi piktai paprieštarauti Kastutei, bet jis nugalėjo pagiežą ir paglostė prietemoj boluojančią jos ranką.

– Ačiū, Kastut... – pasakė tyliai. – Aš netikiu, bet gal ir pamėginsiu.

Rytą jis jau pakirdo, tvirtai pasiryžęs daryti taip, kaip mokė Kastutė. Pavalgęs pusryčius, pabandė ramiai, nesikarščiuodamas išardyti sugedusį dviratį. Anksčiau tasai stabdymo mechanizmas prie užpakalinio rato jam atrodė baisiai sudėtingas, dabar gana lengvai jį perprato, surado atsileidusią veržlę, išvalė guolius, tvirtai viską suvaržė, įvarvino alyvos, ir dviratis buvo sutaisytas! Dabar Audrius vėl galėjo važinėti po sodus, ieškoti Tanto, bet Kastutė jam patarė dar kokią dieną ar dvi pabūti namie, pasidarbuoti sode ir ramiai pagalvoti – gal jis ką nors daro ne taip...

Audrius iš naujo prisiminė tą pavakarę, kai Čičirkos atėjo išsivesti Tanto. Kaip jie ten sakė – kad

patys pamatė dėdę ant stogo ar kaimynai pasakė, kad jis čia? Vadinasi, kaimynai turėtų Čičirkas pažinti! Reikėtų juos paklausinėti. Anksčiau apie tai Audrius kažkodėl nepagalvojo.

Paskui jis prisiminė dar vieną svarbų dalyką. Kai tie „giminaičiai“ čia gėrė šampaną, Čičirkienė juokdamasi vis dangstėsi burną ir sakė, kad jai dabar protezuoja dantis. Senus ištraukė, o naujų dar nesudėjo. Taigi stomatologijos klinikoje turėtų būti jos adresas!

Kastutė priskynė puokštę gražiausių ramunių ir pasakė, kaip surasti tą kliniką. Audrius padavė gėles registratorei, pasisakė atvažiavęs iš kito miesto ir norįs čia sutikti dėdę, kuris gyvena pas Čičirkas... Jis nežino jų adreso, tik jam sakė, kad Čičirkienei čia protezuoja dantis... Po kelių minučių Audrius turėjo Inesos Čičirkienės adresą!

Čičirkų nebuvo namie. Kaimynė pasakė Audriui, kad jie dabar gyvena kolektyviniam sode. Tame pačiame, kur Audrių prieš keletą dienų apmėtė grumstais. Jis jau norėjo važiuoti į tą sodą, bet pagalvojęs nusprendė dar grįžti pas Kastutę ir pasiklausti jos patarimo. Gal būtų geriau, jeigu jie nuvažiuotų abu?

- Ne... - atsakė ji. - Važiuok vienas. Tik nieko nedaryk įsikasčiavęs. Pasakyk viską, ką žinai, jam vienam. Jei nori, tegul grįžta pas mus, o jeigu jam ten patinka, tegul sau gyvena žmogus... Netrikdyk jo, negalvok vien apie save.

Kai sodininkai parodė tarp medžių iškilusį skardinį stogą, Audrius tyčia iš lėto varėsi dviratį ir tramdė save, kad tik susijaudinęs ko nors nepagadintų. Palei Čičirkų namą teberiogsojo krūvos plytų, smėlio, lentų. Kvepėjo žaliu tinku ir toliu. Čičirka, nusitvėręs žarną, laistė daržą, Čičirkienė lauke skuto bulves.

- Labas vakaras! - pasisveikino Audrius.

- Labas, jeigu nemeluoji, - atsiliepė Čičirka. - Tai ką pasakysi?

- Atvažiauvau aplankyti jūsų dėdės.

- Ko?

- Dėdės Leonardo.

- Nėra čia jokio Leonardo!

- Tai gal Leonido?.. Jis gyvena pas mus, bet jūs jį prieš porą savaitių išsivedėt.

Čičirka grįžtelėjo į žmoną, peržengė per kelias lysves, kad nereikėtų šūkauti iš tolo, ir piktai kranktelėjo:

- Nėra čia jokio dėdės. Marš iš čia!

Ir nukreipė į Audrių stiprią vandens čiurkšlę.

- Dėde Tantai! - sušuko Audrius, žiūrėdamas į atvirus langus. - Dėde Tantai!..

Čičirka prišokęs tvojo jam su žarna per nugarą ir paleido vandens srovę tiesiai į veidą. Bet čia, išgiręs šauksmą, iš namo išėjo dėdė Tantas su tinkuotojo mentele rankoje.

- Zigmai! - sudraudė Čičirką. - Ko tu jį užpuolei?

- O ko jis čia?.. Landžioja visokie, dažus vagia...

- O jūs vagiat žmones! - nebesusivaldęs tėškė jam Audrius.

- Ką?! - Čičirka užsuko vandenį, kad galėtų kaip reikiant pamokyti akiplėšą. - Ką tu čia tautiji?

Audriui nuo šalto vandens ir susijaudinimo barškėjo dantys.

- Jūs bijot, kad nepasakyčiau dėdei Tantai, - suvebleno jis.

- Ką tu pasakysi, ką? Snargly tu nelaimingas!..

- Na na na!.. - užstojo vaikiną dėdė Tantas. - Andrius - mano svečias. Leiskit man pirmiau...

- Aš ne Andrius, aš Audrius, dėde Tantai.

- Ir aš galbūt ne Leonidas... Nesvarbu. Kuo čia tau dabar apsivilkti? Visas šlapias...

- Kur tavo protas! - net žmona priėjus apibarė vyrą. - Vanduo šaltas, susargdinsi vaiką!.. Jam reikėtų šnapso su karšta arbata.

Audrius pastebėjo, kaip ji sąmoksliškai kumštelėjo vyrui, Čičirka susitvardė ir perleido iniciatyvą Inesai.

- Tu nebijok, - sakė ji Audriui. - Jis baisiai nemoka juokauti. Tyčia supykina žmones, kad paskui atsi-rastų proga gražiai susėdus išgerti.

- Nebšnekėk, nebšnekėk... - bambėjo Čičirka. - Kask greičiau arbatą. Ir tu, Leonidai, nusiprausk. Aš visus pirmąkart atėjusius pakrikštiju.

Dabar jis iš kailio nėrėsi, neleisdamas dėdei Tantiui ir Audriui pasišnekėti anksčiau, negu visi susės arbatos gerti. Čičirka beveik varu nuvarė dėdę praustis, o Audriui atbogino chalata, kad užsimestų, kol apdžius jo drabužiai. Bet Audrius paėjo už namo, kur dar šildė saulelė, nusivilkęs išsigrėžė kelnes, marškinius, pastraksėjo, patūpčiojo - apšilo ir vėl apsivilko.

- Nesuprantu, ką tu ten supykęs prasitarei?.. - taip ir neišiūlęs chalato, paklausė Čičirka. - Ką aš ten, sakei, esu pavogęs?

- Aš - apie dėdę, - ramiai atsakė Audrius. - Tada vagone jūs jo nesisavinot. Net „labas“ savo dėdei nepasakėt.

- Aaa!.. Tai ir tu ten buvai!.. Prie žmonių aš nenorėjau aiškintis. Jis gi ligonis. Su juo kaip su mažu vaiku...

- Pyksit nepyksit, bet aš turiu jam pasakyti, - tarė Audrius, jau eidamas pas Tantą.

- Palauk... Ei!.. Paklausk.

Audrius sustojo.

- Ko tau sukti jam galvą? Jeigu jums reikia darbininko - prašom... Aš atsiųsiu jį kokiai savaitei padirbėti. Išgerk arbatos, pabūk ir patylėk šį kartą... Ei! Girdi, ką sakau?.. Patylėk šį kartą. Žiūrėk, kiek čia serbentų, agrastų... Pasirink.

- Ačiū. Mes ir savo turim.

Čičirka staiga pribėgo, pačiupo Audriaus dviratį.

- Uždarysiu ir neatiduosiu, kol visi susėdę neišgersim! Kol nepašnekėsime broliškai...

Dėdė Tantas kaip tik baigė praustis, ir Audrius priėjęs susakė jam viską, ką turėjo pasakyti.

- Be reikalo tu pasiskubinai išplepėti Čičirkai, - tarė dėdė. - Reikėjo palaukti, kol sueisim visi.

- Argi ne tas pats? Nenoriu aš jų arbatos!..

- Dabar tau teks pasirinkti - arba dviratis, arba aš.

- Tai negi jis neatiduos?

- Kažin... Gal aš kokią dieną kitą dar pasiliksiu, o tu važiuok tuo kartu be manęs?

- Ne, dėde, ne! Geriau abudu. Verčiau tegul pabūna dviratis.

Dėdė Tantas, ilgai nesvarstydamas ir nesileisdamas į kalbas, nuėjęs persirengė ir atsinešė savo kupinę, palapinę, miegmaišį...

- Kai ką pririšiu prie dviračio, - pasakė jis Čičirkoms. - Kur jūs jį nukišot?

- Tai kaip čia išeina, Leonidai? - markstosi Inesa. - Laikinai ar su visam atsisveikini?

- Duosis matyt... - atsakė dėdė.

- Padorūs žmonės šitaip nedaro, - priekaištavo Čičirka. - Juk dar kokia savaitė, ir su didžiausiais darbais būtų šventa.

- Ką padarysi - atšvęsit be manęs.

- Ne, mes dar tikimės, dėde... Pabaigtuvėms tai jau būtiniausiai...

- Tai neduosit vaikinukui dviračio?

- O kam jums tas sunkumas? - šaipėsi Čičirka. - Juk dviese ant vieno vis tiek nepavažiuosit. Kai susitiksime, susėdę aptarsime, tada ir pasiimsit.

- Aš kreipiuos į policiją! - pagrasino Audrius.

- Kreipkis, kreipkis!.. Ta pačia proga pasirūpink, kad dėdė būtų priregistruotas! Miestas - tai ne sodas... Pakišk kas nors liežuvį, ir mokėsit pabaudą.

- Paklauskite jų... mieli giminaičiai! - išeidamas dar tarė dėdė Tantas. - Jūs be reikalo širstat ant vaikinuko. Aš nuo pat pirmos dienos žinojau, kad jūs man dumiat akis. Aš jums toks pat dėdė, kaip ir jam.

- O ką tu žinai? Tu gi trenktas - nieko neatsimeni!

- Gal Dievas duos, ir jus užmiršiu...

Dėdės Tanto kuprinė nebuvo pasunkėjus, todėl Audrius dar paėmė ir miegmaišį.

- Greičiau sušilsiu, - pasakė jis.

Tantas užsimetė ant peties žalsvą maišelį su palapine, ir jiedu patraukė prie autobuso stotelės. Audriui knietėjo kuo greičiau paklausti, kodėl dėdė Tantas leidosi apgaudinėjamas, jeigu žinojo, kad Čičirkos nėra jo giminės.

- Matai, - atsakė Tantas, - man labai rūpėjo išsiaiškinti, ar niekšai būna laimingi. Ar jie laimingesni už dorus žmones? Sakysim, už Kastutę...

- Na, ir kaip?

Vienu žodžiu neatsakysi... Niekšeliai dažniau rieiasi, plūstasi, o dorieji, man rodos, dažniau verkia.

- Kastutė gal ir taip, - sutiko Audrius. - Bet ji tikrai laimingesnė. Tikrai, tikrai!.. Net nepalyginsi.

- Blogiausia, kai doram žmogui tenka gyventi tarp niekšų. Todėl aš bijau, kad tie Čičirkos kerštaudami ko nors neiškrėstų Kastutei.

- Negi jie dar būtų tokie kiaulės?

- Hm!.. - susijuokė dėdė. - Jie jau dabar laužo galvą, kaip čia mums prikaulinus.

Audrius kiek nusiminė, nutilo, bet po valandėlės vėl nušvitęs atsigrėžė į Tantą.

- O žinot ką, dėde Tantai! Važiuokim pas dėdę Petrą! Ten, kur dabar mano brolis!..

- Reikėtų pagalvoti, - atsakė Tantas.

Kastutė dar truputį abejojo: ar bus patogų, jeigu jie taip staiga užgrius? Audrius dar kartą paskaitė brolio laišką, ir jie nusprendė, kad dar pagalvos rytoj atsikėlę.

Kitą dieną po pietų Audrius išsiuntė Ugniui tokią telegramą: „RYT IŠKELIAUJAM AUTOSTOPU PAS JUS LAUKIT IR NEPYKIT AUDRIUS IR TANTAS.“

Vėliau paaiškėjo, kad dvynukai savo telegramas vienas kitam išsiuntė tą pačią dieną ir beveik tą pačią valandą. Jos atėjo tada, kai Ugnius jau buvo išvažiavęs pas Audrių, o Audrius - pas Ugnių.

Netikėtumų diena

Pusbroliai užsispyrę nesakė dėdinai, kodėl jie susipyko. Ugnius net norėjo išsivežti savo dviratį, tarsi nebežadėtų šią vasarą sugrįžti. Dėdina vos atkalbėjo, sakydama, kad dviratis ir šuo būtų tikrai per didelė našta tokioj kelionėj. Ir dar ji netikėtai pasiūlė Ramūnui važiuoti kartu su Ugnium. Ji, matyt, norėjo, kad pusbroliai kelionėj susitaikytų, ir kad visi, susirinkę pas Kastutę, pasidalytų tuos daiktus: žiūronus, laikrodį ir grojantį portsigarą. Ramūnas apsidžiaugė, o Ugnius truputį nusiminė. Jis norėjo keliauti vienas pats, pasiėmęs Tutį, kaip rašė savo telegramoj.

Jeigu jie dar būtų bent valandą sugaišę namie, būtų gavę žinią, kad Audrius ir Tantas atvažiuoja pas juos. Tačiau tai buvo ypatinga prasilenkimų, netikėtų susitikimų ir staigių sprendimų diena.

Staigmenos, tarsi paties likimo išdaigos, kartais padaro gyvenimą panašų į pasaką, į sapną. Nors ir retokai pasitaikantys laimingi atsitiktinumai gali paguosti nusiminusius, nudžiuginti seną ir jauną, nustebinti ir tą pesimistą, kuris jau nieko nebesitiki. O atsitiktinės nelaimės galbūt ne tokios skaudžios

todėl, kad čia nieko negali apkaltinti. Todėl žmonės ir sako – taip jau išėjo, taip jau atsitiko, toks jau buvo likimas...

Maždaug iki pusiaukelės Ugnių, Ramūną ir Tutį mielai sutiko pavėžėti dėdė Petras. Toliau pusbroliai tikėjosi sustabdyti kokį pakeleivingą automobilį.

Be jokių nuotykių pavažiavę gal pusšimtį kilometrų, jie pamatė pakeleį tamsiai žalią džipą. Dinderiai, tėvas ir sūnus, jau kuris laikas stabdę kiekvieną pravažiuojančią mašiną, dabar tiesiog šokinėjo iš laimės, pamatę dėdės Petro vandenvežį.

Dinderiai dar iš vakaro buvo atsibeldę čia į vieną ežeriuką pažuvauti. Paslėpė krūmuose automobilį, ištempė tinkliuką... Susikūrę lauželį, pasnaudė iki aušros, ištraukė pusmaišį didelių karšių ir jau seniai būtų buvę namie, bet kažkokie nevidonai naktį pripylė į džipo baką vandens arba tiesiog prišlapino... Variklis ėmė trūkčioti, gesti. Iki plento dar šiaip taip nusikasė, o toliau nė iš vietos. Dinderis užterštą benzinau jau išleido (štai kodėl dvokė visa pakele!), o dabar ieškojo vairuotojo, kuris išvalytų karbiuratorių ir įpiltų į baką švaresnių degalų.

Kol Dinderis dėstė savo bėdą, Darius peršoko griovį ir atsigulė tarp lubinų, kad nereikėtų bendrauti su priešu ir su jo sekundantu. Ugnius išlai-

pino Tutį per kitą griovį. Šuniui, nepratusiam keliauti mašina, buvo pravartu pasilakstyti. Ramūnas liko prie Dinderio džipo, kur dėdė Petras jau atsukinėjo karbiuratorių.

- Dariau! - po valandėlės šūktelėjo Dinderis. - Kur tu?!

- Čia-a! - atsiliepė tas, prasmegęs tarp mėlynuojančių lubinų.

- Reikėtų surasti kokią skardinę. Kitaip nebus kaip perpilti benzino.

- O iš kur aš ją ištrauksiu?

- Nueik pas gyventojus. Paprašyk, kad paskolintų.

- Yra Ramūnas, yra jo pusbrolis - tegul pasi-
vaikšto...

- Ateik, jeigu sakau! - supykęs garktelėjo Dinderis. - Bent pažiūrėk, kaip žmogus taiso!..

Darius nerangiai atsistojo, žįsdamas cigaretę, peršokęs griovį prisiminė, kad prie atviro motoro rūkyti pavojinga, ir nuspiegė nuorūką. Jis taikė į Ugnių - jis taip pat panūdo pažiūrėti, kaip dėdė valo karbiuratorių - bet cigaretė nukrito į žolę, kur buvo prilieta degalų, ir ten tuoj pliūptelėjo liepsna. Ugnius vos spėjo atsokti. Visa laimė, kad vyrai prieš tai buvo pastūmę džipą kiek toliau, kad, remontuo-

jant variklį, ne taip dvoktų benzinas. Kitaip vargu ar būtų pavykę išgelbėti mašiną.

Per tą sąmyšį Dinderis pripuolęs skėlė sūnui antausį, ir tas dar giliau įlindo į lubinus. (Ramūno pusbrolis, kad jį kur galas, jam nešė vieną nelaimę po kitos...)

Liepsnojantis benzinas ištirpdė asfaltą, juodi, dvo-kiantys dūmai iškilo aukščiau už medžius. Atskubėjo autoinspekcijos automobilis. Vienas iš policijos pareigūnų pareikalavo, kad Dinderis atidarytų bagažinę, surado ten šlapią tinklą, pusmaišį žuvies ir ėmė rašyti protokolą už brakonieriavimą. Kol džipas ir vandenvežis pagaliau išsiskyrė ir nuvažiavo savo keliu, jau spėjo ateiti pusiaudienis.

Plentas, į kurį išėjo Audrius ir dėdė Tantas, nebuvo iš pačių judriausių. Tačiau „balsuoti“ jiems ilgai nereikėjo. Vienas „Opelis“ prašvilpęs staiga sustojo ir ėmė atbulas riedėti prie jų. Iš mašinos išlipo visai nuplikęs, tačiau dar nesenas besišypsantis vyriškis.

- Ipolitai! - sušuko, išskėsdamas rankas. - Tai tu vis dar klajoji po pasaulį?

- Aš tas pats kaip pasaulis, - pakartojo dėdė savo mėgstamą posakį. - Einu, važiuoju, šliaužiu, pats nežinodamas kur.

- Jeigu taip, tai šliaužiam pas mane! Maniškė su vaikais apsidžiaugs.

- Tai kad mat aš ne vienas...

- Sutilpsit ir abudu. Sėskitės!

Geriau įsižiūrėjęs, Audrius pastebėjo, kad vairuotojas neturi net blakstienų ir antakių. Visas kaip iš tešlos nulipdytas ir nė trupučio neapkeptas. Šiaip ar taip, tas žmogus atrodė simpatingas. Tik buvo neramu, kad jis nesugundytų Tanto važiuoti pas jį į svečius. Juk Ugnius gavo telegramą, jų ten visi laukia...

- Ir kaip tau, Ipolitai, nenusibosta bastytis? - stebėjosi vairuotojas. - Nejaugi neatsiranda žmonių, pas kuriuos galėtum apsistoti, įleisti šaknį ir gyventi sau?

- Tai kad man šitaip maloniau. Vienas pavadina Ipolitu, kitas Leonidu, trečias - dėde Tantu...

- Artistas!.. - nusijuokė plikis. - Kiti vaidina teatre, o tu - gyvenime, ar ne?

- Aš dabar klajojantis žiūrovas, - patylėjęs atsakė dėdė. - Žiūriu, kaip kiti vaidina.

- Dėdė niekaip saviškių nesuranda, - įsiterpė Audrius, norėdamas išgirsti, ką jį tai pasakys Tanto pažįstamas.

Vairuotojas grįžtelėjo į Audrių, sėdintį gale, o pas-
kui klausiamai pažvelgė į dėdę.

- Man visi dori žmonės saviškiai, - pasakė Tantas. - Va, šitas berniukas, Audrius, dėl manęs net savo dviračio nepagailėjo. Paliko kaip užstatą... už dėdę Tantą.

- Kodėl tu jį taip keistai vadini? - vėl pasukęs pliką, „tešlinę“ galvą, paklausė vairuotojas.

- Argi dėdės vardas tikrai Ipolitas? - klausimu į klausimą atsakė Audrius. - Gal jūs kartais ir jo pavardę žinot?

Vairuotojas nusijuokė, dėbtelėjo į dėdę ir nutilo. Turbūt suprato, kad Tantas yra užmiršęs net savo tikrąjį vardą. Bet kodėl Tantas, arba Ipolitas, dabar tyli? Kodėl nieko neklausinėja ir visai nesidžiaugia, suradęs tokį, kuris jį pažįsta? Juk anksčiau visiems sakė, kad jis ieško žmogaus, kuris pasakytų, kas jis toks, iš kur... Kaip jo pavardė ir vardas?.. Keista!

Visi trys ilgakai tylėjo. Tantas, matyt, numanė, apie ką dabar Audrius galvoja, ir turbūt svarstė - gal reikėtų jam ką nors paaiškinti... Vairuotojas taip

pat laužė galvą, kur čia nukreipus kalbą, kad dėdei neberekėtų rūpintis.

- Vaikai dabar labai smalsūs ir pastabūs, - tarė jis Ipolitui. Tačiau taip, kad išgirdęs susidomėtų ir Audrius. - Tas vaikiną už manęs sėdi, žiūri į mano pakaušį ir turbūt galvoja: kodėl aš toks plikas? - Jis pažvelgė į veidrodėlį, kad matytų Audrių. - Juk pagalvojai, ką?

- Pagalvojau, - prisipažino tas.

- Aha... Kodėl plikas? Ogi todėl, kad aš kaip tilvikas. O kodėl kaip tilvikas? Todėl, kad plikas, cha cha cha...

- Žmonės kartais nuplinka nuo radiacijos... - atsiliepė Audrius, visai nenorėdamas juoktis.

- Arba nuo chemijos... - pridūrė „tilvikas“.

Per tą laiką, kol jiedu šnekėjo, dėdė Tantas nusprendė pasakyti Audriui visą tiesą.

- Aš žinau savo vardą, Audriuk, - tarė jis. - Bet tu ir toliau vadink mane Tantu... Matai, tasai žmogus, kuris atėmė pinigus ir primušė mane, buvo mano žentas. Saviškis... Nuo tokių saviškių aš ir pasitraukiau. Norėjau būti toks, kokį tu mane sutikai traukiny. Atsimeni?

- Kaip aš neatminsiau...

- Man iš tikrųjų kartais atrodo, kad aš jau viską pamiršau.

- Vienas išmintingas poetas yra pasakęs, - tarė vairuotojas, - gimines, deja, mums paskiria likimas, o draugus, ačiū Dievui, galim pasirinkti patys.

Ir vėl visi valandėlę tylėjo. Paskui dėdės pažįstamas vėl ėmė kviesti juos į svečius. Tantas paaiškino, kad jie skuba kitur - pas Audriaus gimines. „Opelio“ savininkui jau reikėjo pasukti kitu keliu į namus, bet jis nusprendė pavežti savo keleivius iki kryžkelės, kad jie ten galėtų persėsti į autobusą arba į kitą mašiną ir važiuoti, kur jiems reikia.

Dėdė Petras buvo ketinęs Ramūną ir Ugnių nudanginti kiek toliau, tačiau, atidavęs dalį benzino Dinderiui, sunerimo, kad jam nebeužteks degalų iki Druskininkų, ir taip pat išleido pusbrolius prie kryžkelės.

Taigi tie du atsitiktinumai - kad vieni užkliuvo už Dinderio džipo, o kiti sutiko malonų pažįstamą - padėjo atsirasti dar vienam džiugiam netikėtumui: Audrius ir dėdė Tantas kryžkelėj pamatė ką tik išlipusius vandenvežio tris keleivius: Ugnių, Ramūną ir nulėpusį šunelį Tutį!

Na, ir prasidėjo klegesys! Visi stebėjosi ir aiškino, kaip čia galėjo atsitikti. Broliai vienas kitam

sakė, kad per tas kelias savaites jie nepaprastai pasikeitė: įdegė saulėj, paūgėjo, surimtėjo... Dėdė Tantas pradėjo painioti, katras čia Audrius ir katras jo brolis... Ramūnas tarėsi su tėvu, kur čia jiems dabar pasukti – važiuoti pas Audrių ar grįžti namo? Jam norėjosi greičiau atgauti Kastutės palankumą, kad mama pagaliau nupirktų tą žadėtąjį mopedą...

Galiausiai visi patraukė į pievutę, kad susėdę galėtų ramiai pasitarti. Paašškėjo, kad nei vienam, nei kitam broliui nesinori iš pusiaukelės grįžti atgal. Tai ką daryti? Dėdė Petras siūlė jiems važiuoti toliau, kaip ir buvo sumanyta iš pradžių. Audrius su Tantu tegul pasisvečiuoja pas juos, o Ugnius su Ramūnu – pas Kastutę.

Ne!.. Broliai nesutiko taip greit išsiskirti. Jie šitiek turėjo papasakoti vienas kitam! Jokiam laiške nebūtų galėję surašyti. Ne ne, dabar jų nebūtų išskyrę nei ugnis, nei vanduo. Reikėjo rasti kitokią išeitį.

– Tai gal traukime burtus? – siūlė Ramūnas. – Arba visi važiuojam pas Kastutę, arba grįžtam pas mus.

Dvynukai dar patylėjo, pagalvojo ir abu beveik sykiu sušuko:

– Važiuojam...

- ... pas Dovilę!

Ramiai pasitarę, visi nusprendė, kad sumanymas ne toks jau blogas. Dėdė Petras sugrįžęs nuramins dėdiną – pasakys, kad nuo kryžkelės Ramūnas, pasiėmęs šunį, nuvažiavo pas Kastutę, o dvynukai su dėde Tantu pasuko kitu keliu aplankyti Dovilės ir Dovo. Jeigu, žinoma, pasiseks juos rasti namie. Jei nerastų, irgi nebėda: dėdė Tantas turi palapinę, miegmaišį. Pievose dar pilna kvepiančio šieno.

Atsisveikinę su dėde Petru, kuriam dar reikėjo pasiekti Druskininkus, broliai netrukus įlaipino į pakeleivingą mašiną savo pusbrolių su šuneliu. Perdavė Kastutei linkėjimų ir žadėjo, neilgai užtrukę, pas ją atvažiuoti. Pasilikę su Tantu, dvynukai ėmė rūpintis, ar jie dar spės iki sutemstant nukakti pas Dovilę.

Dėdė Tantas Audriui ir Ugniui patarė kiek pavažiavus išlipti kokioj gražesnėj vietoj ir apsinakvoti. Jis matė, kad broliai ir taip nesitveria iš džiaugsmo. Nauji išpūdžiai dabar nereikalingi. Kad tik spėtų, susikūrę laužą, iki nakties išsipasakoti ir atsidžiaugti, jog taip netikėtai susitiko.

Taip jie ir padarė. Privažiavę ežerą, išlipo ir apsinakvojo. Buvo jau vėlyvas metas, o broliai vis dar nenorėjo lišti palapinės.

- Audriau... - Ugnius žarstė laužą, kad į dangų pakiltų kuo daugiau kibirkštėlių. - Ar tau neatrodo keista, kad pavasarį mudu dar žaidėm „su žalia žolele“? Visai kaip maži vaikai...

- Arba kaip mudu pusę klasės užkrėtėm „šienlige“... Toks išpūdis, kad vasarą greičiau ateini į protą negu žiemą.

Dėdė Tantas beveik nesuprato, apie ką jiedu čia kalba.

- Neerzink ugnelės, tegu dega ramiai, - sudraudė jis Ugnių ir nutilo.

Audriui pasirodė, kad dėdei dabar labai liūdna. Jis toks vienišas - daug vienišesnis, negu Audrius manė iki šiol. Tantas niekad nesuras savųjų, nes, pasirodo, jis visai jų neieško - jis bėga nuo jų. Audrius galvojo, ką čia dabar Tantui pasakius, kad visiems pasidarytų linksmiau. Jis turėjo vieną labai drąsų sumanymą, kurį tikėjosi pasakyti vėliau, pasitaręs su broliu. Dabar jis buvo tikras, kad Ugnius neprieštaraus, ir tarė Tantui:

- Dėde... Ar jūs norėtumėt pas mus apsigyventi? Jei tėveliai sutiktų... O jie tikrai sutiks, nes mudu su Ugnium neturim nė vieno senelio.

Dėdė Tantas nusijuokė ir papurtė galvą.

- Ne... Man bus maloniau, jeigu jūs po kokių metų ar dvejų, kaip dabar sėdėdami prie laužo, prisiminsite: „Kažin, kur dabar tasai keistuolis dėdė Tantas, kurį mes norėjom padaryti savo seneliu?..“ Ačiū, Audriuk, už gerą širdį, bet ką padarysi, kad aš baisiai nemėgstu kam nors įkyrėti. Rytoj palydėsiu jus pas Dovilę ir dingsiu. Gal vėliau kur nors dar susitiksim...

- Taip ir žinojau! Nujaučiau!.. - nusiminė Audrius. - Tėtis visada sako: „Lauk bėdos, jei iš džiaugsmo netekai galvos“.

- Gesinkime laužą ir eikime gulti, - pasakė dėdė. - Naktį prie ugnies visi dalykai meta per didelį šešėlį.

Eidamas pamesi, sėdėdamas nerasi

Naktį pakilo baisus vėjas su akinančiais žaibais ir tokiu retu lietumi, jog nė vienas lašas taip ir netėkštelėjo Audriui arba Ugniui ant galvos. Griaustiniui trankantis, nebegirdėdami viens kito balso, jie dar spėjo susukti palapinę, miegmaišį ir, stiprėjančio vėjo genami, išgūbrino į plentą. Po aukštais pavieniais medžiais juos galėjo nutrenkti perkūnas, o mažieji medeliai patys linko nuo vėtros ir ramstėsi šakom į žemę. Didelės girios arti nebuvo, ir aplinkui tamsoje nematei jokio žiburėlio.

Plačiam asfaltuotam plente įsisiautėjęs vėjas vertė iš kojų ir stūmė pirmyn ne juos vienus. Netrukus visas kelias, grioviai ir pakelės buvo pilnos išgąsdintų žmonių ir šliaužiančių, riedančių, tarškančių barškančių daiktų.

– Eikit išsitiesę – daugiau pamatysit! – sušuko broliams dėdė Tantas. – Nepasimeskit! Įsikibkit į savo lazdele ir gerai atsikraginkit. Va šitaip kaip aš...

Žaibų tviskėjime dvynukai pamatė, kaip jis žygiuoja atsilošęs beveik pusiaugula ir šypsosi, žiūrėdamas, kas dedasi danguj ir žemėj. Pakėlę galvas

ir jie pastebėjo, kad virš plento lekia ištisi debesys keistų bebalsių paukščių.

- Skudurai! Drapanos!.. - sušuko Tantas. - Lekia į dausas, kur nėra nei audrų, nei madų, nei spintų...

Vėjo stumiamos moterys aikčiodamos stvarstė ir glaustė prie savęs bent jau tai, ką jos dar spėjo apsilikti. Jas ėmė stumdyti pakrikusi minia pusiau pamišusių raštvedžių ir buhalterių. Jie vijosi ir graibstė baltom plaštakėm plevenančius popierius. Blykstelėjus žaibui, skubėjo užmesti akį ir nusivylę čia pat griebė kitą, bet niekaip negalėjo sugauti to, paties svarbiausio, nuo kurio galbūt priklauso jų gyvenimas. Svetimų žinybų dokumentai įkyriai lipo jiems prie drabužių, ir vargšai valdininkai darėsi panašūs į cirko klounus. Jų pastangos atrodė tokios pat beviltiškos, kaip ir tų virtinėm išsirikiavusių sportininkų, kurie mėgino nokautuoti vėją arba staigiais karatė smūgiais sukapti žaibus.

Signalizuodamos garsais ir šviesomis, kaip valtytys prašliaužė kelios aukštiešninkos automašinos. Dar laimė, kad jos nenuplaukė į griovį, kur juodu liavo, kuitėsi ant kojų nebepastovintys girtuokliai. Jie stvarstė nuo kelio riedančius butelius ir užsi-versdami žiūrėjo, gal dar išvarvins kokį lašą dėlei stiprybės ir drąsos. Karčiai nusivylę, daužė butelius

į pakelės stulpus ir akmenis. Arba net mėgino pataikyti į tuos, kurie laimingai čiuožė asfaltu ant didžiulių savo lagaminų. Beveik visi čia ką nors graibstė, stvarstė, glemžė viens kitam iš rankų, bet nieko per šitokią audrą ilgiau neįstengė nulaikyti.

- Čia darosi nelabai saugu! - šūktelėjo Tantas Audriui ir Ugniui. - Mėginkim kulniuoti per pievas. Kai sužaibus, apsidairykit, kur galima peršokti griovį.

Laukuose jau nebuvo tokios kamšaties. Tik liump-sėdamos kažkur pavėjui, garmėjo žaibų plakamos karvės. Joms nusitvėrę už ragų, be jokių balnų ir kamanų, jojo fermų darbininkai, o iš paskos, įsiki-busios į uodegas, kuduliavo baltais chalatais apsi-vilkusios melžėjos.

- Paleiskim, paleiskim!.. - spygavo jos. - Tegu jas galas!

- Laikykit, susimildamos, laikykit! - šaukė jojan-tieji. - Visa banda dabartės jūsų rankose...

Galvijus vijosi šieno tumulai ir įkandin atbėgan-čių kiaulių žvygavimas. Dėdė Tantas ir broliai, joms duodami kelią, pasuko dar toliau į ganyklas. Ir čia jie pamatė pamažu artėjantį blyškų žiburėlį. Kas čia dabar įstengė paeiti prieš tokį pašėlusį vėją? Nebent koks traktorius, buldozeris?.. Bet ir tas per šitokią

maišatį lengvai galėjo išliaužti į kokią pelkę arba nusiristi į žvyruobę.

Keleiviams parūpo pamatyti, kas gi tas drąsuolis, ir jie leidosi vėjo stumiami į jo pusę. Netrukus išū-rėjo per laukus šmėžuojančią žmogystą. Tai buvo moteris, kuri ramiai žengė į juos, delnu pridengus kažkokį šviečiantį daiktą. Atrodė, kad jos net vėjas privengė, nes drabužiai beveik nesiplaistė.

Audrius pirmas pažino Kastutę ir jos languotą krepšį, užkabintą ant rankos. Prie krūtinės priglaudus ji atsargiai nešėsi kaktusą, kurio žiedas švietė it rausva lempelė.

- Ramūnas nupasakojo, kad jūs pasukot į tą pusę... - tarė ji, kaip visada truputį susijaudinus. - Aš taip norėjau parodyti jums tą savo augintinį... Regit, kaip gražiai pražydo! Pasidžiaukit, pauostykit...

Kol jie grožėjosi kaktusu, perduodami vazonėlių iš rankų į rankas, Kastutė ištraukė iš krepšio tuos krikštasūnio grąžintus daiktus.

- Ramūną ryžausi nubausti... Visas dovanas išdalyčiau jums: žiūronus - Audriui, laikrodį - Ugniui, o dėdei Tantui - portsigarą.

- Kad aš nerūkau, - šyptelėjo Tantas.

- Ir nereikia rūkyti. Aš pridėjau kelionei arbatos paketėlių.

Dėdė Tantas atidarė portsigarą, ir iš jo suskambo labai maloni muzika. Norint į ją įsiklausyti, reikėjo pamiršti visas negandas, rūpesčius, pagiežą ir tartum priderinti savo sielos smuikelį prie to švelnaus skambėjimo. Tik tada galėjai pajusti, kokia stebuklinga ta melodija. Galbūt panašiai žmonės veikė ir Dovo dūdelė. Net vėjas sukľuso, ir perkūnas nustojo trankytis. Viskas pamažu nuščiuvo, išsisklaidė debesys, ir rytuose suspindėjo skaisčiai raudona saulė.

- Na va, tai aš ir eisiu... - tarė Kastutė.

- Eisim kartu, - atsakė Tantas, net į ranką pabučiavęs jai už tokią dovaną, - tik dar palydėkim Ugnių ir Audrių iki ąžuolo, kur išsiskiria keliai. Tegu pasirenka ir keliauja kiekvienas sau.

Netrukus jie visi atsirado prie tokio pat ąžuolo, koks kadaise dovanojo broliams lazdą keliauninę. Medis buvo ne tik apdegintas - jis nebeturėjo lapų, šakos buvo aplaužytos, žievė nusilupus. Mirusio ąžuolo kamienas buvo išmargintas inicialais, o viršuje, kur bet kas nepasiektų, krito į akis išskaptuoti žodžiai: „EIDAMAS PAMESI, SĖDĖDAMAS NERASI“.

- Aš dar pridėčiau - DARYDAMAS GERA, NIEKAD NEPRAŽŪSI, - tarė Kastutė.

- Anksčiau po tuo medžiu stovėjo stulpas su rodyklėm, - paaiškino Tantas: - „Į kairę suksti, sužeistas būsi, dešinėn josi, žirgo neteksi, tiesiai keliasi - kažin ar begriši“... O dabar - matot - rodyklių nė ženklų, keliai išasfaltuoti... Bet nemanykit - jie nėra vienodi, ne...

- O jeigu mes išsirinksime kurią nors vieną ir eisime kartu? - paklausė Audrius.

- Nežinau... - suabejojo Tantas. - Jei aš galėčiau pasidalyti, paleisčiau save visais trimis keliais. Daugiau pamatyčiau, daugiau patirčiau... O judu ir esat kaip dvi obuolio pusės. Apsispręskit... Tik žinokit, kad, pasirinkę vieną kelią, kitu jau eiti negalėsit.

- Čia bus taip, kaip man dažnai būna, - atsiduso Kastutė: - kol prijuostę randu, skarelę pametu. Kol skarelę suieškau, pamirštu, kur baudžiausi eiti...

Dvynukai prisiminė padrąsinantį Dovelės laišką, pajuto, kad ir Tantas jiems siūlo išsiskirti, todėl nutarė rinktis skirtingus kelius.

- Aš būčiau linkęs suksti į dešinę, - sakė Ugnius. - Žirgo neturiu - nebus ko prarasti.

- O aš tada žygiuosiu tiesiai, - ryžosi Audrius. Tantas pritardamas linktelėjo.

- Kai bus bėda, dar prisiminkit, ką sakiau ir ką jums dovanojau, - priminė Kastutė. - Laikrodis tau, Ugniau, padės sutrumpinti nuobodžias valandas ir prailginti linksmąsias. Tik neužmiršk tada į jį pasižiūrėti. O tu, Audriau, saugok tą žiūroną. Jei į savo bėdą žvelgsi iš kito galo, ji tau pasirodys mažesnė, neverta to, kad labai graužtumeis. O kai sutiksi kokį mažą džiaugsmelį - kad ir bitę ant žiedo ar kokį paukštelį, pažvelk į jį taip, kad atrodytų didesnis.

Dvynukai dar kartą padėkojo Katutei ir Tantui, atsisveikino ir susigriebė, kad nenutarė, kam teks lazdelė keliauninkė. Negi broliai ją lauš per pusę? Negi išdrįs pasiglemžti kuris nors vienas? Jie, ilgai negalvodami, ištiesė ją Tantui. Tegul ji apsaugo dėdę nuo žmigu, žmagų ir žmogynų. O kai Tantas, nuo savo kelionių pavargęs, apsistos pas Kastutę ar kur, tegul prie tos lazdos pasodinęs pririša jauną ažuolėlį.

Dabar jie atsibučiavo taip, kad nieko kito neliko - tik išsiskirti ir eiti pasirinktu keliu.

Šalis, kur atsidūrė Audrius, buvo nepaprastai keista. Reikėjo stebėtis, kaip greit jis atsirado tarp žmonių (o gal tarp žmigu ir žmagų?), kurie skyrėsi nuo visų, iki šiol matytų. Retas kuris suaugęs gyven-

tojas čia turėjo įprasto didumo galvą. Daugumos sutiktųjų guogelės buvo ne didesnės už gerą kumštį. O kai kurie rečiau pasitaikantys vyrai ir net moterys turėjo tokias dideles, išsipūtusias galvas, kad net sprandas jų nebepajėgė nulaikyti. Tokius didgalvius lydėdavo keli mažgalviai, kurie visokias mandagiais būdais stengė prilaikyti, kad ta didžiulė ir dažniausiai labai rūsčiai atrodanti galva nenukryptų ant šono.

Atidžiau apsidairęs, Audrius suprato, kodėl tie keisti piliečiai taip nedraugingai šnairuoja į jį. Juos, matyt, stebino, o gal net piktino šio ateivio nepri dengta ir tam kraštui nebūdinga galva.

- Klausyk, - tarė jam vienas vaikinys, - esi nebe mažiukas, todėl galėtum nedemonstruoti čia savo nesuformuotos makaulės.

Vaikinys Audriui pasirodė kiek panašus į Ramūną, todėl jis patikliai nusišypsojo jam ir paklausė:

- O kaip aš ją turėčiau formuoti?

- Pradėk nešioti reikiamo dydžio kepurę. Matai, kaip aš savo suveržiau? Kasdien vis pasuki varžtelį ir net nepajunti, kad spaudžia.

- Bet kam to reikia? - nesuprato Audrius.

- Iš kur tu čia - iš mėnulio nukritęs?.. Dabar sumažinsi, o paskui galėsi pasididinti. Kaip tu kitaip padarysi karjerą?

- Nesuprantu, kaip iš tokio kumštelio, - jis parodė į vieną praeivį, - paskui gali pasidaryti va tokia? - mostelėjo į kitą, kuris žingsniavo su dviem palydovais.

- Tu tikriausiai tyčia manęs klausinėji... Kas tu toks?

- Aš užaugęs miške, - pajuokavo Audrius. - Mano tėvas, mama ir brolis - visi turi galvas kaip galvas.

- Ir čia kai kurie turi, bet slepia po kepurėm. Kad didelės galėtų įsakinėti, mažosios privalo neturėti savo nuomonės. Miške turbūt kitaip... Jūs ten retai kada pamatot didžiagalvį.

- Bet tu man dorai nepaaiškinai. Kaip jos gali šitaip padidėti?

- Išsipučia!.. Vieni sako, kad nuo pagyrimų, o kiti mano, kad nuo skysčių.

- Nuo skysčių?! Kokių skysčių?

- Kaip - kokių? Nuo tų, kuriuos išgeria.

- Bet išgėręs aš ir vėl... juos išpilu...

- Aha! O tu pamėgink ilgesnį laiką neišpilti! Ir pasidarys tau galva kaip moliūgas.

- Bet argi proto nuo to bus daugiau?

- O kam tau protas? Negirdėjai, kaip sakoma? Nedidink proto - liksi kuprotas, didink makaulę - valdysi pasaulį... Kas nori pasididinti, tas turi pirmiau susimąžinti. Dar tau neaišku?

- Aišku.

- Tai kur tu eini?

- Einu atgal į mišką...

- Atgal?.. Tu, matyt, esi drąsus vyras. Pas mus netgi tie, kurie eina atgal, visiems giriasi, kad žengia pirmyn. Pasiimk ir mane, a?

- O kuo tu vardu?

- Aš? Na, sakysim, Ūnas. O tu?

- Aš? Mane gali vadinti Aičiu.

Kiek paėję jiedu susitiko mažagalvį, kuris Audriui priminė Čičirką. Jis persikreipęs vilko didelį, išsipūtusį portfeli.

- Turbūt gausiu per tave pylos, - tarė nusigandęs Ūnas. - Čia mano tėtušis.

Tėtušis įtariai nužvelgė Audrių ir paklausė sūnaus:

- Su kuo tu čia susiplakei?

- A, čia su tokiu, atklydusiu iš girios. Jis net neturi kepurės galvai susiveržti.

- Sakai, iš girios? - Ūno tėvas vėl įsistebeilijo į Audrių. - Jūs miško sargai?

- Panašiai, - atsakė šis. - Saugom, kiek įstengiam.
- Aha... Gerai, - mažagalvis mirktelejo sūnui. -
Mes jam tuoj išrinksim galvoviršį...

Jis tuoj atsegė išpampusį krepšį, kuris buvo prikimštas įvairaus dydžio languotų, dryžuotų ir vienspalvių kepurinių su kietais lankeliais galvai susiveržti. Kepurininkas išrinko Audriui, kaip girios vaikui, tamsiai žalią su trikampių kaip varnos snapeliu ir užmaukšlino ant galvos, skaudžiai pešdamas plaukus.

- Palauk, nesiraukyk - aš dar nesuveržiau, - pasakė jis.

- Ir nebeveržkit, - sudejavo Audrius. - Paskui aš į girią kelio neberasiu.

- Rasi, rasi!.. Tik neužmiršk savo tėvui pasakyti, kad mes atvažiuosim kokį vakarą... Tegul parūpina man keletą skanesnių beržiukų.

- O kam jums tie beržiukai?

- Beržiukai! Mediena... Kinivarpoms! Grauždamos medį, jos palieka tokius miltelius...

- Žinau, - patvirtino Audrius.

- O tie milteliai labai gražiai išdidina galvą. Iš vakaro po tris šaukštus supili į ausį, per naktį išbrinksta ir išpučia... Tai perduosi tėvui mūsų prašymą?

- Perduosiu.

- Na, tai iki greito! Mes žengiam pirmyn!..

Atsisveikinę jie pasuko atgal. Audrius iš tiesų kūbrino į girią. Norėjo kuo greičiau nusivožti tą galvoveržį ir bent kiek atsikvošėti.

„Ak, kam aš, kvailas, rinkaus tą vidurinę kelią! - krintosi jis, atsisėdęs ant kelmo. - Kaip man nepavyko, kaip man nenuskilo!.. Ir ką dabar daryti? Nuo ko pradėti?“

„Pradėk nuo savęs...“ tarsi išgirdo Kastutės balsą ir, nusikabinęs žiūronus, ėmė dairytis po girią. Už kelių žingsnių pamatė ant pernykščio lapo apvirtusį vabalėlį, kuris nežinia kiek laiko kabarojosi aukštiekninkas ir niekaip negalėjo atsikelti. Audrius priėjęs paėmė pušies spyglį ir atvertė vargdienį. O tas, užuot kaip nors padėkojęs, suvaidino mirusį, kuriam jau visiškai vis tiek, ar jis guli kniūbsčias, ar aukštiekninkas.

Tas nedėkingas vabalėlis Audrių truputį pralinksmino. Apsidairė, kam čia dar galėtų padaryti gerą darbą. Iš po žiemos buvo daug išlankstytų berželių, kurie, sugniuždyti sniego ir ledo naštos, vis dar negalėjo atsitiesti, Audrius vieną po kito ėmė juos kilnoti, atstatinėti ir drąsinti:

- Nagi stokitės, stokitės! Nebūkit sulinkę, galvas nuleidę!.. Jums dar augti ir augti...

Šitaip jis nejučiom padrąsino ir save. Ištiesė nugarą, pakėlė galvą ir aukštos eglės viršūnėj pastebėjo plazdantį, galbūt sužeistą paukštelį. Pro žiūronus išvydo, kad tai volungė, kuri kažkodėl nebegali pakilti iš lizdo. Reikia ir ją išlaisvinti.

Gelsva volungėlė, sukdamą lizdą, susiviliojo blizgančiu nailoniniu siūlu, gražiai iškedeno jį ir įpynę į savo gūžtelę. O dabar, kai reikėjo perėti vaikus, į tą nelemtą siūlą įsivėlė koja. Įsirabždinęs į eglę, Audrius išvadavo įkliuvusį paukštį. Volungė buvo dėkingesnė už vabalą: atsitūpė kitame medyje ir, pakraipydama galvelę, ėmė švilpauti: fliu, tiu liu liu, fliu, tiu liu liu...

Audrius užsimiršo, kur esąs. Jam rodės, kad tai ne paukštelis, o Dovas pasislėpęs užgrojo jam savo dūdele. Žengė, norėdamas žvilgtelėti iš arčiau, ir... Per širdį nuėjo šiurpas. Bet Audrius sutramdė baimę ir kaip Dovas pasileido skristi virš girios ir laukų, virš didžiagalvių ir mažagalvių... Atskrido į nedidelę dėdės Tanto palapinę ir čia atsibudo. Laimingas ir žvalus, tarytum ką tik išsimaudęs ežere.

Pas Dovilę ir Dovą

Kai žmonės pasakė, jog Dovilė gyvena štai tame vijokliais apaugusiam namelyje, kai pamatė atidarus langus ir suprato, kad broliai čia ras, ką norėjo surasti, dėdė Tantas jiems tarė:

- Toliau jau ženkit be manęs. Jums prieš akis tas jaukus namelis, o aš įpratęs gyventi kaip dainoj: „Kur aš nukeliausiu, nakvynėlę gausiu?..“ Įdomu, kokių čia vardu mane ryt poryt kiti pavadins. Gerą vardą reikia užsidirbti. Na!..

Ugnius atsisveikindamas vyriškai padavė dešinę, o Audrius nusigrįžęs tramdė savo ašaras.

- Tik jau nenusiminkit!.. Va! Gyvenimas pilnas keistybės, - Tantas parodė į mergaitę, kuri glėbyje nešėsi išverstą šuniuką, o už pasaitėlio vedėsi šikšnos dirželiais perjuostą berniukėlį. - Matot - visiems trims gerai, o tie neišmanėliai šaiposi.

„O gal čia Dovilė, Dovas ir Divas?“ - pagalvojo broliai, ir juos apėmęs smalsumas šiek tiek sumažino išsiskyrimo liūdesį.

- Būkit išmintingi, galvokit savo galva, - dar palinkėjo jiems Tantas ir nebeatsigrįždamas nuėjo.

Audrius ir Ugnius palydėjo Tantą akimis, kol jisai, priėjęs sankryžą, apsidairė, krestelėjo kuprinę ir nužingsniavo į miestelio centrą.

- Klausyk, - tarė Ugnius broliui, - gal pasivykime tą, su šuneliu?

- Kad šuva ne tas, - atsakė Audrius. - Dovilė rašė, kad Divas - spanielis.

- Kol buvo mažas, gal atrodė kaip spanielis, o išaugo tik pinčėris...

- Kažin ar šunys taip gali apgauti... - sakė Audrius. - Aš labai stebiuosi, kad tas namas visai be balkonų. Juk Dovilė - atsimeni - rašė, kad Dovas pasileidžia skristi iš balkono.

- Tai gal mes nematom? Gal jis kitoj pusėj?

Tačiau balkono nebuvo ir iš kiemo pusės. Tik du maži langeliai lyg mieguistos akys pažaliavusiam šerpių stoge. Broliai jau norėjo pasibelsti į praviras verandos duris, bet sodelyje prie jazminų krūmo pamatė aukštą moteriškę, apsivilkusią baltu chalatu, su sieteliu ant galvos. Pukšėdama dūliu, ji kopinėjo bites.

Dvynukai priėjo arčiau, pasisveikino ir paklausė:

- Sakykit, ar čia gyvena Dovilė ir Dovas?

Moteriškė nužvelgė juos ir palinksėjo galva. Net pro sietelį buvo matyti, kaip ji maloniai jiems šypsosi.

- Čia, čia... Tik truputį palūkėkit.

Dabar jau pasidarė aišku, kad Dovilė, Dovas ir Divas išėjo pasivaikščioti, o mama nusprendė išimti medaus prie šviežių agurkų, kurių jau matėsi darže.

- Tai katras iš judviejų Audrius ir katras Ugnius? - netrukus paklausė bitininkė, nusiėmusi nuo veido sietelį.

Broliai pasisakė, kaip juos vadina, ir priminė, kad Audrius ant skruosto turi randą.

- Nuo strėlės? - šypsodama paklausė moteriškė.

- Taip... - atsakė kiek nustebęs Audrius. - Jums turbūt Dovilė pasakojo?

- Na... Susiimkit už rankų ir nepargriūkit. Paskysiu įdomią naujieną... Juk judu mėgstate nuotykius, taip?

- Taip, - sutiko broliai.

- Tai aš ir esu Dovilė.

- Dovilė?! - kaip du paukštukai išsižiojo broliai. - O Dovas kur?

- Dovas dar pars-kris, vėliau pasirodys... Einam į vidų - pavaišinsiu medum. Papasakosit, kaip jūs čia atsiradot.

- Mes labai netikėtai...
- Važiavom - aš pas jį, o jis - pas mane...
- Paskui susitikom ir sakom - važiuojam pas Dovilę ir Dovą!

- Ir labai nusivylėt... - nusijuokė Dovilė.
- Mes nemanėm, kad jūs tokia...
- ...didelė! - Audrius gelbėjo brolių, kuris vos nepasakė „sena“.

- O aš taip džiaugiuos, kad judu laiškuose neklausiat, kiek man metų, kurioj aš klasėj... Juk nepaklausėt?

Dvynukai pažvelgė vienas į kitą ir gūžtelėjo pečiais.

- Mes manėm, kad jūs - kaip ir mes...
- Šeštokė arba septintokė...
- Ir gerai, kad nepaklausėt. Būčiau turėjus pasakyti, kad aš jau esu sena mokytoja. O tada kažin ar jūs dar būtumėt parašę man...

Broliai tylėjo. Dovilė buvo teisi. Dvynukai gerokai nusivylė ir sutriko. Ugnius ryžosi dar paklausinėti apie Dovą.

- Gal mes galėtume pamatyti tą sviedinį, kurį Dovas išskrisdamas pripučia?

- Kad be jo negaliu, - atsakė mokytoja. - Nenusiminkit, jūs tikrai nustebsit, kai jis pasirodys.

- O kur tas balkonas, iš kurio jis startuoja? - nedavė ramybės Ugnius.

- Tas balkonas ne čia. Turėkit kantrybės - vėliau sužinosit.

- O kur jūsų Divas? - prisiminė Audrius. - Spanielis, kurį radot portfely?..

- Divui įgėlė bitė, ir tas kažkur pasislėpė.

Mokytoja Dovilė įsivedė svečius į vėsus salonėlį. Ant sienų buvo daug paveikslų ir vaikiškų spalvotų piešinių. Kai kuriuose jie atpažino skrendantį arba grojantį Dovą.

- Jūs turbūt piešimo mokytoja? - paklausė kažkuris.

- Piešimo ir muzikos.

Ji parodė virš sofos visą rinkinį sukabintų dūdelių, lumzdelių, ragų ir švilpynių.

- O Dovo dūdelės čia nėra?

- Nėra. Bet kai kuriais instrumentais jis yra mėginęs groti. Sėskitės. Pasaldinsim pokalbį medum, nes matau, kad judu truputį nusimineę.

- Truputį... - prisipažino Audrius, o Ugnius vėl paklausė:

- Tai Dovui tiek pat metų, kiek ir jums?

- Žinoma, - atsakė Dovilė. - Tik jis kur kas mažesnis už mane.

- Bet tikriausiai ne toks jau mažas, kaip jūs aprašėt? - išdrįso paklausti ir Audrius.

- Ne toks... - sutiko Dovilė. Ji raikė duoną, pjaustė sūrį ir galvojo, kaip čia jiems paaiškinti tai, kas svarbiausia.

- Jūs norit paklausti, ar aš daug pagražinau, rašydama jums laiškus? - pagaliau ryžosi ji. - Taip, kai ką pagražinau. O ką darysi, kad mes nebemokam stebėtis tuo, kas iš tikro yra nuostabu?.. Jeigu aš kokiam ateiviui planetiečiui papasakočiau, kad šitą košelę, vadinamą medum, sunėša į korius tokie mažučiukai skraidantys padarėliai - bitės, po menką lašelytį surinkdamos iš milijonų žiedų ir žiedelių!.. Ateiviui turbūt atrodytų, kad čia ne valgis, o stebuklingas nektaras, neregėta negirdėta pasaka!.. Mes juk apie tai retai tepagalvojam, užmirštam pasidžiaugti. Esam surambėję, dygliuoti, kaip tie Kastutės kaktusai, apie kuriuos tu, Audriau, parašei. Taip ir norisi kartais prisegti kokį dirbtinį žiedą, jeigu patys nežydi... O mūsų vaizduotė - va, kaip tie kardeliai... - ji parodė į puošnią puokštę. - Kas žavisi žiedais, tam ir kardelių svogūnėliai atrodo gana gražūs. Padedi ant delno ir matai ne tik jį, bet ir žalius laiškus, įsivaizduoji, kaip jis, atėjus laikui, pražy-

dės... Vaišinkitės. Jūsų laukia ne tik mano pamokslai. Esu tikra, kad Dovas jus labiau nustebins.

Toliau ji ėmė klausinėti svečius apie viską, ko broliai dar nebuvo spėję parašyti jai, ir labai apgailestavo, kad jie neatsivedė čia dėdės Tanto. Mokytoja Dovilė tiek daug žinojo apie Audrių ir Ugnių, jog šie net ėmė spėlioti, ar ji nėra kokia nors žiniuonė, aiškiaregė. Iš kur ji žino apie „šienligę“ arba apie tai, kad jų pusbrolis vietoj šalmo užsivožė ant galvos puodynę? Juk apie tuos niekniekius jie niekad jai nebuvo rašę!

Taip, ta mokytoja iš tikrųjų buvo paslaptinga. Kam ji padėjo ant stalo dar vieną lėkštutę su medum ir kodėl vis meta žvilgsnį į tuščią kėdę ir šypteli, lyg čia sėdėtų jiems nematomas Dovas? O kai šneka, šia vienam, čia kitam paimdama už rankos, atrodo, kad ji savo žodžius įdeda saujon kaip riešutus arba saldinius... Nuo to ji greitai pasidarė tokia sava, jog Ugnius net išdrįso paklausti:

- Įdomu, ar jūs mokykloj turit kokią nors pravardę?

- Kurgi neturėsiu! Anksčiau vadino Žirafa, o šiemet praminė Saboniu... O kaip jūs mane vadintumėt?

Dvynukai nespėjo sugalvoti...

- Parskrido Dovas! - staiga pasakė Dovilė ir liepė jiems kol kas ramiai pasėdėti prie stalo. Pati išbėgo pasitikti ir perspėti, kad jie susilaukė netikėtų svečių.

- Na?.. - Ugnius kumštelėjo broliui. - Vis tiek gerai, kad atvažiavom!

- Apsilaižyk - tavo lūpos meduotos.

- Tss! Girdi, kaip jie ten kuždasi...

- Tikriausiai vėl kas nors ne taip.

- Tss! Juk sakė, kad sėdėtume tyliai!..

Atsidarė durys, ir į svetainę įžengė... Audriaus ir Ugniaus mama! Šalia aukštos Dovilės ji iš tikrųjų atrodė mažučiuokė. Ji taip pat nė sapne nesapnavo čia pamatyti savo dvynukus.

- Ugriukai mano!

- Mama!

- Padaužos! Galgonai! Kaip jūs čia dabar?!

- Kaip ir tu - „atskridom“...

- O kurgi Dovas? - išsibučiavę su mama, paklausė broliai.

- Va! - Dovilė parodė į tą pačią mamą. - Kol išvirsiu kavos, ji jums paaiškins. O ko trūks, paskui dar aš pridėsiu.

Mama papasakojo jiems, kad Dovilė jai iš tiesų kaip sesuo. Nuo pat pirmosios klasės sėdėjo vie-

nam suole – Dovilė ir Živilė. Tada jos buvo vienodo ūgio ir netgi truputį panašios. Paskui Dovilė praaugo savo draugę. Ji puikiai piešė, dainavo, gerai mokės, turėjo begalę gerbėjų, o Živilė liko tartum šešėlyje. Nusiminė, sumenko ir iš sielvarto nusikirpo savo kaseles. Pasidarė visai kaip berniūkštis. Mokyklos orkestrėly, berniokiškai apsirengus, ji grojo birbyne. Nešiojo vyrišką kepurę, kelnes, todėl visa klasė ją praminė Dovu. Kai Dovilę dėl jos aukšto ūgio nukėlė į paskutinį suolą, su ja nusikėlė ir Dovas. Kad geriau matytų lentą, ji sėdėjo pasikišus portfelį.

Tačiau per didelis ūgis sukliudė Dovilei patekti į konservatoriją. O Dovas pakliuvo! Živilė dabar aktorė, o Dovilė šauni pedagogė. Kurį laiką jos buvo nustojusios susirašinėti, ir štai vieną dieną į Dovilės mokyklą atėjo dvynukų laiškas. Ir vėl – kokia šmaikšti likimo išdaiga! Dovilė tada parašė ne tik Ugniui ir Audriui, bet ir Dovui, kuris dabar su artistų grupe „skraidė“ po visą Lietuvą.

Visa kita buvo Dovilės fantazija. Tie nuostabūs vaizduotės žiedai, kurie išauga iš kasdienybės „svo-gūnėlio“.

Taigi Dovas visą laiką gyveno su Audriumi ir Ugnium, o jie atsibastė jo pamatyti čionai! Broliai dar negalėjo nei kitam pasakyti, nei patys iki galo

suvokti, koks jiems buvo svarbus tas netikėtas Dovo suradimas. Dabar truputį juokinga, truputį romantiška mažojo Dovo paslaptis jungė juos visus tris. Mamą, Ugnių ir Audrų. Ir Dovilę – ketvirtą. Tą dieną ji dar kartą nustebino juos. Vakare susodinus svečius, kur kam patogiau, Dovilė ištraukė iš stalčiaus pluoštą prirašytų lapų ir liepė klausytis.

– „Būrimas obuolio sėklom“, – paskelbė ji pirmo skyrelio pavadinimą ir šyptelėjus skaitė toliau: – Jie paėmė patį gražiausią raudonskruostį obuolį, atsargiai perpjovė į dvi lygias dalis ir iš vidurio iškrapštė šešias kaštonines sėklas“...

Tai buvo apysakos, kurią jūs jau baigiat skaityti, pradžia. Dovilė ją buvo parašius iki paskutinių dvynukų laiškų, kur Ugnius pasakojo, kaip jis su Ramūnu ruošiasi Dinderio kerštui, o Audrius važinėja po kolektyvinius sodus, ieškodamas Tanto. Čia dar nebuvo nei fantastiškų sapnų, nei paskutinių įvykių. Nebuvo ir būsimosios apysakos pavadinimo.

Dovilė džiaugėsi, kad šiuo netikėtu Audriaus ir Ugnius susitikimu su Dovu bus galima užbaigti nedidelę knygutę. Tačiau dvynukai neatrodė labai patenkinti tokia pabaiga. Jiems rūpėjo žinoti, kaip knygos herojams seksis toliau... Ar skaitytojams bus aišku, kad išsiskyrimas broliams išėjo į naudą? Ar patikės,

kad rudeni jie grįžo į klasę, turėdami savų skirtingų išgyvenimų ir jau gerokai pasikeitę?

- Nenorėkit taip greit, per porą mėnesių! - sakė mama. - Kaip ankstyvieji ridikėliai - sudygti, išaugti ir sumedėti... Juk dar ir vasara nesibaigė.

- Tai ir apysakos nereikėtų baigti!

- Žirafa turi pasiūlymą... - tarė Dovilė pakėlus ranką. - Tegul jie patys parašo knygos pabaigą! Kiekvienas savo...

Broliams toks sumanymas patiko. Jie pasižadėjo po kurio laiko atsiųsti savo baigiamąjį skyrelį. Tarytum laišką būsimajam skaitytojui.

Dvi pabaigos

Audriaus:

Dėdės Tanto marškiniai

Mama, kurią dabar mes kartais pavadiname ir Dovu, kitą rytą jau turėjo grįžti ten, kur buvo sukamas filmas, o mudu su Ugnium paviešėjom pas Dovilę dar porą dienų. Paskui sėdom į autobusą ir išvažiuom į Gegrėnus. Nuotaika buvo tokia, lyg būtume išėję iš įdomaus spalvoto filmo į pilką, Nubo apsėstą kasdienybę. Nebesitikėjom jokių ypatingų nuotykių ir jau nusiteikėm gyventi vakarykščiais prisiminimais.

Autobusų stotyje mūsų laukė Kastutė. Ramūnas, gavęs iš jos „nuodėmių atleidimą“, tuoj išdūmė namo reikalauti, kad mama nupirktų mopedą. Kastutė atrodė susirūpinus. Kai paklausėm, pasakė, kad jos širdis nujaučianti kažką negero.

Išeidama iš namų, prisiminė, kad neuždarė lango – to, kuris žvelgia į alyvų krūmus. Sugrį-

žus Kastutė užstūmė jį iš lauko pusės ir išskubėjo į stotį. Ir čia jai mūsų belaukiant kniostelėjo mintis, kad ant palangės nebuvo alijošiaus. Kur jis galėjo dingti? Vėjas negalėjo nuversti, katinas į tą kambarį nelaipioja... Ar tik nebus įlindęs koks vagišius? Įlipo pro atvirą langą, patūnojo kur nors pasislėpęs, o dabar, kai šeiminkės nėra namie, gali sau ramiai dirbuotis...

Stotyje lyg tyčia nebuvo taksi, ir mes neri-
maudami sėdom į lėtai slenkantį autobusą.

- Ramūnas paliko man savo Tutį, bet tas dar neišmoko skirti savų nuo svetimųjų, - guodėsi ji. - Todėl žiūronų ir laikrodžio, kurie jūsų laukė, turbūt jau neberasit...

Kastutė nebuvo labai apsikrovusi daiktais ir nemanė, kad įsilaužėlis galėtų daug pasipelninti. Bet jai buvo skaudu, kad gyvena vieniša kaip ta ieva prie kelio, ir kas nori, tas priėjęs gali aplaužyti šakas.

Išlipę iš autobuso parlėkėm, aplenkdami Kastutę, ir pirmiausia puolėm prie neužkabinto lango. Alijošius iš tikrųjų buvo nukeltas ir padėtas po alyvų krūmu. Pro stiklą buvo matyti suverstas kambarys, atvira spinta, ištraukti

stalčiai... *Mudu Kastutei patarém nieko nejudinti, net į vidų dabar kojos nekelti ir ieškoti policijos. Bet, eidami palei kitus langus, išgirdom bildesį. Vagis tebebuvo namelyje! Reikėjo skubiai pastoti plėšikui kelią, neleisti jam išsinešdinti.*

Ugnius paleido nuo pasaito Tutį, aš pačiu-pau iš malkinės kauptuką, Kastutei įbrukau į rankas geležinį grėblį ir pradėjau vadovauti namelio apsupimui. Vagis galėjo pajusti, kad mes parsiradom, ir išpulti pro kurį nors langą arba pro duris. Bet jis kažkodėl delsė. Gal bijojo? Arba norėjo mums kaukštelėti, kai įeisim į vidų?

Nesulaukdami, kol jis pasirodys, dar kartą apėjom visus langus, apžvelgėm kambarius, bet plėšiko niekur nebuvo matyti. O Tutis skardžiai lojo, vis nesitraukdamas nuo priebučio. Kai Ugnius nutildė jį, išgirdom, kad už durų kažkas niūkia ir stena. Galbūt vagis apsimeta, kad jį ištiko koks nors priepuolis, o kai tik atidarysim...

Dar kiek palaukę ir padrąsinę viens kitą, mes vis dėlto ryžomės atidaryti duris ir pamatėm prieangy sukniubusį Čičirką. Šalia buvo

numestas krepšys su visa nauda, kurią vagišius buvo prisiplėšęs. Kastutė greitai atspėjo, kas jam atsitiko: įpuolus į virtuvę, rado nusausintą butelį su įvairiom šaknelėm ir žolelėm. Tuo antpilu ji trindavo geliančias strėnas, o neprašytas svečias radęs susikliukino į save. „Aplaitė“ savo grobį... Atvažiavus greitoji Čičirką rado jau be sąmonės ir pastūgaudama išgabeno į ligoninę.

Norėdamas, kad įtarimas dėl vagystės kristų ant nekalto žmogaus, Čičirka buvo atnešęs ir numetęs dėdės Tanto išblukusius marškinius su dviem kišenėm ant krūtinės. Tąsyk, kai mudu iškeliamom iš Čičirkų sodo, Tantas, matyt, užmiršo tuos marškinius pasiimti. Arba tyčia paliko, nes jie jau buvo sutepti ir sunėšioti. Kastutė išskalbė juos, užlopė pažastis ir, gražiai sulanksčiusi, padėjo į spintą. Gal dėdė Tantas kada užklydęs ras ir apsidžiaugs?..

Nežinau, gal aš ir klystu, bet man rodos, kad jautresnis žmogus kažkaip pajunta, kai jo kas nors laukia. O Kastutė taip moka kantriai ir tyliai laukti, kad tas jos laukimas pasidaro kaip šauksmas. Prie jo dar prisidedam ir mudu su Ugnium, kol dar tebesam pas Kastutę. Jai

bus ilgu ir liūdna vienai, kai mes išvažiuosim. Būtų gerai, jeigu sugrįžęs čia visam laikui pasiliktu dėdė Tantas – žmogus, kuriam taip reikia ramybės ir paguodos ir kuris taip moka paguosti kitus.

Ugniaus:

Laiškas tėčiui

...Apie ką dar kalbėti, jeigu visi nuotyčiai išpasakoti ir visi įdomesni sapnai „išsapnuoti“? Skaitytojui telieka spėlioti, kaip mums seksis toliau, kai po tokios įdomios vasaros sugrįšim į mokyklos suolą.

Mums patiems sunku pasakyti, ar ši apysaka skaitytojams bus įdomi. Man ir Audriui atrodo, kad mudu išėjom smarkiai pagražinti, mūsų laiškai taip pat gerokai pageduoti ir paspalvinti, o visos pilkos, Nubo apsėstos dienos išgaravo beveik be pėdsakų. Suprantama – apie jas sunku ką įdomaus papasakoti. O tokių dienų, deja, pasitaikydavo. Ir tu žinai, Tėveli, kokie mes tada pasidarydavom irzlūs, paniurę, nesimpatiški...

Bet labiausiai šioj knygoj mudu su Audrium pasigedom Tavęs, mielas Tėti! Todėl ir norim, kad šis atviras laiškas užbaigtų apysaką. Kad skaitytojas nors paskubom, akimis šokinėdamas per eilutes kaip zuikis per kopūstų lysves, dar sužinotų, kad žmigai, žmagai ir žmogynai – tai Tavo sugalvoti žodžiai. Atsimeni – aiškinai mums, kad kačiukas išauga į katiną, šuniukas – į suaugusį šunį, kumeliukas pavirsta žirgu, o mes dar turim pasirinkti, ar būsim žmigais, žmagais, ar pasistengsime tapti tikraisiais žmonėmis...

Ak, Tėveli, kiek daug gerų žodžių mes dar turėtume Tau pasakyti! Dabar, kai Tu esi toli, mes Tavęs pasiilgę lyg ir pasidarėm švelnesni, o žiūrėk, susitiksime, pasisveikinsime ir vėl tartum šykštuoliai savo lobį užkasime visą gerumą... Mudu dar nepajėgiam suprasti, koks čia užkeikimas! Kodėl piktesnis žodis neįstringa gerklėj kaip akuotas? Kodėl mūsų dėkingumas dažniausiai taip ir lieka neišsakytas?

Pasižiūrėję, kaip žmonės gyvena kitur, mes daug ką supratom ir esam be galo, be krašto dėkingi, kad Tu nesi girtuoklis, nevedimai nauji ir nemeluoja, kad myli mus visus ir daug

ką nepykdamas atleidi. Prisimindami Tavo žodžius, mes tikrai stengsimės viską daryti gerai ir žiūrėsime, kas bus toliau.

Mokytoja Dovilė sako, kad gerumas – ilgai dygstanti sėkla. Kartais neužtenka gyvenimo, kad sulauktum jo vaisių. Bet mums taip norėtusi, kad Tu, Tėveli, pajustum, jog Tavo pasėtas gerumas jau sudygo ir sulapojo.

Tavo Ugnius ir Audrius